

LENİNİST TEORİ

"Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz."

- » *Sosyalizm Üstün Gelecektir*
- » *Bin Yıl Sürecek Çağın Gelişi ve Sosyalizmin Tek Yanlı Örneği*
- » *Amaç Dünyanın Devrimci Dönüşümü*
- » *Lenin, Emperyalizm ve Savaş*
- » *Lenin'de Sosyalizmin İnşası*
- » *Bir Demokrasi Sorunu Olarak Kadın 'Sorunu'*
- » *Bolşevik Partiye Dair Değİnmeler*
- » *Devrimci Öznenin Tarihteki Rolü*
- » *Sanatın Fethine Çıkmak*
- » *Antiemperyalist Mücadelede Yeni Aşama*
- » *Şimdi Devrim Zamanı*

Kitap Dizisi - 4

Leninist EORI

Leninist Teori

Kitap Dizisi
Lenin Yüzyılı
Ocak 2024

Teorik Yayın

ISBN

978-625-94107-1-5

Baskı

Alesta Ajans Basım
Medya ve Bilgi Tek.
San. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven İş
Merkezi No:83B Blok D.349
Topkapı, Zeytinburnu / İstanbul

Yeni Dönem Yayıncılık

Basım Dağıtım Eğitim Hizmetleri
Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.

Mecidiyeköy Mah.
Kervangeçmez Sok. No:4/14
Şişli/İstanbul

Tel: 0 (212) 533 32 57
www.yenidonemyayincilik.com
yenidonemyayinci@gmail.com
Twitter: @yenidonemyayin
Instagram: @yenidonemyayin

Adı bir devrim ve parti ile böylesine özdeşleşen birini daha bulmak, imkansızdır. Yalnızca yaşadığı dönemi değil, koca bir çağı değiştirdi. "Proleter devrimler çağı"nu başlatan bir devrimin önderi olarak dünya işçi ve emekçilerinin, yoksul halkların muazzam sevgisini kazanırken, dünya burjuvazisinin sonsuz öfke ve nefretine mazhar oldu. Onu büyük, aşılmaz kılan şey, tam da sınıf düşmanlarının bu sonsuz öfkesinden, düşmanlığından zerre korkmaması, onları karşısına almaktan çekinmemesi, tüm bunları göze alarak devrim yapma cüretini göstermesiydi.

Partiyle ve sınıfla öylesine birleşmiş, bütünleşmişti ki, devrimin çağrısıya sürgünden Rusya'ya döndüğünde, Petrograd Tren İstasyonu'nda büyük bir işçi kitlesi coşkuyla onu bekliyordu. Orada, binlerce işçinin karşısında, her biri "kendi ülkesinin" burjuva hükümetlerini desteklemiş sözde işçi önderlerinin ihanetine inat, "dünya devrimi" şiarını haykırırken, işçi ve emekçi yığınların gerçek özlem ve istemlerini dile getirdiğini biliyordu. Ekim'e, "proleter devrimler çağı"nu başlatan bu büyük devrime bu yoldan gidildi.

Dünya proletaryasının büyük önderinin ölümünün 100. yılına girilirken, Lenin'in pratik ve teorik mirasından günümüze ilişkin sonuçlar çıkarmak görevi önümüzde duruyor.

Lenin, sosyalist inşa teorisiyle, dar anlamda, kendi eserini tamamladı. Fakat sosyalizmin büyük eseri, o henüz tamamlanmış değil. O şimdi, değil milyonlar, milyarlar ölçüsünde emekçi sınıfların acılarından, umutsuzluklarından, hatta mahkum oldukları cehaletten doğacak milyonların kendi eseri olacaktır. Bu büyük esere, ölümünün 100. yılında, Yeni Dönem Yayıncılık olarak ufak bir katkı sunmak için yola çıktık.

Yüzyulumuzun en büyük dehası olan Lenin'i anmak, anlamak, onun öğretisini kavramak, yüzyulumuzu boydan boya etkisi altına alan Leninist öğretiyi bir kez daha proletarya ve emekçi halkların bilincinde öne çıkarmak için hazırlanan yeni sayımızla tüm okurlarımıza merhaba diyoruz

içindekiler

<i>uğur gündüz</i>	07	<i>Sosyalizm Üstün Gelecektir</i>
<i>uğur dağlı</i>	19	<i>Bin Yıl Sürecek Çağın Gelişi ve Sosyalizmin Tek Yanlı Örneği</i>
<i>sinan kaleli</i>	27	<i>Amaç Dünyanın Devrimci Dönüşümü</i>
<i>taylan ışık</i>	37	<i>Lenin, Emperyalizm ve Savaş</i>
<i>setenay berdan</i>	45	<i>Lenin'de Sosyalizmin İnşası</i>
<i>sena kızılırmak</i>	69	<i>Bir Demokrasi Sorunu Olarak Kadın "Sorunu"</i>
<i>umut çetiner</i>	79	<i>Bolşevik Partiye Dair Değimmeler</i>
<i>aybel gül</i>	89	<i>Devrimci Öznenin Tarihteki Rolü</i>
<i>sena şat</i>	99	<i>Sanatın Fethine Çıkmak</i>
<i>editörden</i>	105	<i>Antiemperyalist Mücadelede Yeni Aşama</i>
<i>bildirge</i>	110	<i>Şimdi Devrim Zamanı</i>

N. N. Zhukov
Lenin ve Soerdlov

A.N. Yar Kravchenko
Lenin ve Babuşkin

A. N. Yar Kravchenko
1907

Sosyalizm Üstün Gelecektir

..... uğur gündüz

Sosyalizmin sorunları üzerine görüşlerimizi Devrimci Emek'in ilk sayısında Almanya sorununu ele alırken ve Ekim Devrimi üzerine yazılarımızda ortaya koyduk. Şimdi bu yazıda yapacağımız, sorunu daha etraflı olarak ele almaktır. Yüzyılımızın en etkin ve çekici gücü olan sosyalizmin sorunları, son derece karmaşıktır. Son derece karmaşık olan sorunlara kısa yazılarda tam ve anlaşılabilir bir değerlendirmesini yapmak epey güçtür. Kısa bir yazıda ancak, sorunun genel bir durum değerlendirmesi yapılabilir. Bizim de yapacağımız, bundan başka bir şey olmayacaktır.

Sosyalist sistemde çelişkilerin ve sorunların aniden patlak vermesi ve aynı dönemde yoğunlaşması, dünyada "şok" etkisi yarattı. Kimse bunu beklemiyordu. Her sınıf, her politik akım arka arkaya gelen sosyalizmin

sorunlarını kendi yönünden ele aldı, sonuçlar çıkardı ve kendi durumunu gözden geçirdi. Kapitalistler ve emperyalistler, özel mülkiyetin ve kapitalizmin sonsuzluğu yönünde propaganda yaparken; revizyonist, oportünistler, Marksizm Leninizmin ve bilimsel sosyalizmin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği sonucunu çıkardılar (revizyonizm, Marksizmin gözden geçirilmesi gerektiğini yüzyıldır söylüyor.) Troçkistler de tek ülkede sosyalizmin "kurulamayacağını" söylüyor ve olaylardan bu yönde sonuç çıkarıyorlar (onların yaşamı, tek ülkede sosyalizmin kurulup zafere ulaşılamayacağını ispatlamakla geçip gidiyor). Mao'suz "Maocular"ımız ise, "Biz zaten söylemiştik" diyerek, bugünü dünden gördüklerini ileri sürüyorlar. Bu öngörü sahipleri, kendi Maoçu ideolojilerinin iflasını göz-

lemek için sosyalizmin sorunlarını öne çıkarıyorlar. Oysa ki onlar daha 1960'lı yıllara doğru Sovyetler ve diğer sosyalist ülkelerin "sosyal-emperyalist" olduklarını söylüyorlardı. Sonuç olarak bugün söyledikleri ortaya çıkıyorsa, dün söyledikleri yanlıştır. Kaldı ki Arnavutluğun içinde bulunduğu sorunlar vb çelişkiler Maoçu politikanın bilimsel olmadığını açık bir örneği oldu.

Sosyalizmin güçlü sorunları, sosyalizme 'pamuk ipliği" ile bağlananların tüm bağlarını koparıp attı. Sosyalizme yarım ağız inançlar yıkılıp gitti. Bu bir bakıma iyi de oldu. Çünkü, proleterler ve emekçi kitleler proleter komünistlerle, küçük burjuva sosyalistlerini bazan birbirine karıştırıyordu. Şimdi her şey yerli yerine oturuyor. Sosyalizme bilimsel yaklaşanlar ve sadece sosyalizmin etkisi altında kalanlar birbirinden ayrılmıştır. Küçük burjuva sosyalizmi, tamamen kapitalizme ve sosyal demokrasiye yöneldi. Proleter komünistler ise sosyalizmin sorunlarını irdeleyerek "daha iyi nasıl yapacağız" diye sonuç çıkarıyorlar. Sosyalizmin dönemleri "bir daha sosyalizme başvurmama" yönünde kesin bir tulum içine girerken; buna karşın proleter komünistler ise "daha çok sosyalizm" diyorlar. Birbirinden tamamen zıt iki görüş. Biz proleter komünistler olarak, sosyalizmin kazanımlarını koruyan ve O'nu dünya çapında savunan Castro ve Küba Komünist Partisinin bugünkü politikasını paylaşıyoruz. Bu anlamda Castro ve Küba Komünist Partisi ile ideolojik görüş birliği içindeyiz. Küba bugünkü doğrultuda (sosyalizm doğrultusunda da) gittiği

sürece, görüş birliğimiz de devam eder. Proleter komünistler için esas olan Marksizm-Leninizm, proletarya enternasyonalizmi ilkeleri ve sosyalizmdir. Bu ilke ve görüşleri savunan tüm komünistlerle, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, dayanışma içinde olacağız ve görüş birliği içinde olacağız.

İKİ SİSTEM VE İKİ SİSTEM ARASINDAKİ MÜCADELE

Emperyalizm kapitalizm bir dünya sistemi iken, büyük Ekim Sosyalist Devrimi, kapitalizmin dünyadaki üstünlüğüne son verdi. Kapitalizmin dünya sistemi en zayıf halkasından koptu. Dünyanın altıda birinde kapitalizmin yerini sosyalizm aldı. Kapitalizm, Ekim Devrimi ile büyük bir darbe yedi. Ekim Devrimi kapitalizmin tarihi inisiyatifini bir daha kazanmamak üzere yitirmesini sağlayarak, dünyada yeni bir dönem başlattı: Kapitalizmden, komünizme geçiş çağı Emperyalizm, sosyalizmin ilk örneğinin yok edilmesi için askeri ve ekonomik tüm yollara başvurdu. Bununla kalmayıp, Hitler faşizmini Sovyetlerin üstüne sürdü. Sovyetler Birliği, sosyalizmi yaşatmak ve faşizmi yıkmak için, dünyanın en büyük savunma savaşını gerçekleştirdi ve zafere ulaştı.

İkinci Dünya Savaşı, Sovyetler Birliği'ni ortadan kaldırması bir yana, pek çok Doğu Avrupa ülkesinde devrimlerin meydana gelmesine ve sosyalizmin giderek bir sistem haline gelmesine yol açtı. Kapitalizmle, sosyalizm arasında mücadele ikinci dünya savaşından sonra da devam etti.

Bu mücadele artık günümüze kadar “soğuk savaş” denilen yöntemlerle sürdü. Bugün “soğuk savaşın” sona ermesi, kapitalizmle, sosyalizmin arasındaki mücadeleyi ortadan kaldırmıyor. Mücadele, değişik biçimlerde devam ediyor İki toplumsal sistemin ayrı toplumsal sistemler olarak “bir arada” yaşaması mümkün değildir. Mücadele partilerin, devletlerin ve sınıfların iradeleri dışında sürer.

Yeri gelmişken, “sistem” soruna açıklık getirelim Ekim öncesi, kapitalizm bir dünya sistemi idi. Ekim sonrası, kapitalizm bir dünya sistemi değildir. Kapitalizm, yalnızca sosyalizm dışında bir sistem olarak kaldı. Kapitalizmin dünya pazarı, Ekim’le birlikte derin bunalıma girdi. 1945’ten sonra sosyalizmin kendi içinde bir sistem durumuna gelmesi ile kapitalizmin bunalımı iyice derinleşti. Emperyalistler arası süren savaşlar (Birinci ve İkinci Dünya Savaşları) emperyalistler arası ilişkileri derinden sarstı ve güçler dengesi değişti. Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası gereği, emperyalist güç ilişkileri yer değiştirdi. Kapitalizmin ana kıtası olan Avrupa gerilerken, yeni dünya ABD ve Doğu’da Japonya öne fırladılar. Emperyalistler arası çelişkiler, son kırk yıl boyunca da devam etti. Emperyalistler arası çelişkiler ve mücadele kapitalizmi kendi içinde bir sistem olmaktan çıkamadı. Sosyalizm de 1945’ten sonra bir sistem haline geldi. Bu yıllardan sonra dünyadaki toplumsal iş bölümü, iki sistem tarafından belirlendi. Ülkeler ya kapitalizmin dünya pazarını oluşturuyorlardı ya da sosyalizme yönelerek sosyalist sistem içinde yer alıyor-

lardı. İki sistem arasındaki mücadele, dünyadaki tüm olayları etkiliyordu. Temel çelişki kapitalizmle sosyalizm arasındaydı ve temel mücadele de aynı biçimde, kapitalizmle sosyalizm arasındaydı Gerçi kapitalizm ve sosyalizm aynı dünya üzerinde ve tek dünya pazarı ilişkisi içinde mücadele ediyorlardı. ABD başta olmak üzere emperyalist ülkeler, sosyalizmin güçlenmemesi için, ekonomik olarak sosyalizmle geniş ilişkilere girmiyorlardı. Emperyalizmin direnişi yakın zamanda kırılmaya başlandı..

Sosyalist iktidar daha aralarında ekonomik örgüt olan COMECON kurulmamışken, bir sistem durumuna geldiler. COMECON sosyalist ülkeler arası ilişkileri güçlendirdi. Bugün sosyalist ülkeler arasında ekonomik ve askeri örgütlerin dağılması (kendi istekleri ile), sosyalizmi kendi içinde bir sistem olmaktan çıkarmaz. Nasıl ki emperyalistler arası savaş, kapitalizmi bir sistem olarak ortadan kaldırmıyorsa, sosyalizmin de aralarındaki sorunlar ve çelişkiler onu bir sistem olmaktan çıkarmaz. Olan, bir sistemin büyük ölçüde tahrip olmasıdır. Peki sosyalist sistem nereye gitti? Dağıldığı söyleniyor. Peki dağılan sosyalist sistemin yerini yeniden kapitalizmin “dünya sistemi” mi aldı? Sosyalist sistemin dağıldığını söyleyenler, bunu söyleyebiliyorlar mı? Sosyalist sistem, ortak ekonomik örgüt COMECON ve ortak askeri örgüt Varşova Paktı ile başlamadı ki, onlar dağıldığı zaman sosyalist sistem dağılsın. Sosyalist sistemin dağılması için, önce ülkelerdeki sosyalizmin yıkılması gerekir. Sosyalist üretim biçimi yıkılmadığı sürece, sosyalist sis-

tem aralarındaki ilişkiler gevşek de olsa devam eder. Kapitalizmi de bir sistem yapan ortak, ekonomik ve askeri örgütler değildir. Kapitalizmi bir sistem yapan, aynı üretim biçimi olan kapitalizmin tüm dünyada egemen olmasıdır. Emperyalist devletler arası savaşlar varken bile, kapitalizm bir dünya sistemi idi. Kapitalizmin dünya sistemine son veren Ekim Devrimi oldu, sosyalizm oldu. Tek başına Sovyetler Birliği'ni bile ele alsak, bir "Sosyalist Cumhuriyetler Birliği" olarak kendi içinde aynı üretim ilişkileri içinde ve aynı toplumsal temelde bir sistemdir. Ancak, SSCB bir dünya sistemi değildir. Sosyalist ülkeler de bir "dünya sistemi" değildir. Çünkü dünyada iki sistem vardı. Sosyalist ülkeler arasındaki ilişkiler, yeni koşullara göre yeni biçimler alacaktır. Sosyalist sistem, yeni biçimler olarak devam edecektir. Emperyalistler sosyalizmi ortadan kaldırmak için, on yıllar boyu mücadele ediyorlar. Ancak, dünyanın gelişimini kapitalizm belirlemiyor. Kapitalizm tarihsel üretim biçimidir ve tarihsel tüm üretim biçimleri geçici olmuşlardır. Kapitalizm de geçicidir. Sosyalizm güçlü sorunlarla karşı karşıya gelmiş olsa da geleceğin toplumdur ve gelişme, sosyalizmin dünya sistemine doğrudur.

Sosyalizm, güçlü, modern kapitalist ülkelerin dışında ekonomik ve toplumsal olarak geri bölgelerde gerçekleşti. Bu nokta kesinlikle göz önünde bulundurulması gereken, çok önemli bir noktadır. Çünkü daha sonraki gelişmeler üzerinde bu durumun büyük etkileri oldu. Devrimini gerçekleştiren ülkeler, önlerine ilk

önce geri kalmışlığı yenme ve daha sonra modern kapitalist ülkelere yetişme hedefini koydular. Modern kapitalist ülkeleri aşma hedefi, sosyalist ülkeler için ileri bir hedef olarak belirleniyordu. Sosyalizmin, kapitalizmin anavatanlarında gerçekleşmeyip, Doğu'da gerçekleşmesi tarihsel bir durumdur. Komünistler, tarihin kendilerine tanıdığı iktidarı ele geçirme ve sosyalizmi kurma görevinden kaçınmazlardı; öyle de yaptılar. Eğer komünistler Rusya'da ve diğer ülkelerde iktidarı ele geçirip sosyalizmi gerçekleştirmeselerdi, dünyanın çehresi bugünden çok daha kötü olurdu. Halklar artık kapitalizmden yollarını biliyorlar. Bunun yanında, modern kapitalist gelişme sosyalizmin yanında yaşamaya devam etti Sosyalizm, nasıl ki kapitalizm üzerinde etki yaptı, aynı biçimde kapitalizmin yaşamaya devam etmesi de sosyalizmin gelişmesi üzerinde etkide bulunmuştur. Sosyalizm, kapitalizmden ayrı bir dünyada kurulmadı. Sosyalizm, kapitalist dünyanın yanında kuruldu. Sosyalizm kendi içinde "kapalı" bir biçimde gelişmez. Sosyalizm, bir toplumsal sistem olarak, kapitalizmle kapışma içinde gelişmek zorundadır. Sosyalizm üstünlüğünü bu alanda yani ekonomik alanda göstermek zorundadır. Sosyalizm halkları kapitalizmin pençesinde bırakamaz. Halkları emperyalizmden ve kapitalizmden kurtarmak ve sosyalizmi dünya çapında egemen hale getirmek komünizmin, proletaryanın tarihsel görevidir. Proletarya bu tarihsel görevden kaçınmaz. Yani sadece sosyalizmin gerçekleştirildiği ülkelerle yetinmez, mücadele tüm dünyaya doğru devam eder.

Bir varsayım olarak şöyle düşünelim. Eğer sosyalizm, kapitalizmin anavatanı olan ülkelerde ve Marx zamanındaki gibi toplu olarak tüm kıta Avrupasında gerçekleşmiş olsaydı, açıktır ki dünyanın bugünkü çehresi, bambaşka olacaktı. Sosyalizm, gelişmiş kapitalist ülkelerde gerçekleşseydi, dünyanın diğer halkları kendiliklerinden onları izleyecekti. Ne yapalım ki gelişme böyle olmadı. Dünya hakları kendiliğinden sosyalizmi izlemiyor. En başta emperyalizm, güçlü olarak direniyor. Emperyalizm, bağımlı ülkelerin de sosyalizm yolunu izlememesi için elinden geleni her şeyi yapıyor.

On yıllardır bu alanda çetin mücadele veriliyor. Kapitalizme karşı güçlü bir direniş ve saldırı içine girdi. Güçlü ekonomik durum ve ileri düzeyde gelişmişlik, sosyalizm karşısında kapitalizme önemli avantajlar sağlıyor. Sosyalizm, gelişmiş emperyalist ülkelerle ekonomik savaşı kazanmak durumundadır. Sosyalizmle kapitalizmin, ekonomik olarak karşılıklı ilişkilere girmesine, akli başında kimse karşı çıkamaz. Bizim karşı çıktığımız, sosyalist ülkelerin yönetiminde bulunan reformistlerin, bu ilişkilerde sosyalizmin konumlarından uzaklaşma çabalarıdır. Kapitalizmi (en gelişmişleri de) ekonomik yoldan yenmek için, sosyalizmin temellerini güçlendirmek ve sosyalizmin üstünlüklerini pekiştirmek gerekiyor. Çünkü kapitalizme karşı sosyalizmin üstünlükleri ile mücadele edilir. Bu, sosyalist ülkelerin kapitalist ülkelerle mücadelesinin biçimi olmalıdır. Kapitalizm, esas olarak yıkılarak ortadan kaldırılır. Bu ise proletaryanın iç mücade-

lesini zorunlu kılar. İktidara gelmiş proletaryanın görevi, kapitalizmin alt edilmesinde dünya proletaryasına ve halklara destek sağlamak olmalıdır. Sadece, kapitalizmle ekonomik yarış ile kapitalizmi yenmek mümkün değildir. Sosyalizm kapitalizmi yıkacak olan içerideki sosyalizm güçlerine tam destek vermelidir. Proletarya enternasyonalizmi anlayışı bunu gerektiriyor. Proletarya dünya çapında ve kendi yaşadığı ülkelerde, kapitalistlerle yan yana yaşamak istemiyor. Bu proletaryanın tarihi davasına ihanet olurdu. Proletarya, kapitalizmi tüm dünyada da ortadan kaldırmak ve yerine sosyalizmi geçirmek istiyor.

SOSYALİZM KOŞULLARINDA KÜÇÜK BURJUVAZİNİN DURUMU

Esas olarak Doğu Avrupa'daki ülkelerde yönetimlere gelen küçük burjuvalar, "altın çağını" yaşıyorlar. Reformist politika yürüten küçük burjuvalar, ele geçirdikleri tarihi inisiyatifi sonuna kadar kullanmak istiyorlar. Biliyorlar ki, geçici de olsa (onlar bunun geçici olduğunu bilecek kadar öngörü sahibidirler) ele geçen olanağı en iyi biçimde değerlendirmezlerse, bu olanak, bu tarihi durum bir daha ellerine geçmeyecektir. Küçük burjuvalar, bu konuda geleceklerini, varlıklarını ortaya koydular. Küçük burjuva reformistlerin geri döndürülmez çıkmazı, kapitalizme yönelmek ve bir an evvel kapitalizmle bütünleşmektir. Çünkü zaman geçerse, 'yarın' ne olacağı belli olmaz. Küçük burjuvazi son toplumsal ve tarihi rolünü oynuyor. Bu kesinlikle son bir roldür.

Kapitalizmin egemenlik ve gelişim koşullarında küçük burjuvazinin rolü kısaca şu şekildedir. Küçük burjuvalar, kapitalizmin gelişimi ve sermayenin devamlı hareket şekli olarak merkezileşmesi sırasında, daima büyük kapitalistler tarafından iflasa sürüklenerek yıkıma götürülürler. Bu, kapitalizmin yasaasıdır. Daha az sayıdaki büyük kapitalist, daha çok sayıdaki küçük kapitalistin üretim araçlarına ve parasına el koyarak büyür. Bu koşullar altında sürekli olarak yok olma tehdidi altında kalan küçük burjuvalar, kapitalizme karşı tutum içine girerler. Küçük burjuvalar, özel mülkiyet ilişkisi bakımından "burjuvadırlar" ancak, ellerindeki servet bir "kapital" etmez ve bu yüzden kapitalist durumuna gelemeyizler. En azından çoğunluğunun durumu böyledir. Küçük burjuvalar, gelecek endişelerinden ötürü kapitalizme karşıdırlar. Ancak. Marx Ve Engels'in Komünist Partisi Manifestosu'nda belirttikleri gibi, onlar tarihin çarkını geri götürmek isterler. Oysa ki proletarya modern sanayinin özel ürünüdür ve bu yüzden burjuvazi karşısında yalnızca proletarya devrimci sınıfıdır.

"... Bugün, burjuvazi ile karşı karşıya bulunan bütün sınıflar arasında yalnızca proletarya gerçekten devrimci bir sınıftır. Öteki sınıflar modern sanayi karşısında tükenmekte ve sonunda yok olup gitmektedirler; proletarya ise tam tersine, modern sanayinin özel ve esas ürünüdür. Aşağı orta sınıflar, küçük imalatçılar, dükkancılar, zanaatçılar, köylüler, hepsi orta sınıfın parçaları olarak varlıklarının ortadan kalkmasını önlemek için, burjuvaziye karşı savaşırlar. Bunlar gericidir-

ler, çünkü, tarihin tekerleğini geri çevirmek istemektedirler. "(Komünist Parti Manifestosu, Aktaran Kapital I.)

Orta sınıflar, kendi başların bir rol oynayamamışlardır. Orta sınıflar, kapitalist toplumda ya egemen sınıf olan burjuvaziye bağlı olarak ya da burjuvaziye devirmeyi önüne koyan proletarya sınıfına bağlı olarak hareket etmişlerdir. Küçük burjuvazinin iki yönü vardır: Biri, özel mülkiyete bağlı kaldıkça gerici yön, diğeri de mülksüzleşip proletaryaya yaklaştıkça devrimci yöndür. Proletarya uzun mücadele tarihi içinde, küçük mülk sahiplerinin her iki yönüyle de karşılaştı. Küçük burjuvazi zaman zaman devrimden yana, proletaryadan yana tutum almış ve zaman zaman da (özellikle proleter devriminin zafer umutları görülmediği zamanlar, yenilgi dönemlerinde) karşı devrimci güçlerle birlikte olmuştur. Küçük burjuvazinin her iki yönünü bilmek büyük bir hata olur.

Küçük burjuvazi, Ekim Devrimi öncesi ve sırasında proletaryayla ilişkide hep zikzak çizmiştir. Zaman zaman proletaryayı izlemiş, zaman zaman burjuvaziye. Bu yüzden Bolşeviklerin onlara karşı tutumu da somut duruma göre değişiklik göstermiştir. Zaten, küçük burjuvazi karşısında proleter tutum, somut duruma göre değişir. Küçük burjuvazi karşısında değişmeyen politika yoktur. Lenin İşçi-Köylü İttifakı'nı açıklarken, küçük burjuva olan köylülerin demokratik devrime katılmakla son devrimci rolünü oynayacağını ve devrimciliklerinin tükeneceğini belirtmiştir. Ekim Devrimi, burjuva egemenliğe son verdi ve yerine sosyalizmi geçirdi.

Bunun yanında küçük mülk sahipleri ekonomik yaşamda ve alışkanlıklarda on yıllar boyu kendilerini göstermeye devam ettiler. Lenin'in önerisi, küçük mülk sahiplerini adım adım zamanla gönüllü olarak ortadan kaldırmaktı ve Lenin'in önerdiği Kooperatifleşme Planı bu yönde idi. Daha sonraki tarihi gelişmeler, faşizmin Avrupa'da iktidara gelmesi ve savaş hazırlıkları Stalin'i ve Komünist Partiyi acil tedbirler almaya itti. 1930'lu yıllarda komünist partisi, zengin köylülüğü, küçük çiftçileri hedeflenenden daha kısa zamanda ve zor yoluyla ortadan kaldırdı. Bu, tamamen koşulların bir sonucuydu. Sonuçta Sovyetlerde 1936'dan sonra son sömürücü sınıf olan zengin köylülük (kulaklar) ortadan kalktı. Ekonomik olarak varlıkları son bulan büyük ve küçük mülk sahiplerinin, sosyalizm düşmanlıkları hemen sona ermedi. Özel mülk sahipleri sosyalizmi sabote etmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Hitler, Sovyetler Birliği'nin bir bölümünü işgal ettiğinde, bunu fırsat bilen eski kulaklar ve mülk sahipleri Sovyetler Birliği'ne karşı, Hitler'in yanında yer aldılar. Bu kökenli pek çok general ve subay, savaş sırasında Kızıl Ordu'ya ihanet etli ve kendi ordusunu pusuya düşürüp, düşman safına geçli. Savaştan sonra yapılan araştırmalarda bu durum kesin olarak belirlendi. Yani küçük burjuvazi, sosyalizmin ve proletarya iktidarının en küçük bir zayıf anında hemen "isyan bayrağını çekiyor". Proletarya, küçük burjuvaziyi ancak güçlü olduğu zaman yani iktidarını garantilemiş ve Proletarya Diktatörlüğünü sağlamlaştırmış ve aynı za-

manda dış düşmanlarını etkisiz hale getirmişse "güven altına alabilir".

Diğer sosyalist ülkelerde küçük burjuvazi, proletarya ile birlikte uzun süre devrim sırasında, devrim sonrasında ve sosyalizm altında birlikte oldu. Devrimin "cepheler" biçiminde yapıldığı ve iktidarların "cepheler" eliyle gerçekleştiği yerlerde, küçük burjuva partileri uzun süre proletarya ile birlikte iktidarda kaldılar. Romanya ve Arnavutluk'u saymazsak (çünkü buralarda tek partililik geçerliydi), diğer ülkelerde birden fazla parti yönetimlerin çeşitli kademelerinde görev almışlardır. Bu ülkelerdeki küçük burjuva güçler sık sık ayaklanma çıkarmış ve sosyalizmin gelişmemesi için her türlü gerici direnişi göstermişlerdir. Küçük burjuvaların gerici ayaklanmaları her seferinde ezilmiştir.

Sosyalist büyük mülkiyet ile sömürücü olmayan küçük özel mülkiyet, uzun süre yan yana yaşamıştır. Özel mülkiyetin yasaklanması ile küçük parçalı üretim büyük ölçekli sosyalist üretimin yanında ve ona bağımlı olarak yaşamaya devam etmiştir. Doğu Avrupa ülkelerinde küçük ölçekli üretim, özellikle yaygınlık göstermiştir. Kırsal kesimde sosyalizmin egemen olması için gerçekleştirilen kooperatifleşme önemli bir adım olmakla birlikte, bir "grup mülkiyeti"ni aşamamıştır. Sonuçta sosyalizm, en sancılı sürecini kırsal kesimde yaşamıştır. Sosyalizm kırsal kesimde sınıflı toplumların yarattığı gerilik ve dengesizlikle epey mücadele etmek zorunda kaldı. Bu da sosyalizmin gelişme temposunda yavaşlama getirdi.

Proletarya, devrimle birlikte burjuvaziye ortadan kaldırdı ve daha sonra da temel üretim alanlarında sosyalist mülkiyet ilişkilerini gerçekleştirdi. Proletarya küçük mülkiyeti çeşitli biçimlerde ortadan kaldırmaya çalıştı. Ancak küçük mülkiyet, her seferinde direndi. Gelişme sancılı ve yavaş oldu. Küçük burjuvazi, proletaryanın tüm alanlarda sosyalizmin inşa sürecine katılırken, çoğu kez bunu kendi iradesi dışında yapıyordu. O, kapitalizmden umudunu hiç bir zaman yitirmedi; Kapitalizm içeride yenildi. Ancak, emperyalist kapitalist ülkeler yaşadığı sürece, küçük burjuvalar umutlarını korumaya devam ettiler Sosyalizm, kapitalizmin maddi temellerini ülke içinde ortadan kaldırmıştır. Bunun yanında kapitalizm, sosyalizm dışında yaşamaya devam etti Bu koşullarda da küçük mülk sahipleri, yitirdiklerini kazanmak için, sosyalizmin en küçük bir zaafını kullandılar. Ve nihayet düşledikleri “an” gelmişti. Sovyetler Birliğinde başlayan “yeni rüzgar”larla birlikte, SSCB’nin diğer sosyalist ülkelerin iç işlerine karışmama politikası, proletarya diktatörlüğünün içte ve dışta zayıflaması, küçük burjuva güçlerin zincirlerinden boşanmasına yol açtı. Onlar, emperyalizmin de desteği ile ele geçirdikleri yönetim olanaklarını sosyalizmi yıkmak ve kapitalizmle bütünleşmek için kullandılar Bu konuda belli bir yol kat ettiler. Reformistlerin kat ettikleri yol küçümsenmemeli. Biz, küçük burjuvaların “iktidarlarını” geçici olarak görüyoruz. Sosyalizmin kurulduğu, proletaryanın sosyalizm altında uzun süre yaşadığı ve sosyalizmin savunucusu olan Kızıl

Ordu gibi organların ayakta oldukları koşullarda, küçük burjuvaların ‘zaferi” kalıcı olamaz. Daha şimdiden, üzerinden çok kısa bir zaman geçtiği halde, reformistlerin politikaları iflas etti. Bunu Valesa açık olarak görüyor ve söylüyor. Sosyalist ülkelerde bütün anti sosyalistler ve bütün gerici-ler ve bütün entelektüeller iktidardalar ve bu iktidar iflas ediyor. Bunun için daha fazla emperyalist destek istiyorlar. Emperyalist destek ise, bu iflası hızlandıracaktır. Halk kitleleri, emperyalizmin, kapitalizmin kendilerini nelere sürüklemek istediklerini görmeye başladılar. Sosyalist ülkelerde yeni bir dalga gelecektir. Bu yeni dalga sağdan değil soldan gelecektir. Şimdi kapışma, proletarya ile her türden küçük burjuvalar arasında olacaktır. Küçük burjuva yönetimler derinden gelen proleter mücadele dalgası ile sarsılacaktır. Küçük burjuvazinin iktidarının son bulması ve yenilgisi ve proletaryanın ikinci zafe-ri aynı biçimde kaçınılmaz olacaktır.

KOMÜNİST PARTİLERİN HATALARI VE YIKILIŞLARI

Sosyalizmin, subjektif alanda meydana gelen sorunlarının temel sorumluluğu, iktidar partisi olan komünist partilerine aittir. Onların büyük çoğunluğu bu hatalarını yıkılarak ödediler Komünist partileri yıkılıp gitmekle kalmadılar, sosyalizmin on yıllar boyu büyük güçlüklerle kurulan kazanımlarında da derin tahribatlar yarattılar. Sosyalizmin bugünkü sorunlarını bir de komünist partilerin hataları yönünde ele alıp, irdelemeliyiz.

Yakın zamana kadar komünist partiler içinde önder role sahip olan SBKP'nin durumunu ele alalım. Bu parti, üç devrim sırasında küçük bir partiydi. Son olarak Ekim Sosyalist Devrimi ile iktidar partisi durumuna geldiğinde ve tarihi koşullar bu partiyi tek parti durumuna getirdiği koşullarda partinin üye sayısı kısa sürede büyük rakamlara çıktı. Bu arada pek çok eski menşevik, sosyalist-devrimci ve kişisel çıkar sağlamak isteyenler partiye girdiler. Bunun sonucu partinin sosyalist ve proleter yapısı bozulmaya başladı. Lenin bu durum karşısında, yeniden "arındırma" önerdi. Lenin'in önerisi yerine getirildi ve partinin proleter-sosyalist yapısı korundu. Lenin'in ölümü üzerinde açılan kampanya sırasında yüz binlerce işçi ve kolektif çiftçi partiye girdi. Partinin proleter-komünist yapısı Stalin döneminde de titizlikle korundu. İkinci Dünya Savaşı yıllarında "anayurt savunması" sırasında komünist parti üyelerinin büyük bir kesimi, savaş sırasında öldüler. Bu, parti için büyük bir kayıplı. Bu kayba rağmen, partinin temel komünist karakteri ve sınıfsal temeli korundu. Parti yönetiminin tüm çabalarına rağmen, aykırı unsurlar partiye sızmaya devam ettiler. Stalin'in ölümünden sonra, gerek Nikola Kuruşçev zamanında ve gerekse daha sonra Leonid Brejnev zamanında partinin yapısı bozulmaya başladı. Brejnev'in ölümünden sonra ise bozulma iyice hız kazandı. Pek çok yönetici, partili konumu kendi ve çevresinin çıkarları için kullandı. Bürokratlaşma ve yozlaşma süreç içinde kaçınılmaz hale geldi. İşçi sınıfının inisiyatif sahibi

olmadığı yerde, bürokratlaşma ve yozlaşma her zaman mümkündür. Gorbaçov'la birlikte başlayan değişim süreci içinde, komünist partinin geçmişine ve sosyalizmin kazanımlarına karşı saldırılar en üst düzeye çıktı. Saldırı Stalin'den başlatıldı ve Lenin'e kadar vardırıldı. Şimdi Menşevikler, Ekim Devrimi'ni bir devrim olarak değil, bir "darbe" olarak nitelendiriliyorlar Gerçi komünist partisi içinde Bolşevikler önemli güce sahipler, onlar güçleri ile sosyalizmi savunmaya devam ediyorlar. Ancak, reformist Yeltsin de aynı partinin çocuğudur. Bu adam, gökten zembille inmedi. O, komünist partinin içinden çıktı ve yakın zamana kadar parti Moskova sekreteriydi. Gene sosyalist ekonomiyi bozmaya çalışan Şatalin, dedesinden beri tüm ailesinin komünist olduğunu söylüyor. Buna benzer anti sosyalistler aynı partinin içinden çıktılar. Hiç şüphesiz, komünist partisi de hata yapar ve bu parti içinde de sosyalizme aykırı unsurlar çıkar. Ama önemli olan, komünist partisinin (ki bir iktidar partisidir) kendi proleter-sosyalist yapısını koruması ve bu doğrultuda Lenin'in tavsiyelerine uyup, zaman zaman arındırma yapmasıdır. Bir iktidar partisi için en büyük suç, Yeltsin gibi, Şatalin gibi ve kişisel çıkar sağlayan sözüm ona komünisti (esasında ise alçağı) barındırmasıdır. Bu işin çözümü, partinin Marksizm-Leninizme bağlı kalması, proletarya enternasyonalizmi ilkelereinden ayrılmaması, sosyalizmi adım adım ve sürekli olarak komünizme ulaştırmasıdır. Eleştiri-özeleştiri, arındırma ve ideolojik eğilim sürekli olarak yerine getirilmelidir.

Doğu Avrupa'daki komünist partilerin (şimdi yoklar) hataları ,devrimden hemen sonra başlar. Nasıl ki, 1919'da Macar Komünist Partisinin reformistlerle birleşme hatası, Macar Devrimi'nin yıkılmasına mal olduysa, aynı biçimde Doğu Avrupalı komünist partilerin sosyal demokrat partilerle birleşmeleri de, bugün hem bu partilerin kendilerinin yıkılmalarına ve hem de sosyalizmin büyük kazanımlarının yıkılma tehdidi altında kalmasına yol açmıştır. Doğu Avrupa'daki komünist partileri büyük hataları, devrimlerden sonra sosyal demokrat ya da sosyalist (burjuva demokrasisi yanlısı) partilerle birleşmeleri oldu. Komünist partisi içine aldığı sosyal demokratları eritemedi. Tersine sosyal demokratlar, partinin proleter sosyalist yapısını sürekli olarak bozdular. O yıllardan sonra, komünist parti adı altında toplumun karşısına sosyal-demokratlar çıktı. Yoksa, aynı partilerin kısa süre içinde kendilerini sosyal demokrat ilan etmeleri nasıl açıklanabilir. Bugün bu partilerin tümü, kendilerini Avrupa'nın emperyalist politikasını güden sosyal-demokrat partilerle aynı çizgide görmeye başladılar. Bir komünist partisi sınıf konumu ve toplumsal temellerini değiştirmedikçe, bilimsel dünya görüşünden vazgeçmedikçe, sosyal demokrat bir parti durumuna gelemmez. Bugünkü sonuçlar birden bire alınmadı, bunun kökleri devrim sonrası yıllarda yapılan hatalara dayanıyor.

Buradan son derece öğretici bir ders çıkmıştır: proletarya, devrimci sınıf partisi olan komünist partisinin proleter-sosyalist yapısını kesin korumalı.

SOSYALİST PROLETARYANIN İÇİNE DÜŞTÜĞÜ PASİF DURUM

Sosyalist ülkelerdeki egemen sınıf olan proletarya (kelimenin gerçek anlamı ile proleter olmayan) uzun zamandır, gelişmeler karşısında pasif tutum izliyor. Sosyalizmin öncü ve temel sınıfı olan proletaryanın geriye düşüşü, parti ve devlet iktidarının bürokratlaşıp, yozlaşmasını ve küçük burjuva güçlerin yönelimi ele geçirmesini getirmiştir. Proletaryanın geriye düşüşünün nedeni, komünist partinin izlediği yanlış politikadır. Komünist parti, iktidarın sınıfsal yönünü ve toplumsal gelişmenin proleter öncülüğü yönünü sürekli olarak zayıflatmıştır. Komünist parti, kendi proleter yapısını zayıflatarak, aynı şekilde iktidarın proleter-sınıfsal yönünü zayıflatarak, kendi yıkılışını ve sosyalizmin kazanımlarının tehlike altına girmesini getirdi. Proletaryanın politik ve toplumsal örgütlerdeki rolünün zayıflaması, toplumun sosyalizmden uzaklaşmasını getirir. Çünkü ancak proletarya, sosyalizmi sürekli olarak geliştire geliştire komünizme doğru götürecektir. Kendine ne kadar sosyalist dese de küçük burjuvalar, entelektüeller ve kolektif çiftçiler toplumu komünizme götürmezler. Açıkça ortaya çıkıyor ki, proletarya toplumdaki yönetici ve yönlendirici rolünü dolaylı olarak değil, doğrudan yerine getirmediği sürece, sosyalizm gelişmesi sapsmalar gösterir. Proletarya toplumdaki yönetici ve yönlendirici rolünü komünist parti ve proletarya diktatörlüğü aygıtı olan "Sovyetler" ya da "Halk Meclisleri" aracılığı ile yerine getirir. Sosyalist

proletarya, buralardaki rolünü dolaylı temsilcilere bırakmamalı. Doğrudan, duruma el koymalı. Proleter kontrol zorunludur. Proletaryanın doğrudan katılmadığı, sosyalist demokrasi bozulmaya ve yozlaşmaya başlar. Olan tam da budur. Şimdi sosyalist proletaryaya bir 'ikinci devrim' niteliğinde tarihi görev düşüyor. O da, tüm politik ve toplumsal örgütlerde küçük burjuva temsilcileri uzaklaştırıp, yönetici ve yönlendirici rolü kendisinin üstlenmesidir. Politik konumdan aşağıya düşüş daha fazla devam edemez. Şimdi yeniden sosyalist proletaryanın yükseliş zamanıdır.

SOSYALİZMİN BUGÜNKÜ
SORUNLARI GEÇİCİDİR,
GELECEK SOSYALİZMDİR

Şimdiye kadar ortaya çıkan toplumsal sistemler içinde, yalnızca sosyalizm sorunlarını gizlememiş ve açık olarak ortaya koymuştur. Sosyalizm, yüzyılımız boyunca kendi sorunlarını sürekli olarak açık biçimde dünya halkları önünde tartışmıştır. Kapitalizm ise, sorunlarını sürekli olarak gizlemiştir. Açıklık, sosyalizmin kapitalizme başka bir üstünlüğüdür. Bugün, sosyalizmin karşı karşıya olduğu güçlükleri bütün dünya biliyor. Her şey açık ortadadır. Sosyalizm, kendi sorunlarını ancak, kendi içinde ve açıklık yöntemi ile giderebilir. Açıklık, kendi hatalarını gidermenin en iyi yoludur. Ve ancak bir toplumsal sistem olarak sosyalizm, kendi sorunlarını çözme yeteneğine sahiptir. Kapitalizmin böylesi bir yeteneği yoktur. Kapitalizm, yarattığı toplumsal sorunların hiç birini köklü

olarak çözemez. Her yeni kapitalistçe çözüm, beraberinde daha büyük sorunlar getirir. Kapitalizmin çözüm dediği, aslında sorundur. Sosyalizm ise sorun değildir, çözer.

Sosyalist ülkelerdeki küçük burjuvaların Doğu Avrupa'da yönetimi ele geçirdiğini söyledik. Onların temel yönelişleri, kapitalizmle bütünlüştür. Onlar, bu yönden anti sosyalisttirler, iktidar şansları onların son şanslarıdır. Bu sefer de şansları yüzlerine gülmeyecek. Valessa'nın içine girdiği çıkmaz, bunu gösteriyor. Küçük burjuva anti-sosyalist yönetimler, büyük bir çıkmaz içindeler. Sosyalist ülkelerde, sosyalizmin politik ve ekonomik kazanımları büyük ölçüde tahrip edildi, ancak sosyalist üretim ilişkileri henüz ortadan kaldıramadı. Bunun yanında sosyalizmin pek çok politik organı, tüm yıkıma rağmen varlığını koruyor. Tarihsel materyalizme ve ekonomi politığe göre son çözümlerde belirleyici olan, ekonomik ilişkilerdir. Teknik gelişim bunun içindedir, ancak politik üst yapı, alt yapı karşısında pasif değildir. Hele sosyalist ülkelerde politik üst yapı son derece aktiftir. Küçük burjuvalar politik yapıya dayanarak, sosyalizmi yıkmaya çalışıyorlar. Ancak, sosyalist ülkelerde her şey onlar değildir. Komünistler ve sosyalist proletarya ve Kızıl Ordu son sözü söylemedi. Şimdi eylem ve söz sırası onlarındır.

Sosyalizm ardında parlak bir geçmiş bıraktı. Önünde ise büyük bir dünya var, büyük bir gelecek var. Gelecek sosyalizmindir.

Eylül 1991 / Devrimci Emek
Dergisi, Sayı 6

K. V. Filatov
Kızıl Meydanda

Bin Yıl Sürecek Çağın Gelişi ve Sosyalizmin Tek Yanlı Örneği

..... uğur dağlı

Kapitalizmin dünya bunalımı bir süre önce Asya ve Latin Amerika'da belirginleştikten sonra, giderek dünyanın bütün kıtalarında belirginleşmeye başladı. Bu bunalımın, kapitalizmin genel bunalımı yani kapitalist dünya bunalımı olduğunu herkes anlamaya başladı.

Bilindiği üzere, ekonomik bunalım, kapitalist üretim biçiminin tepe noktasıdır. Bu noktada çok sayıda üretici güç boşa gider ve yıkıma uğrar. Kapitalizmin ekonomik bunalımları, kapitalist meta ekonomisinin işleyişinin yani meta üretimine egemen olan yasaların işleminin kaçınılmaz sonuçlarıdır. Bir tarafta üretim araçlarını ve ürünleri kendilerine mal edinen kapitalist sınıf, diğer tarafta sürekli yoksullaşan üc-

retli emekçi sınıf olduğu sürece, kapitalizmin temel işleyiş yasaları, her tür yıkıcı sonuçlarını yaratacaktır. Kapitalist üretim biçimi sürdürülerek, meta ekonomisinin yasalarından ve sonuçlarından kurtuluş olamaz. Kapitalist üretim biçimine, kapitalist mülkiyet ilişkilerine son verip maddi temeli yok olunca, bu temelden kaynaklanan rekabet, sömürü, üretimde anarşi, uzlaşmaz çelişki, bunalımlar ve sınıfsal çatışmalar da son bulur.

Kapitalizmin dünya bunalımı, temelde ekonomik bunalım biçiminde başlasa da, bununla sınırlı değildir. Kapitalizmin genel bunalımı bir sistem bunalımıdır. Bir sistem bunalımı olarak ekonomik ve politik bunalımdır. Bu bunalımın ekonomik, politik bir bunalım olduğu, bunali-

mın belirginleştiği ülkelerdeki gelişmelerden anlaşılıyor. Güney Asya'da ve diğer bölgelerde kapitalist bunalım, ekonomik bir bunalım olarak kalmadı; aynı anda politik üst yapıyı alt-üst eden bir politik bunalıma dönüştü. Bunun sonucunda kitleler yer yer ayaklandılar. Hükümetler değişti; sınıfların karşılıklı güç ilişkisi değişime uğradı. Kaldı ki, ekonomik-politik bunalım, en fazla bir ya da bir dizi ülkede görülse ve yıkıcı tahribatını buralarda yapsa bile, etkisi ve alanı bütün kapitalist ülkelerdir. Kapitalist dünya pazarı ve yine kapitalizmin dünya çapındaki iş bölümü koşullarında başka biçimi beklenemez.

Kapitalizmin genel bunalımının bu yeni aşamasında, emperyalist-kapitalist dünya derin sarsıntı yaşadı. Artık ne bunalım geçicidir, ne de kitlelerin kapitalizme karşı ayaklanmaları geçici olacaktır. Kapitalizmin kendi yıkımını kendi içinde taşıdığını teorik olarak anlatmaya gerek yoktur. Çünkü pratik olarak yaşanıyor. Sonuçları somut olarak görülüyor. Kapitalizmin, yerini daha yüksek bir toplum biçimine bırakması gerektiği, eylemle ortaya kondu ve konacaktır. Yeni bir toplumun, eski toplumun yerini alması ancak eylemle, emekçi sınıfın milyonlarının devrimci eylemleriyle olanaklı olur. Bütün kıtalarda başlamış olan sosyal ayaklanmalar ve sosyal devrimler yeni toplumu doğurmanın eylemleridir, eylemleri olarak sürecektir.

Kapitalist çelişkilerin, çatışmaların, bunalımların temelinde yatan gerçek, kapitalist mülkiyet ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişmesi önünde set oluşturmasıdır. Kapitalizm

altında üretici güçler artıp geliştikçe yani toplumsal karakter kazandıkça, onlar, bu toplumsal karakterlerinin sonuna kadar tanınmasını isterler, dayatırlar. Bu, değişim ve üretim araçlarının da toplumsal nitelik kazanması demektir. Bu ise, ancak eski kapitalist toplumun yıkılıp, yerine üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine dayalı sosyalist toplumun kurulması ile mümkündür. Üretim araçları ve değişim toplumsal olmadıkça, üretici güçler, "üretici güç" olmaktan çıkıp, yıkıcı güçler haline gelirler.

Kapitalizmin ekonomik bunalımı, üretici güçler için yıkım demektir. Üretici güçler ise, kendi toplumsal karakterlerini tanımayan mülkiyet ilişkilerini yıkıma götürür. Kapitalizmin ekonomik bunalımı; değişim sisteminin tıkanması, meta dolaşımının yapılamaması ve sermaye birikiminin gerçekleşmemesi demektir. Ancak üretim araçlarının toplumsal mülkiyet koşullarında değişim ilişkileri, üretim biçimi önünde engel olmaz; üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında uyum sağlanır. Üretici güçlerin toplumsal karakterinin tanınması, üretim ilişkilerinin de toplumsal nitelik alması demektir. Bu ise üretici güçlerin yönetiminin toplumun eline geçmesiyle mümkün olur.

Kapitalizmin işlemesiyle, üretici güçler toplumun elinden kaçır. Toplum, kendi ürettiği servetin altında ezilir. Ürün üreticiye engel olur. Bu yazgı değildir. Toplum, kendi öz toplumsal örgütü sayesinde üretici güçlerin yönetimini ele geçirebilir ve toplumun elinden kaçan üretici güçleri yeniden düzenler ve kendi iradesi altına alır. Ancak o zaman ve bu sa-

yede insan, çok yönlü gelişim gösterir ve özgür olur.

İnsanlığın üretici güçleri yalayıp, onları kendi iradesi altına alma ve yönetme koşulları çoktan oluşmuştur. Kapitalizmin dünya bunalımı ve yıkıcı sonuçları, bunun da ötesinde yaşam kaynaklarının kapitalistler tarafından bu korkunç tahribi ve yok edilmesi, toplumun bu duruma son vermesi ve yüksek bir toplum biçimine geçmesi için koşulların ne kadar olgunlaştığını ve kaçınılmaz olduğunu gösteriyor.

Üretici güçler, kapitalizm altında büyük bir gelişme gösterdiler. Ne var ki, üretici güçlerin gelişmesi ve artması bugünkü düzeyde olmamalıydı. Üretim araçlarının maddi üretimin ve ürünlerin kapitalistler tarafından mülk edinilmesi, üretici güçlerin gelişmesini büyük ölçüde engellemiştir. Ancak üretici güçler hep böyle engellenemezler. Üretici güçler bugünkü gelişme noktasında, gelişmenin önündeki kapitalist engelleri parçalamak için ayaklanma içindedir. Proletarya, toplum adına kamu iktidarına el koyup, üretim araçlarını toplumsal mülkiyete dönüştürmelidir. Toplum kendi geleceğini kendi eline almalıdır.

Eski kapitalist topluma son verecek olan gelecek toplumun maddi ön koşullarının kapitalizmin bağrında ortaya çıkışından bu yana, neredeyse 1,5 yüzyıl geçti. Yeni bir çağın gelmekte olduğu daha geçen yüzyılın demokratik cumhuriyetinde kendisini göstermeye başladı. İşçi sınıfının mutlakiyete ve burjuvaziye karşı verdiği demokratik cumhuriyet mücadelesi, aynı zamanda yeni bir çağın

gelmekte olduğunu haber veriyordu. Esas olarak da Paris Komünü, eski toplumun yerini alacak olan yeni toplumun ve yeni çağın zamanının ve koşullarının geldiğinin ilk göstergesi ve örneği oldu. Komün örneği, toplumun elinden kaçan üretici güçleri yeniden ele geçirip, onu toplumun iradesine sokmanın biricik doğru yolunun politik iktidarı ele geçirmek olduğunun ve devlet olmayan bir devlet olmak olduğunun bir örneğidir aynı zamanda. Komün, bu hedefe ulaşmadan yenildi. Varsın olsun. Burjuvazi bizim için çalıştı ve sonunda Ekim Sosyalist Devrimi ile toplum ilk defa, toplumsal üretici güçleri denetleme olanağına kavuştu.

Ekim devrimi, yalnızca onyıllar boyu sürecek olan proleter devrimler çağını başlatmakla kalmamış, aynı zamanda, o büyük gelecek çağını da başlatmıştır. Sosyalizmin daha sonraki her yeni örneği sosyalizm çağını biraz daha genişletti. Gerek SSCB ve gerek diğer sosyalist ülkelerde, sosyalizm çeşitli aşamalardan geçti. Bir bütün olarak sosyalizm altında üretici güçlerin kesintisiz gelişimi ve çoğalmasa sağlandı. Yine ilk defa (kapitalizmin ilk dönemlerinde olduğu gibi) üretim ilişkileriyle, üretici güçlerin uyumu sağlandı. Emperyalist-kapitalist sistem 1929'da büyük bir dünya bunalımı yaşarken, sosyalizm SSCB'de ilk beş yıllık merkezi kalkınma planlarının temelini atıyordu. Kapitalizm altında sık sık yaşanan ve toplumsal serveti israf eden bunalımı, insanlık sosyalizm altında yaşamaz oldu. Sosyalizm, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ve merkezi sosyalist planlama koşullarında bunalım yaşamadı. Bunalım yalnızca kapita-

lizme, meta üretimine özgü bir olgudur. Kapitalist meta üretimi ve üretim araçlarının özel mülkiyeti sona erince, onunla birlikte kapitalizmin ekonomik bunalımları da sona erer.

Üretici güçlerin toplumsal karakterine uygun davranılmazsa, Engels'in belirttiği gibi, tıpkı doğa yasaları gibi bize engel olurlar. Fakat, doğa yasaları gibi, üretici güçlerin gelişme yasaları, karakterleri, gelişme yönleri iyi tanınır ve buna uygun ilişki tarzı geliştirilirse o zaman bize hizmet ederler. Sosyalist toplum, üretici güçlerle, buna denk düşen ilişki tarzı arasındaki uyum üzerinde yükselir. Ekonomik temeldeki bu uyum bozuldu mu, toplumsal ilişkiler, politik yaşam ve entelektüel yaşam da alt üst olur. Bazı dar kafalıların sandığı gibi, sosyalizm üretici güçlerin kesintisiz gelişimini kendiliğinden güvence altına almaz. Sosyalist toplum üretici güçlerin, niceliğini ve niteliğini arttırdıkça ve üretim ilişkilerini yetkinleştirdikçe sürekli olur. Bunun için yalnızca üretici güçleri devamlı artırmak ve geliştirmek yetmez, üretim ilişkilerini de geliştirmek, toplumsal mülkiyet ilişkilerini devamlı ileri götürmek zorunludur.

Sosyalizm yalnızca üretici güçlerin gelişmesi ve artması değildir. Sosyalizm, toplumsal üretici güçlerin ve toplumsal üretim ilişkilerinin, birlikte geliştirilmesi ve uyumlu hale getirilmesidir. Eğer üretim ilişkileri geliştirilmez yani toplum sosyalizmden komünizme doğru geliştirilmezse, o zaman tarihte görüldüğü gibi, üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesini engeller ve arada çatışma doğar. Tabi ki bu çatışmayı üretici güçleri

yöneten yasalar kazanır. İsterse toplum komünizm aşamasında olsun, bu durumda Engels'in, "o uğursuz tur" dediği sınıflı toplum çağı yeniden başlar.

Toplumsal üretici güçlerle toplumsal üretim ilişkilerinin uyumu kendiliğinden sağlanamadığından, üretici güçleri yöneten toplumun bilinçli, planlı ve ileri hedefli müdahalesi sürekli olarak gereklidir. Üretici güçleri kendi iradesi altına alan toplum, kendi tarihini kendisi yapar. Bu tarih bilinçli olarak yapılmalıdır.

Bunun için yalnızca maddi üretimin arttırılması ve üretim koşullarının iyileştirilmesi yeterli değildir. Toplumun kültürel olarak, bilinç olarak da geliştirilmesi zorunludur. Sosyalist bilince dayalı gelişme ve toplumun kültürel olarak geliştirilmesi, sosyalizmin temel görevi ve hedefidir. Sosyalizm, toplumun maddi ve kültürel yaşamını güvence altına alır. Bu ise, ancak üretici güçlerin miktarını arttırmakla ya da yeni üretici güçleri elde etmekle olur. Toplum ürettiğinden ancak azını arttırabildiği oranda, sınıflı toplum çağı sona ermiş demektir. Yalnızca toplumun maddi ve kültürel yaşamını güvence altına alacak kadar bir üretim yapmak, ileri gitmek için yeterli değildir. Çünkü sınıflı toplumlarda olan şey budur. Komünizmde üretici güçler artacağı için, sürekli olarak bol miktarda ürün elde edilir ve bu büyük artış devamlı sağlanır. Ancak bu koşullarda toplum sürekli kendi üst aşamasına doğru ilerler.

Sosyalizmden söz ederken, hangi aşamadaki sosyalizmden söz edildiği somut olarak ortaya konmalı-

dır. Bu, daha geniş olarak komünizm açısından da geçerlidir. Komünizm deyince nasıl ki, yalnızca en gelişmiş aşamasından söz edilmiyorsa, alt aşama sosyalizm göz ardı edilemezse; aynı biçimde sosyalizm denince de, sosyalizmin kendi içinde geçirdiği çeşitli gelişme aşamalarından söz etmek gerekir. Örnek: SSCB’de sosyalizm, çeşitli gelişme aşamalarından geçti. Gelişme sırasıyla; iç savaş ve savaş komünizmi aşaması, NEP dönemi, 1930’lara doğru ve sonrasında planlı merkezi kalkınma planı dönemi, kulakların ortadan kalktığı dönem ve 1945’ten sonraki dönem. Herkes bilir ki her dönemde özgül yönler vardır. Dönemler, kendi özgüllüklerini içerirler. Diğer dönemlerden farklı özgüllüklere sahiptirler. Bu da evrim yasasına uygundur.

Evrim ve evrimin diyalektik ele alınışı, gelişmeyi aşamalar olarak kabul eder. Evrim bilimi, gelişmeyi ardışık evreler olarak kabul eder. Komünizmin alt aşama (sosyalizm aşaması) ve üst aşama olarak görülmesi evrim yasasını doğru olarak kavramaktır. Sosyalizmin ve somut olarak da dönemlerini belirttiğimiz SSCB’de dönem farklılıklarına karşın, bütün dönemlerin ortak temelleri vardır. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ve proletarya diktatörlüğü, bütün dönemlerin ortak yönleridir. Yine de dönemler gelişme dönemleridir, birbirinden farklıdır. Somut olarak söylersek, SSCB’de sosyalist mülkiyetin iki biçimi olan kamu mülkiyeti ile kolektif-kooperatif mülkiyeti dönemi ve her iki mülkiyet biçiminin kaynaştırılıp, hedeflenen tek bir toplumsal mülkiyet oluşturma dönemi

aynı olabilir mi? Sosyalizme hizmet etse de, meta üretimi dönemi ile meta üretiminin tamamen kalktığı, ürünlerin yalnızca değişiminin olduğu daha gelişmiş aşama aynı olabilir mi? Her gelişme aşamasında maddi koşullar, kültürün gelişmişliği ve bilinç birikimi aynı olmaz. O halde sosyalizmden söz edilirken hangi gelişme aşamasındaki sosyalizmden söz edildiği belirtilmeli. Kapitalizmden söz ederken de aynı yöntem geçerli. Hiç kimse emperyalizm aşamasını göz ardı ederek yalnızca kapitalizmden söz edemez. Tekelci dönem ile tekel öncesi kapitalizm dönemi birbirinden farklılık gösterirler. Bunu anlamanın yolu diyalektiğe dayanmaktadır.

Kapitalizmin yerini alacak olan ve almaya başlayan komünizm, kendi içinde çok örnek barındıran “bin yıllık çağdır”. Daha geçen yüz yıl içinde demokratik cumhuriyette kendini göstermeye başlayan ve gelmekte olan işte bu bin yıllık çağdır. Bin yıl sürecek koskoca bir çağı tek bir sosyalist toplum örneği ile sınırlı görmek, evrim yasasını ve büyük bir çağı hiç anlamamaktır.

Bugüne kadar sosyalist toplumun çeşitli örnekleri görüldü. Sosyalizmin her örneği çeşitli gelişme aşamalarından geçti. Her sosyalist örnek kendi özgül gelişme çizgisine sahip oldu. Hepsini yöneten yasaların ortak olması (ki bunlar toplumsal mülkiyetin ve proletarya diktatörlüğünün yasalarıdır) hepsinin sosyalizmin tek yanlı örneği olmasını önlemedi. Burada marksist görüşü ortaya koymuş oluyoruz. Her sosyalist toplum, sosyalizmin yalnızca tek yanlı örneğidir. Sosyalizm bütünsel bir dünya siste-

midir. Koskoca bir çağ, bütün özellikleriyle kendini tek bir örnekle somutlamaz. Her sosyalist ülkeye bu açıdan bakmazsak, biz sadece kendi sosyalizm anlayışımızı sınırlamış oluruz. Sosyalist sistem, yakın zamana kadarki tarihinde, aynı zamanda bu tek yanlılığı aşmak için çaba gösterdi.

Her sosyalist ülke sosyalist sisteme kendinden bir şeyler kattı ve aynı zamanda ortak davranma sayesinde, kendinde tarihsel olarak varolan tek yanlı gelişmeyi de aşma yoluna girdi. Bugüne kadarki sosyalist ülke örnekleri de, bu bin yıllık çağın en gelişmiş ve son örnekleri değildir. Diyalektik olarak ve tarihsel materyalist görüşe göre, her şey gibi toplumlar da sürekli değişim içindedir. Değişim aynı zamanda gelişim demektir. Gelişim olmadan değişim olmaz. Üretici güçlerin gelişimine bağlı olarak ve buna denk biçimde toplum biçimleri yer alır ve her toplum biçimi de kendi içinde çeşitli gelişme aşamalarından geçer. Evrim yasası sosyalizm altında da işlemeye devam eder.

Bütün sorun, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine dayanan, insanların maddi bakımdan olduğu gibi, entelektüel olarak da kendini geliştireceği ve özgür olacağı bu bin yıl sürecek çağın ana gelişim çizgisini, bilimsel olarak doğru biçimde saptamaktır. Sosyalist toplumların sosyalizmin tek yanlı örnekleri olması neden ileri geliyor? Biliyoruz ki, üretici güçler her toplum biçiminin temelidir. Üretici güçler içinde olan üretim aletlerinin durumu ve gelişmişliği, toplum biçimlerinin gelişme aşamalarını verir bize. Yeldeğirmenin feodal toplumu, buhar maki-

nesinin kapitalist toplumu vermesi, üretim aletlerinin durumunun üretimin durumunu, maddi üretimin üretiliş biçimi ve nasıl üretildiği de, bize toplum biçimlerini verir. İlkel toplumlarda da her komünal toplum örneği, farklı gelişme aşamasında olmuştur. Marx, bunlardan Peru Komünizmi'nin diğerlerine göre ileri bir örneği verdiğini belirtir. Aynı durum farklı toplumsal gelişme aşamaları için de geçerli oldu. Üretici güçlerin devasa gelişme gösterdiği kapitalizme kadar toplumlar birbirinden çok farklı aşamalarda oldular. Kapitalizm ve kapitalizmin bir dünya sistemine gelmesi, daha önceki yalıtılmışlığa ve farklı toplum aşamalarında bulunma durumuna son verdi. Ancak üretici güçlerin gelişmişlik durumlarına son veremedi. Bunun için tarihin sosyalizm aşamasına girmesi gerekir.

Sosyalizm altında üretici güçler büyük bir gelişme gösterirler, üretim ilişkileri kendi üretici güçlerini geliştirmeye devam eder. Ne var ki tarihin uzun bir dönemde halledeceği bir sorunu, sosyalizm en kısa sürede halledemez. Tıpkı komünizmin teknik ve maddi temellerinin, hemen daha sosyalizmin ilk yıllarında oluşturulamayacağı gibi. Toplumun gelişme aşamaları üretici güçlerin gelişme aşamalarına denk düştüğü için, üretici güçler sosyalizm altında aniden ve hemen çoğalmazlar. Bunun için bilinçli, ancak tarihi bir gelişme sürecinin yaşanması gerekir. Örnek olarak belirtelim: Tarımda sosyalist toplumsal ilişkiler, proletarya iktidara gelir gelmez gerçekleşir. Ancak tarımda köklü bir dönüşüm, toplumsallaşma ile birlikte gerçekleşmez. Bunun için,

tarımsal üretimi arttıran maddi üretim koşullarında büyük bir gelişme gerekir.

Sosyalizm altında kent-kır karşıtlığı, kafa emeği, kol emeği karşıtlığı bir anda giderilebilir mi? Kesinlikle hayır. Bu şu anlama gelir; kentlerdeki sanayi üretici güçlerle, tarımsal-kırsal alan üretici güçler arasında gelişme farklılıkları var ve bu ancak bütün üretici güçlerin merkezi-planlı sosyalist temeldeki gelişmesiyle çözülebilir. Her sosyalist toplum, belli bir kapitalist toplumdan çıkıp geldiği şekliyle kurulur. Sosyalist toplum, üretici güçlerin gelişme derecesine göre kurulur.

Emperyalist bir ülkede sosyalizmin kurulma ve gelişme durumu ile, bağımlı bir ülkede sosyalizmin kurulma koşulları birbirinden farklı olacaktır. Bu farklılık toplumsal olarak giderilir, ancak fiziki olarak ve tarihsel gelişme ile varlığını korur. Komünizm, bu alanda yapması gerekeni yapar.

Bu durumda kim kalkar da her sosyalist toplum örneğinin, sosyalizmin tek örneği olduğunu ileri sürebilir? Bu tek yanlılığı ortadan kaldıracak olan, üretici güçlerin komünizm altındaki gelişimi ve artışı olacaktır.

Bugüne kadar her sosyalist ülke ele alınırken, kaba bir yaklaşımla, bir örnek neredeyse sosyalizmin tek örneği gibi sunuldu, savunuldu. En gelişmiş örnek olarak SSCB, Çin, Arnavutluk ve diğerleri. Buralarda sosyalizmin tahribatı gerçekleştiği zaman, bu defa sanki sosyalizm sona ermiş(!) gibi metafizik bir anlayışa sapıldı. Oysa ki kapitalizmden komünizme geçiş, koskoca bir çağın

tümünü kapsar. Bu büyük çağda birçok sosyalist toplum örneği olacaktır. Birindeki başarısızlık ya da geri düşüş, kapitalizmden komünizme geçiş çağını ortadan kaldırmaz. Bir çağ başladı mı, bunun maddi ön koşulları önceden var demektir. Maddi temelleri olan bir çağ mutlaka üstün gelir. Eski çağ ne kadar dirense de, eski ne kadar kendisini bir süre için yeninin içinde barındırsa da, sonuçta tarihi gelişim son sözünü söyler. Yeni, süreç içinde egemen olur.

Tekelci devlet kapitalizmi ve yalnızca kupon keserek yaşayan burjuvazinin asalaklığı, burjuvazi olmadan toplum işlerinin yürüyebileceğinin örneklerini verdi bize. SSCB ve bütün sosyalist ülke örnekleri ise, eski toplumu geçmişe göndermenin ve yeni çağın toplumlarını kurmanın olanaklı olduğunu gösterdi bize.

Sosyalizmin bugüne kadarki örnekleri kendi içinde zayıf yönlerini ve zaafalarını barındırdı. Bu zaafar öznel. Güçsüz yönler ise, nesnel koşulların ürünü oldu. Ne var ki, gelişme durmuyor.

Kapitalizm, kendi yerini alacak topluma yerini bırakmamak için ne kadar dirense de, tarihin yasası sözünü söylüyor. Dünyanın her yerinde insanlar ayaktadır. Bu binlerce yıldır süren sınıflı toplumların en sonuncusu olan kapitalizme karşı bir ayaklanmadır. Bu yeni toplumun güçlerinin ayaklanmasıdır. Bu, bin yıl sürecek bir çağın gelişidir.

Her ülkedeki komünist devrim mücadelesi, bu büyük çağın habercisidir.

Uğur Dağlı / Ekim 1998 / Mücadele Birliği Dergisi Sayı:15

M. M. Devyatov
Ekim Rüzgarı

Amaç Dünyanın Devrimci Dönüşümüdür

..... sinan kaleli

“Günün yirmi dört saati devrimle meşgul olan, devrim düşüncesinden başka bir şey düşünmeyen ve uyurken bile devrimden başka bir şey hayal etmeyen başka bir adam yoktur.”

Lenin’i böylesine özlü ve başarılı bir şekilde tanımlamaktadır eski kuşak Marksistlerden menşevik Akselrod. Her şeyini, ama kelimenin gerçek anlamında her şeyini devrime ayarlayan, devrimle yatıp devrimle kalkan, tüm ömrünü proleter devrime adayan, düşlerinde bile devrimden ayrılmayan tutkulu bir devrimci-dir Lenin.

Krupskaya “Anılar”ında Şubat Devrimi sonrası İsviçre’deki Lenin’in ruh halini çok çarpıcı ve eğlenceli bir şekilde anlatır. Savaş yüzünden kapalı olan yolları aşmak ve bir an evvel devrimin Rusyası’na dönmek için paraşütle atlamak dahil “en uçuk pro-

jeler” bile gelir gündeme. Hatta bir ara sağır dilsiz taklidi yaparak sahte belgelerle yolculuğu bile düşünür. Krupskaya “sen rüyada yine menşeviklerle kavga eder, onlara saymaya başlarsın ve planı suya düşürürsün” diye takılır!

Lenin, devrimi, dünyanın devrimci dönüşümünü her şeyin başına koyar. O, toplumu ve siyasal gelişmeleri bu pencereden okur. Teoriyi, dünyanın devrimci dönüşümü için ele alır. “Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz” sözündeki, teorinin başındaki o “devrimci” sıfatı, öylesine söylenmiş değil. Teori, pratiğin ihtiyaçlarına yanıt verecek, ona yol gösterecek bir alandır. Ve bu açıdan o, devrimci teori olmak zorundadır.

Lenin bu sözü söylerken, Engels’ten yola çıkarak, üstüne basa basa işçi sınıfı içinde teorik mücade-

leye vurgu yapmaktadır. Teori "bir eylem kılavuzu" dur. "Aslanan dünyayı yorumlamak değil değiştirmek" tir ve teori, değiştirmek istediğimiz dünyayı anlamak için vardır.

Dünyayı değiştirmek için onun "içsel yasalarını" keşfetmek gerek. Doğa için olduğu gibi, toplum için de geçerlidir bu kural. Fakat bilgi, doğada kendi başına ve kendiliğinden gelişen bir şey değildir. Onun üretilmesi gerekir. Üretilmesi için gerekli maddi zeminin (nesnel koşullar) mevcut olması ilk koşuldur. Ama yeterli değildir. Onu üretecek zihinsel süreç (özne) açısından doğru yerde konumlanmak ve istemek gibi bir gereklilik vardır. Engels, kendi çağının en ansiklopedik kafalarından Hegel'in kendi sisteminin devrimci özünü göremeyişini, bir adım ötedeki diyalektik materyalizme ulaşamayışını anlatırken "[bu] Hegel'in Alman olmasından ve kafasının arkasında, tıpkı çağdaşı Goethe gibi bir darkafalı burjuva saç örgüsü taşımasından geliyordu. Goethe de, Hegel de, her biri kendi alanında, Olimposlu Zeus idiler, ama ne biri ne de öteki, hiçbir zaman Alman darkafalı burjuvalığından tamamıyla sıyrılmadı." der. Benzer bir tartışmayı Marx'ın klasik iktisatçılarla ardıllarını ele alırken yaptığı bilinir. Birincilerin, Marx'ın keşfettiği yasaları keşfetmesi için gerekli maddi koşulların yeterince olgunlaşmamışlığı söz konusu iken, ikinciler "koşulların gereğinden fazla olgunlaşması"na paralel olarak burjuva saflarda bulunmanın sonucu "mazeretçilik teorisi"ni geliştirmişlerdir.

Lenin, bütün mücadele yaşamı boyunca olgu ve sorunlara devrimci bir anlayışla yaklaştı. Devrimin ihti-

yaçlarını en başa koyarak geliştirdi tüm teorik yaklaşımlarını. Kılı kırk yaran "teknik tahlillere" dalanların tersine, doğrudan devrimci sonuçlar çıkarmak perspektifi ile çözümler bütün gerçekliği.

Amacınız dünyanın devrimci dönüşümü ise tarihte ve toplumda bunun olanak ve eğilimlerini saptarsınız. Nesnele kölece teslim olan değil, tüm imkanları zorlayarak onu dönüştüren olursunuz. Bir devrimciler örgütü ile dünyayı yerinden oynatırsınız!

Hele de tüm dünyanın başkentleri milyonlarca emekçinin öfkeli gösterileriyle sarsılıyorken!..

YENİ BİR EVRE

Günümüzde gelişmelerin hızı inanılmaz. Özellikle son çeyrek yüzyıldır olaylar korkunç bir hızla akıp geçiyor. Bu hız, basitçe bilimsel-teknik gelişmelerin koşulladığı bir yaşam tarzı meselesi değil. Toplumsal ilişkiler toplamının, bu ilişkilerin tüm alt süreçlerinin göz kamaştıran bir hıza ulaştığı aşikar. Para-sermayenin sıfır zamanlı dolaşımıyla hızlanan dünyamızda artık gelişmeleri takip edebilmek bile başlı başına bir mesele. Değişim hızı inanılmaz! Geçmiş on yıllarda her biri tüm yerküreyi derinden sarsacak olaylar dizisi, peş peşe, art arda sıralanıyor. Tarihin evreleri kısalıyor. "Kısa tarih" dönemi yaşanıyor; on yıllık gelişmelerin artık aylara, haftalara hatta günlere sığdığı bir "kısa tarih" dönemi...

Emperyalist-kapitalist sistem 2008'den beri hala atlatamadığı, özellikle Ukrayna savaşı sonrası daha da derinleşen küresel bir krizin tam

ortasında. Tüm dünyayı korkunç bir yıkıma sürükleyecek büyük savaşları çıkarma pahasına ayakta kalmaya çalışıyor emperyalistler. Ama diğer kutupta, sayıları her geçen gün büyüyen küresel isyan ordusu var. Özellikle Filistin halkının kahraman direnişi ve İsrail siyonizminin soykırım saldırıları sonucu, tüm dünya başkentlerinde milyonlarca emekçi harekete geçti. Tarihin en büyük devrimci dalgalarından birine tanık oluyoruz. Tüm yerküreye yayılan eylemler kısacık bir zaman dilimine sıkışmış durumda.

Yıkıcı dalgaları her geçen gün şiddetlenen bu kriz sürecinde günümüz dünyasını devrimle dönüştürme perspektifiyle hareket ediyorsak, bu dönüşümün dinamiklerini arayıp bulmak, teorik açıdan bunun imkanlarının serimini yapmak zorundayız.

Tarih sıçramalarla ilerliyor. Kapitalizmin çelişkili ve karışıklık içindeki gelişmesi patlamaları, hızlı gelişmeleri, sıçramaları içerir. Uzun süre değişmez gibi görünen bir olgu çok daha kısa sürede dönüşüme uğruyor. Dönem, kapitalizmin sıçramalı çöküş evresine girdiği bir dönemdir.

Eski sömürgecilik kapitalizmin ürünüydü, yeni sömürgecilik ve bağımlılık ilişkileri de öyle. Ama bunlar ortak yönleri olmakla birlikte farklı özelliklere sahip ilişki biçimleriydi. Küresel ölçekte sermayenin gelişimine, birikimine, sömürge ülkelerin bu sürece eklenmesine bağlı olarak farklılaşan ilişki biçimleriydi bunlar. Sömürge ve yarı-sömürgelelerdeki eski komprador ilişkisi, bizzat bu ülkelerde belirli bir sermaye birikimi gerçekleştiği ve emperyalist merkezlerdeki birikim düzeyi farklı ilişkileri yarattı-

ğı için, sömürgecilik yerini bağımlılık ilişkilerine (yeni sömürgecilik) bıraktı. Doğuşundan itibaren küresel bir sistem olan kapitalizm, sermaye birikiminin ulaştığı düzeye bağlı olarak içkin yasalarının serpilip gelişmesiyle yeni ilişki biçimleri yarattı.

Bu gelişimin, bu serpilip genişlemenin, yeni biçimler yaratmanın durması beklenemez. Bir toplumsal ilişki olarak sermaye ortadan kaldırılmadığı sürece içkin yasalar işlemeye devam edecek, dünyayı ve ilişkileri sürekli dönüştürecektir. Krizler bu dönüşme ve dönüştürme süreçlerinin en yoğun yaşandığı uğraklardır.

Sermaye birikiminin düzeyine bağlı olarak ilişkiler değişim geçirmeye devam etti. Bir yandan sürekli büyüyen atıl para-sermayenin zorlamaları, diğer taraftan sınai ve tarımsal üretimin ihtiyaçları 70'li yıllardan başlamak üzere bağımlılık ilişkilerinde yeni bir düzey yarattı. Bağımlı ülke ekonomileri tümünden emperyalist merkezlerin önce denetimine girmeye başladı, ardından söz konusu ülkeler emperyalist merkezler bakımından tamamen ekonomik ilhaka uğradı. Bu sürecin ilk adımları için gerektiğinde askeri darbeler yapıldı. Bağımlı ülke ekonomileri ithal ikamecilikten bir "uzantı pazar" haline geldi. Para-sermayenin küresel dolaşımının önündeki tüm yasal engeller kaldırıldı. Piyasalar birbirine bağlandı. Dolaşım süresinin kısaltılması baskısı iletişim ağlarını geliştirdi ve güçlendirdi. En sonu internetin gelişmesiyle birlikte "sıfır zamanlı dolaşım" gerçekleşti. Söz konusu atıl para-sermayenin küresel artı-değerden pay alabilmesi adına piyasaların kurlsızlaştırılması süreçleri yaşandı.

Dünya Ticaret Örgütü'nü yaratan gelişmeler oldu. Üretimde küresel ölçekli yeni işbölümleri ve dağılımlar gerçekleşti. Emperyalist merkezlerin de-industrilization (sanayisizleşme) süreci, üretimin emek-yoğun kısımlarının ucuz ve örgütsüz emeğin bol olduğu ülkelere kaymasını yarattı.

Tüm bunlar insanlık tarihi açısından bir an olarak nitelenebilecek zaman diliminde gerçekleşti. Özellikle geçen yüz yılın son çeyreğinde büyük bir hızla ve yoğunluğa ulaştı.

Sürecin rutin, sakin, çatışmasız ve sancısız gerçekleşmediğini gördük, biliyoruz. Bunlar sıçrama ve çöküşlerle, kriz ve çatışmalarla, savaşlarla dolu yoğun bir tarihi dönemde oldu. Küresel ölçekte emek örgütlerinin yerle bir edilmesi güle oynaya gerçekleşmedi. Bağımlı ülke pazarlarının yıkıma uğratılması ve tamamen uzantı bir ekonomiye dönüşümü de öyle. (Ki bu süreç, Türkiye dahil tüm dünyada hala devam ediyor) Yerküre yangın yerine döndü. Emeğin ve emek güçlerinin genel örgütsüzlüğü, sosyalist ülkelerdeki karşı-devrimler, komünist hareketin sürece cevap veremeyişi... teorik alanda sığılığı ve gericiliği besledi. Karamsar yorumlar ortalığı kapladı. İşin aslı emperyalist burjuvazi de her tür aracı kullanarak bunun önünü açtı.

Oysa aynı dönem Türkiye'de ve dünyanın pek çok bölgesinde devrimci kabarışın gerçekleştiği dönemdi. Görünenin aksine çökmekte olan, yıkılmanın eşiğine gelen emperyalist-kapitalist sistemin kendisiydi. Sosyalizmin tek yanlı örneğinin çökmesi sadece sermayeye psikolojik üstünlük sağlamış ve o da bunu başarılı

bir şekilde kullanmıştı. Yaşamın katı gerçekleri kısa sürede görüntünün yanıltıcı olduğunu gösterdi.

Dünya burjuvazisinin "zafer naraları" hala yankılanırken, 93 ortalarından başlamak üzere tüm Avrupa grevler ve eylemlerle sarsılmaya başlamıştı. Küresel ticaret anlaşmalarına karşı eylemler tüm dünyaya yayılan salgın oldu adeta. Brüksel'de kamyoncular otoyolları bloke etti, çiftçiler tüm Avrupa'yı kasıp kavurdu, Japonya'dan Roma'ya çiftçi eylemleri tekellerin tarım uygulamalarına meydan okudu... Hemen ardından Chiapas'ta Zapatist hareketin başlattığı ayaklanma gündeme geldi. Dünya Ticaret Örgütü'nün doğuşu yeni eylem dalgalarını tetikledi. Grevler, eylemler, gösteriler hiç hız kesmedi. Dönem dönem küresel başkaldırlara dönüştü.

Seattle ayaklanması, Davos, Washington, Güney Asya ayaklanmaları, Latin Amerika ayaklanmaları ve sokak savaşlarıyla emperyalist-kapitalist dünyanın nasıl bir bıçak sırtında olduğu iyice ortaya çıktı. 1 Mayıs 2000 tam bir patlama oldu. Bütün kıtalarda milyonlarca işçi, halk kitleleri sokağa çıktı. Her yerde antikapitalist sloganlar ön plandaydı. Proletaryanın devrimci perspektiflerinin kendisini kabul ettirdiği antikapitalist ayaklanma, eylemde ve bilinçte ileri doğru bir sıçramaydı. Proletaryanın ve halk kitlelerinin antikapitalist dünya ayaklanmaları, yüzyılımızı sosyal-devrimler ve sosyal-ayaklanmalar yüzyılı yapan gelişmeleri başlattı.

Bütün çağdaş gelişme, bu çağa aykırı üretim biçimine ve tarihi olarak hiçbir varlık nedenine dayanmayan burjuvaziye karşı ayaklanış içerisinde!

Üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin kapitalist sistem altında olgunlaşması, tek tek ülkelerle sınırlı kalmayan, küresel bir gerçektir. Devrimin bu üst belirlenimi, şimdi tüm kapitalist dünyada işlemektedir. Mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirildiği çağın yeni ve en son evresine girmiş bulunuyoruz.

Devrimler çağı yıkıcı enerjisini, üretici güçlerin içinde buldukları kapitalist üretim ilişkileri kabuklarına sığamayacak ve bu kabukları çatlatacak denli gelişmiş olmalarından; eski toplumun yeterince çürümüş, dağılmış ve toplumsal öğeleri denetleyemez duruma gelmesinden alıyor. Tüm dünya çapında, yönetenler eskisi gibi yönetmiyor.

Dünya ölçeğinde, devrimin özneleri bir araya geliyor, çıkarların uyumu ve birlikteliğin gücünün bilincine varıyor. En karanlık zamanlardan beslenen sezgileri, çok yönlü yetenekleri, zengin ilişkileri ve doyuma ulaşmayı bekleyen acil ihtiyaçları ile sosyal insan, kapitalist özel mülkiyete karşı koyuyor. Tür olarak kendi geleceğini ciddi anlamda tehlikede gören emekçiler, kapitalist bireyi ve özel mülkiyetini feda etmeye girişiyorlar. Yani dünya çapında, yönetilenler artık eskisi gibi yönetilmek istemiyor.

Kapitalist sistemin küresel çöküşüne, ABD emperyalizminin dünya çapında hegemonyasının ve kendi toplumsal dokusunun çözülüşü eşlik ediyor. Bu durum, başlı başına, dünya emekçi sınıflarına, eğer harekete geçerlerse zafere ulaşabileceklerine dair umudu aşıyor.

Donbass'ta (Ukrayna) tüm emperyalist güçlere ve onların saldırı kıtası olarak iş gören faşist sürülere karşı yürütülen savaş, antiemperyalist ve antifaşist karakterdeki bu savaş, mevcut koşullar altında, tüm dünyada işçi sınıfı ve emekçi halklar arasında emperyalizme karşı mücadele ruhunu güçlendiriyor. Devrimci Filistin halkının kahraman direnişi, bu antiemperyalist mücadele ruhunu gözler önüne seriyor.

BAŞARMAK İÇİN

Çelişkilerin keskin, çatışmaların yoğun olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Dünya işçi sınıfı ve emekçi halklarına muazzam olanaklar sunan bir dönemden geçiyoruz. Olay ve gelişmeleri yalnızca emperyalist burjuvazinin saldırı ve savaşları üzerinden okuyanlar, bu değişim dinamiğini kavrayamıyorlar. Lenin, emperyalist savaşın ateşine kendini kaptırıp giden II. Enternasyonal önderlerinin tersine, o yıkımın içinden proleter devrimin ve halkların antiemperyalist mücadelelerinin yükselişini görüyordu.

Başta da söylediğimiz gibi, amacınız dünyanın devrimci dönüşümü ise, toplumsal gelişmelerde bunun araçlarını ve dinamiklerini bulmaya çalışırsınız.

İşçi sınıfının örgütten başka bir silahı yoktur! (Lenin) Bu kısacık tümce aslında sınıflar savaşımının tüm bir tarihinin en özlü ifadelerinden biridir. Marx'ın söylemiyle "devrimci olmak ya da bir hiç olmak" dışında bir seçeneği olmayan proletaryanın, örgütsüz bir hiç olduğu gerçeğinin en kısa ifadesidir. O proletaryadır ki

tarihi ve toplumu değiştirme tarihsel görevini üstlenmiştir, hiç olmak istemiyorsa, en güçlü örgütle silahlanmak zorundadır.

Her toplumsal olgu gibi, proleter örgütler de tarihsel bir evrimin ürünüdür. Farklı gelişme aşamalarında, farklı tarihsel dönemlerde farklı tipte örgütler olarak çıkarlar tarih sahnesine.

Tarihi gelişme içinde ilk proleter örgüt/parti olarak addedebileceğimiz yapı, Babeuf'un Eşitler Komplosu'dur dersek yanılmış olmayız. Son derece dar ve gizli örgütlenmiş sıkı disiplinli bir yapıdır Eşitler Komplosu. Ne yazık ki ilerine sızılmış olan bir ajan nedeniyle açığa çıkar ve kurucusu Babeuf ve arkadaşlarının giyotine gönderilmesine yolaçar. Örgütün üyelerinden Bounoratti, hayatta kalan üye olarak Eşitler Komplosu'nun tarihini yazacak, bu eser işçiler arasında yankı bulacaktır.

Kapitalizmin gelişimine paralel olarak sanayi devrimi sonrası hızla genişleyen proleter kitlelerin değişik örgütleri de yayılmaya başlar. Yardım sandıkları, dayanışma ve kardeşlik dernekleri, siyasal birlikler... Yaşamın bizzat kendisi işçileri bir araya gelmeye zorlamaktadır. İngiltere'nin Chartist hareketi doğrudan siyasal taleplerle ortaya çıkan ilk kitlesel modern işçi örgütü olur. Gevşek, çok geniş kesimleri kapsayan bir "cephe" örgütüdür. Fransa ise, devrimci gelenegine uygun olarak emek eksenseli gizli örgütlerin beşiği olarak öne çıkacak, pek çok gizli komplocu işçi örgütü kurulacaktır. Lonca örgütlenmesinden modern işçi partisine doğru bir gelişim Batı Avrupa'da kendini gösterir.

En nihayetinde Londra'da pek çok göçmen işçiyi barındıran 1836'da kurulmuş olan Adalet Birliği, Marx ve Engels'in katılımıyla nitel bir değişim geçirecek, modern anlamda komünist parti doğacaktır. İşçi sınıfının gerçek militan öncüsü Komünistler Birliği 1847'de hayata gözlerini açacak ve o tarihten itibaren proletaryanın bağımsız örgütlenmesi, bu örgüte dayanarak savaşıma atılması gerçekleşecektir.

Komünistler Birliği bir savaş çağırısı olan programıyla (Komünist Manifesto) dünya tarihine damgasını vurdu. Demokratik merkezizetiliğe dayanan modern tüzüğüyle kendinden sonra gelen bütün işçi ve komünist partilerine yön verdi. Komünistler Birliği'ye işçi sınıfı bağımsız örgütlenmeye girişti; dünyanın devrimci dönüşümü kavgasına atıldı. Birlik 1848 devrimlerinin ateşinde doğdu, zorlu kavgalara atıldı. Devrimlerin yenilgisi ve devrimci dalganın geri çekilmesiyle birlikte "uykuya çekildi."

Kapitalizmin hızlı büyüme süreciyle ve "Yeni Dünya"ya göçlerle birlikte devrimci işçi örgütleri güçten düştü, dağıldı. Bu aşamadan sonrası işçi sınıfının bilimsel teori ile silahlandırılması için bir kuluçka dönemi diyebileceğimiz geri çekilme dönemidir. Kapitalist sanayinin gelişimi, işçi sınıfının yaygınlaşması, koşulların değişimi ve bu süre zarfında bilimsel sosyalizmin Marx'ın ekonomi-politik çalışmalarıyla dört başı mamur bir silaha dönüşmesi şartlarında I. Enternasyonal doğdu. Komünistler Birliği'ne göre çok daha gevşek bir yapıdaydı. İşçi partisinden ziyade "demokrasi güçlerinin gevşek koalisyonu" idi. Bu yönüyle bir savaş örgütü olmaktan ziyade Marksist teorinin

belli başlı ülkelerin proleter kitleleri arasında yayılmasının aracı oldu. Örgütsel olarak ilkine göre daha zayıf olan bu yapı, düşünsel olarak bilimsel sosyalizmin daha geniş kesimlere ulaşmasını sağlamakla daha ileri bir adım oldu. Manevi bir otoriteydi. O kadar ki, 1871 Paris Komünü O'nun manevi çocuğuydu.

Komün'ün yenilgisinden sonra genel merkezi ABD'ye taşınan Enternasyonal 4 yıllık uyku döneminin ardından resmen dağıtıldı. Ama başladığı yerden çok daha ileride, gelişmiş bir proleter hareket yaratmış, belli başlı gelişmiş kapitalist ülkelerde Marksist işçi partileri kurulmuştu.

Marx'ın ölümünden sonra kurulan II. Enternasyonal, temelde Avrupa ülkelerinde kurulan Marksist işçi partilerin (sosyal-demokrat partilerin) oluşturduğu Marksist bir Enternasyonal idi. Uluslararası arenada Marksist teorinin yayılması ve gelişimini sağladı. Büyük oranda yasal kitle partileri söz konusuydu. Enternasyonal bu partilerin bir nevi danışma kurulu gibiydi.

II. Enternasyonal, sınıflar mücadelesinin görece barışçı geçtiği dönemde mücadele verdi. Yaptığı esas hizmet, sosyalizmi en geniş kitlelere götürmek ve parti yönetiminde kitlelerin kapitalizme karşı mücadelelerini yönetmek oldu. Bu dönemde legal mücadele araçları sosyalizm için başarılı olarak kullanıldı. Koşullarda önemli bir değişim meydana gelince, II. Enternasyonal partileri gelişmelere ayak uydurmakta zorlandılar. Barış döneminin ürünü olan II. Enternasyonal ve onun partilerinin içten nasıl çürümüş oldukları fırtınalı dönemle birlikte açığa çıkacaktı.

Yüzyıl dönümü aynı zamanda kapitalizmin kapitalist emperyalizme dönüşüm dönemiydi. Lenin'in yıllar sonra isabetli olarak gösterdiği gibi, bir çürüme, asalaklaşma ve aynı zamanda sosyalizmin öngünü olan bir çağ başlıyordu. Bu çağın, kelimenin gerçek anlamında devrimler çağının savaşı örgütünü yaratmak, Lenin'in bizzat kendi pratiğinden çıkardığı temel görev oldu.

Burada özellikle vurgulamak lazım. Leninist parti düşüncesi hatalı bir şekilde Çarlık Rusyası koşullarıyla özdeşleştirilir çoğu zaman. Salt o koşullara özgü imiş gibi ele alınır. İlk dönem tartışmalarında, özellikle Rosa Luxemburg'la olan tartışmasında Lenin kendisi de sorunu bu açıdan ortaya koyar. Gerçekte ise Çarlık Rusyası'nın şartlarından daha çok yeni dönemin özelliklerinin yansımasıdır Leninist parti. Bu gerçeğin anlaşılması için "kapitalizmin barışçı döneminin" sona ermesi, emperyalizmin toplumsal yaşamda tamamen hakim olması ve büyük savaşın patlak vermesi gerekecekti.

Lenin, kendi çağında yaygın olan Marksist kitle partilerine takılıp kalmadı, devrimi, devrimci dönüşümü gerçekleştirecek aracın ne olması gerektiğini sorguladı. Dönem her yönden kendisini temsil edecek politik bir örgütlenmeyi dayatıyordu. Proletaryanın devrimci sınıf partisi olan Leninist Parti böylesi bir devrimci dönemde doğdu.

Leninizmi yaratan koşullar aynı koşullardı. Hem Rusya'da ve hem de dünyada Leninizmin koşulları ortaya çıkmıştı. Stalin'in Leninizm için yaptığı "proleter devrimler çağının Marksizmi" tanımı, tam da bu gerçeğin altını çizmektedir.

Ekim Sosyalist Devrimi yeni tipte bir parti olan Bolşevik Parti (Leninist Parti) tarafından zafere ulaştırıldı. Pratik olarak proleter devrimlerin başladığı çağdır emperyalizm. Proletarya diktatörlüğünün pratik bir görev olarak gündeme geldiği çağdır. Ve onun temel savaş örgütü de Leninist partidir. Bu pratik göreve soyunan bütün ülkelerin komünistleri hızla uzlaşmacı çürümüş II. Enternasyonal partilerinden kendilerini ayırırlar. Ayrı komünist partilerini kurarlar. Bu partilerin bir araya gelmeleriyle III. Enternasyonal (Komünist Enternasyonal) kurulur. III. Enternasyonal, proletarya devrimleri çağının ürünüdür. Komintern'in kendisi de bir Leninist partidir. Gevşek örgütlenmiş eski enternasyonallerden farklı olarak bir dünya partisi olarak örgütlenmiş Leninist partidir. Böylelikle işçi sınıfının örgütlenmesi bir adım daha ileri taşınmış olur.

Komünist Enternasyonal partileri burjuvazinin en sert saldırılarında bile ayakta kalmasını bilen ve her koşulda mücadele etme yeteneği kazanan niteliklere sahip oldular. 1943'te dağıtılan Komintern döneminde proletarya, komünist partilerin önderliğinde birçok alanda başarılı oldu. Bilimsel sosyalizm maddi bir güç oldu, etkinliği arttı. Sınıflar mücadelesinde proletaryaya öncülük ettikleri için, mücadele alanında hiçbir boşluk bırakmadılar. Sosyalizm bir sistem olduktan sonra, hem yeni tip proletarya partilerinin, hem de sosyalizmin etkinliği iyice arttı.

III. Enternasyonal'in dağılmasından sonra uluslararası komünist hareket ara sıra yapılan komünist ve işçi partileri zirvesi biçiminde bir araya geldi. Son yarım yüzyılın büyük bir bölümünü kapsayan bu ilişki biçimine denk gelen süreçte, komünist partileri birbirinden farklılaştılar. Avrupa komünist partilerinin büyük bölümü, burjuvaziyle sınıf işbirliği anlamına gelen "Avrupa Komünizmi"ni benimsediler. Böylece bu partiler, Leninist parti anlayışından, bilimsel sosyalist öğretiden tamamen kopup proletarya diktatörlüğünü ve "öncü örgüt" anlayışını yadsıyarak düzene yöneldiler. Sosyalist ülkelerdeki komünist partileri temelde bilimsel sosyalist ilkelere bağlı kalırken, çeşitli noktalarda Marksist-Leninist ilkelere ciddi hatalar işlediler, giderek komünist partisi konumundan uzaklaştılar ve sonuçta dağıldılar. Bağımlı ülkelerin komünist partileri ise, esas çoğunlukla oportünist-reformist bir temele oturdular ve zamanla sınıflar mücadelesinin dışına düştüler. Bağımlı kapitalist ülkelerde sınıflar mücadelesindeki boşluğu sol devrimci örgütler doldurdu.

Sosyalist ülkelerdeki karşı-devrimlerle başlayan ve değişik biçimlerde bugün kadar gelen bir "örgütten/partiden kaçma" eğilim mevcut. Bu eğilimin bir ayağını hiç kuşku yok ki komünist hareketin hataları ve süreci göğüsleyememesi oluşturuyor. Bir diğer kısım, güçlü sosyalist blokun ortadan kalkmasıyla uluslararası arenada safları hızla

terk eden ve burjuva limanlara sığınan küçük burjuva hareket teşkil ediyor. Onun bozucu etkisi sanıldığından daha büyük. Bir diğer mesele üretimin değişen yapısıyla, bütünsel üretim birimlerinin parçalanıp toplumsal üretim zincirinin küçük ve dağınık birliklerine dönüşüyle alakalı. Tam ilhak süreci ile birlikte değerlendirilmesi gereken bu özellik, sınıfın örgütlenme dinamiklerinde belirgin değişiklikler yaratıyor. En sonu, bizzat burjuvazinin küresel ölçekte yoğun örgütsüzlük propagandası var.

Sermaye sınıfı, kendini fikri ve kültürel olarak da yeniden ve yeniden üreten kapitalist toplumda emekçi sınıflara atomizasyonu dayatır. Her alanda örgütsüzlüğün propagandasını yapar. Zira sistem her düzeyde sermayenin egemenliğini yeniden ve yeniden üretme üzerine kuruludur. “Bağımsız” görünen her şey, her birey, her aydın, her entelektüel, her mekanizma... özünde sermaye egemenliğinin yeniden üretilmesinin parçasıdır. Sermayenin topluma dayattığı ve yaydığı örgütsüzlüğün asıl özü, emeğin örgütsüzleştirilmesi iken sermayenin en üst düzeyde ve toplumun tüm gözeneklerine kadar örgütlü olmasıdır.

“Leninist partinin çağının geçtiği,” “eski örgüt modellerinin miadını doldurduğu,” türünde sıralanıp giden “yeni arayışlar”, aslında örgütsüzlüğü yaymakla tam da sermayenin hedeflediği şeyi gerçekleştiriyor. Biz ise çağımızın tam da Lenin’in ifade ettiği proleter devrimler

çağı olduğu gerçeğinden hareketle, bir kere daha, örgüt diyoruz, Leninist parti diyoruz. Sosyalizm günümüzün acil bir sorunudur, Leninist parti de aynı şekilde günümüzün temel aracıdır!

Lenin, kendi çağında devrimci Marksizmin temsilcisiydi. Asla savunmaya çekilmedi. Burjuva düşüncenin tüm kalelerine devrimci hücumlarını sürdürdü. “Saf demokrasi” safatalarıyla dalga geçti. Marx ve Engels’in devlet ve devrim öğretisini ortaya koyarken adının demokrasi düşmanına çıkmasına asla aldırmadı. Bugün Lenin’in kararlılığıyla, burjuva ideolojinin tüm kalelerine saldırıya geçmek en temel görevlerimizdendir.

Sosyalist ülkelerde gerçekleşen karşı-devrimler tarihsel birikimi ortadan kaldırmadığı gibi sosyalizmin yarattığı maddi kültürel birikimi ve onun etkinliğini de ortadan kaldırmış değil. Proleter hareketin yasanacağı ve besleneceği muazzam bir birikim mevcut. Komünist parti, kitleler içinde derin kök salan sosyalist birikimi kucaklamak ve onu her yerde egemen yapmak zorunda. Bu kapsamlı görev, komünist partisini nitelik olarak yetkin olmaya zorluyor. Öte yandan her ülkedeki burjuva egemenlikleri uluslararası bir nitelik kazandığında, uluslararası devrimci proletaryanın enternasyonalizmi eylemsel temelde bir zorunluluk olarak öne çıkmıştır.

I. I. Brodsky
Lenin 5 Mayıs 1920'de Kızıl Ordu Birliklerinin Polonya
Cenazesine Döğründe Çıkması Öncesinde Yaptığı Konuşma

Lenin, Emperyalizm ve Savaş

..... taylan ışık

Emperyalizme karşı savaş ve dolayısıyla emperyalizm üzerine tartışmalar, belki de Lenin'in emperyalizm tahlili ve eleştirisini yaptığı yıllar hariç, tarihte hiç bu kadar gündeme gelmedi.

Bunun açık ve anlaşılabilir nedeni var. Elbette bu tartışmaların, emperyalizm üzerine farklı farklı düşüncelerin gündeme gelmesinde Rusya'nın Ukrayna'da ABD-NATO-AB gibi emperyalist devletlere ve onların koruması altındaki faşist birliklere karşı yürüttüğü savaşın büyük bir etkisi var.

Ne var ki, tartışmaların böyle şiddetli biçimde gündeme gelmesinin en az bunun kadar etkili başka nedenleri de var. Bu nedenlerin başında, emperyalizme, dolayısıyla kapitalizme ve faşizme karşı verilen mücadelenin bütün dünyada daha

önce görülmemiş bir düzeye varması geliyor.

Dünya, şimdi, abartısız, dünyanın bir ucundan diğer ucuna kadar, emperyalizme karşı mücadelelerle sarsılıyor. Bu mücadelenin kimi yerlerde dolaysız, kimi yerlerde ise dolaylı biçimde antikapitalist, antifaşist içerikle sürdüğünü rahatlıkla görmek mümkün. Dünyada görülen bütün somut olgu ve olaylar bizi şu tespiti yapmaya götürüyor: Dünyada antiemperyalist mücadele yeni bir aşamaya girmiştir.

Bu aşamayı önceki dönemden ayıran temel çizgiler, mücadelenin yaygınlığı ile sınırlı değil. Bu var. Ancak en az bunun kadar önemli başka noktalar da var. Filistin halkının siyonist İsrail'e karşı giriştiği savaş, bu savaşta siyonist İsrail'in kullandığı yöntem ve yaptığı vahşet düze-

yindeki katliamlar dünya halklarını ayağa kaldırdı. Bu mücadele, milyonlarca insanı kapsayan bir niceliğe ulaşırken nitelik bir dönüşüme, bir sıçramaya da yol açıyor. Emekçi sınıflar, Filistin halkıyla enternasyonal dayanışma için meydanlara çıkarlarken, Filistin halkına her türlü desteği yasaklamaya çalışan kendi emperyalist hükümetlerine de meydan okumuş oldular. Bu meydan okuma devam ediyor ve hareketin devrimci, yıkıcı içeriğini de derinleştiriyor.

Bir diğer önemli çizgi, yüzyıldan fazla zamandır emperyalizmin hayasız, sınır tanımaz, köleci sömürsü altında inleyen Afrika halklarının son bir kaç yıldır emperyalist devletlere karşı yeni başkaldırı dalgası oldu. Burkina Faso, Mali, Nijer, Gine, Gana gibi Afrika ülkeleri son bir kaç yıl içinde ardı ardına gerçekleşen askeri darbelerle başta Fransa olmak üzere emperyalist devletleri topraklarından kovdular. Nijer, Aralık ayında, son Fransız askerini de kovarak Fransa'nın askeri varlığına son verdi.

Yeri gelmişken altını çizmek gerekiyor: Bu ülkelerin askeri güçlerinin emperyalist devletleri ülkelerinden kovmuş olmaları onların emperyalizmin egemenliğinden tam ve kesin biçimde kurtuldukları anlamına gelmiyor. Elbette, emperyalist güçlerin askeri varlığına son vermiş olmaları önemlidir. Ancak emperyalizme karşı mücadelenin tüm tarihi ve Lenin'in emperyalizm tahlili bize antikapitalizmle birleşmemiş antiemperyalizmin önünde sonunda yarı

yolda kalmaya mahkum olduğunu açıklıkla gösteriyor.

Lenin, "tröstlerin ve bankaların politikasına karşı, bu tröst ve bankaların ekonomik temellerine dokunmayan bir 'mücadele' burjuva reformizmine ve pasifizme çıkar, masum ve iyi niyetli dileklerden öteye gidemez" tespitinde bulunmuştu.

Lenin'in sözlerini günümüze uyarlayacak olursak, emperyalizme karşı mücadelenin tam ve kesin bir zafere ulaşması için kapitalizme karşı mücadeleyle; kendi topraklarında burjuva sınıfa, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetine karşı mücadeleyle birleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşırız.

Lenin'in sözlerinin doğruluğu, salt antiemperyalist mücadeleyle sınırlı kalan tüm "bağımsızlık mücadelesi" veren ülkelerin bir süre sonra emperyalizme gerisin geri mali, ekonomik, diplomatik, hatta askeri yönden bağımlı ya da yarı bağımlı ülkeler haline dönmüş olmalarından da görüyoruz.

Emperyalizmi kendi çağında belirgin biçimde ortaya çıkmış tüm detayları ile ele alıp inceleyen Lenin, emperyalist devletlerin, "dünyanın ekonomik ve politik yönden paylaşılmasına çıkan dış politikasının devletsel bağımlılığın tam bir dizi geçiş biçimlerini yarattı"ğının altını çizer ve devam eder:

"Bu çağ için," der Lenin, "karakteristik olan, sadece ülkelerin sömürge sahipleri ve sömürge ülkeler olarak iki ana gruba ayrılmaları değil; aynı zamanda, politik olarak,

biçimsel olarak bağımsız olan, ama gerçekte mali ve diplomatik bir bağımlılık ağı içine düşmüş, çok çeşitli türde bağımlı ülkelerin de varlığıdır. Bu biçimlerden birine, yarı-sömürgelelere biraz önce değinmiştik. Bir başka biçime tipik bir örnek olarak örneğin Arjantin gösterilebilir.... Politik bağımsızlığın yanında mali ve diplomatik bağımlılığın biraz farklı bir biçimini Portekiz vermektedir. Portekiz, bağımsız ve egemen bir devlettir fakat.... fiilen İngiltere'nin himayesi altındadır.”

Bütün bu bilimsel ve tarihsel gerçeklerden, somut olgulardan çıkarılacak başlıca sonuç, antiemperyalist mücadelenin tam ve kesin bir zafer için, kapitalizme, burjuva sınıfa, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetine karşı mücadeleyle birleştirilmesi gerektiğidir. Lenin'in 1916'larda yaptığı bilimsel tahlil, aradan geçen yüzyıldan fazla zaman içinde çok daha geçerli olmuştur. Zira, emperyalist mali sermayenin ve “onun sadık dostu” emperyalist diplomasinin gücü, yüz kat, bin kat artmış; dolayısıyla, başka kapitalist ülkelere, o ülkelerin burjuva sınıfına boyun eğdirme gücü de o oranda artmıştır.

Günümüzde, herhangi bir ülkenin burjuva sınıfının emperyalist-kapitalist sistem dışında kalarak gelişme, varlığını sürdürme koşulları kalmamıştır. Her kapitalist ülkenin sermaye sınıfı, varlığını sürdürmek, dünya işçi sınıfının, emekçi halkların ve doğanın sömürsünden sermayesi oranında pay kapmak için emperyalist mali sermaye ile, emperyalist ban-

kalarla, tröstlerle, devlet ve hükümetlerle bağıni sürdürmek; daha doğru bir ifadeyle, bu güçlerin bağımlılığı altına girmek zorundadır.

Bütün bu gerçekler, dünyada antiemperyalist mücadelenin yeni ve üst bir aşamaya geçtiği gerçeğini ne ortadan kaldırıyor ne de gölgeliyor. Biliyoruz ki, emperyalist devletlerin başka ulusları sömürü ve ulusal baskı altına almaları, ezilen ulus durumuna düşürmeleri ulusal başkaldırlara, ulusal isyan ve ayaklanmalara yol açar. “Ulusal baskı ulusal ayaklanmaları çağırır.”

Örneğin, Afrika kıtasında emperyalist devlet ve hükümetlerin varlığına karşı gerçekleşen askeri darbelerin arkasında güçlü bir halk iradesi; Afrika halklarının emperyalist sömürüden, kendi kapitalistlerinin sömürsünden, açlık ve yoksulluktan kurtulma yönündeki güçlü, karşı konulamaz isteği var. İktidarı ele geçiren askeri güçler, emperyalist devlet ve hükümetlere meydan okuma gücünü ve cesaretini emekçi sınıfların, yoksul halkların emperyalizme karşı mücadele istek ve eğiliminden alıyorlar.

Dünya işçi sınıfı ve yoksul, ezilen emekçi halkları dünyanın dört bir tarafında emperyalizme karşı mücadele içine atılırken salt bir “bağımsızlık” isteği ile hareket etmiyorlar. Hatta diyebiliriz ki, kapitalist sömürüye, kapitalizmin kendisine karşı mücadele isteği; kapitalist sömürüden kurtulmuş, daha iyi bir gelecek, güvenli, açlık ve yoksulluğun olmadığı bir dünya isteği çok daha ağır basmaktadır.

1999'da emperyalist-kapitalist sistemin kalbi ABD'de, Seattle'de, "Başka Bir Dünya mümkün" sloganı altında başlayan ayaklanma dünya işçi sınıfı ve emekçi halklarının kapitalizmden kurtulma isteğinin, bu isteğin artık dünya halklarını saran bir istek haline geldiğinin en somut kanıtı oldu. Bu istek artık pratik bir ifade, emperyalizme ve kapitalizme karşı bir ayaklanma konusu haline gelmeye başlamıştı.

Emperyalistler, sınıf savaşının dünya çapında geldiği bu aşamanın gerçek içeriğini anlamada hiç gecikmediler. Yeni "Yüzyıl"ın "ayaklanmalar yüzyılı" olacağını ilan ettiler ve hazırlıklarını "karşı ayaklanmalar" biçiminde yapmaya başladılar. NATO, "meskun mahalde muharebe" eğitimlerine, yani askeri güçlerini iç savaşa göre eğitip konumlandırma planlarına hiç gecikmeden başladı.

ABD hegemonyası, bununla birlikte emperyalist-kapitalist sistem çökmeye, isyanlar, ayaklanmalar ve toplumsal devrimler çağı ise günün gerçekliği olmaya başlamıştı. Kuşku yok, bu, dünya tarihinde sınıfsız, sömürsüz, sınırsız bir dünyaya doğru giden süreçte bir "yeni evre" idi.

ABD emperyalizminin buna yanıtı, dünya proletaryası ve emekçi halklarına karşı "küresel iç savaş" ilanı oldu. 11 Eylül 2001'de kendi "İkiz Kuleler"ini tarihin gördüğü en büyük provokasyonla yıkarak dünya proletaryası ve ezilen, sömürülen emekçi halklarına karşı "küresel iç savaş"ı ilan etti. "Ya bizdensiniz ya onlardan" sloganı, ABD'nin temel ha-

reket sloganı oldu. ABD emperyalizmi, bu sloganla diğer tüm emperyalist hükümetlere kendi üstünlüğünü kabul ettirdi, onlara boyun eğdirdi; onları arkasında hizaladı ve dünya proletaryası ile ezilen halklarına karşı saldırıya geçti.

Bu topraklarda Leninistler, "İkiz Kuleler" in binlerce insanın ölümü pahasına yıkılmasının ABD provokasyonu ve ABD'nin dünya proletaryası ile emekçi halklarına karşı "küresel iç savaş" ilanı olduğunu hemen ikinci gün açıkladı. ABD ve diğer emperyalistler, dünya proletaryası ve emekçi halklarına karşı "küresel iç savaş" ilanı ile birlikte, her yerde terör estirmeye başladılar. McCharthizm yeniden ve çok daha güçlü biçimde hortlatıldı.

"..emperyalizmin en derin ekonomik temeli tekeldir. Bu tekeli, kapitalist bir tekeldir, yani kapitalizmden doğmuş olan ve kapitalizmin, meta üretiminin, rekabetin genel koşulları içinde, bu genel koşullarla sürekli ve çözülmez bir çelişki halinde bulunan bir tekeldir." diyor Lenin. Tekelci kapitalizm ve onun en gelişmiş hali olan emperyalizm, "özgürlük değil, egemenlik ister".

Aynı şekilde, tekelci kapitalizm, demokrasiye değil, siyasi gericiliğe tekabül eder; politik olarak genelde şiddet ve gericilik eğilimidir. Tekelci kapitalizm her yere kendi ilkelerini götürürken demokrasiyi sürekli biçimde ortadan kaldırma, yerine siyasi gericiliği ikame ettirme eğilimi içinde olur.

Emperyalist-kapitalist sistemin derin, kalıcı ve yapısal bir bunalım içine girdiği günümüzde bu gericilik eğilimi, her yerde faşizm biçiminde karşımıza çıkıyor. Tekelci sermayenin açık, kanlı bir diktatörlüğü olarak faşizm, bir karşı devrim hareketidir.

Emperyalist güçler, dünyaya yayılan isyan, ayaklanma ve devrimlere karşı dünyanın her tarafında faşist güçleri topluyor, bir araya getiriyor, örgütlüyor, silahlandırıyor ve kudurmuş köpekler gibi işçi sınıfının, emekçi halkların üzerine salıyor. Libya'da bunu gördük, Suriye'de bunu gördük, Ukrayna'da önce "Maydan darbesi"inde, sonra bütün Ukrayna'da bunu gördük.

ABD emperyalizmi, bu darbeyle faşistleri iktidara getirdikten sonra, faşistler bütün Ukrayna ordusunu yine ABD'nin ve diğer emperyalistlerin akla gelebilecek her türlü desteği ile ele geçirdiler. Bugün Ukrayna'da devrimci Donbass halkları ve Rusya ordusu, Nazi artığı bu faşistlere ve onların arkasındaki emperyalist devletlere karşı savaşıyorlar. Ukrayna'da sürmekte olan savaşın antifaşist, antiemperyalist karakteri buradan geliyor.

Şüphesiz, faşizme karşı sosyalizm bayrağını yükselterek ayaklanan Donbass halkları emperyalistlerin ve faşistlerin ilk hedefiydi; ama son hedefleri değildi. ABD ve diğer emperyalistler, yıllardır Rusya'yı askeri yönden kuşatmak ve bir savaşla onu ortadan kaldırmak için hazırlık yapıyorlardı.

Şu soru sorulabilir ve soruluyor da: ABD ve diğer emperyalistler kapitalizm yoluna girmiş Rusya'yı neden parçalayıp ortadan kaldırmak istiyorlar?

Dünyadaki bütün burjuva işbirlikçisi, uzlaşmacı, sosyal reformist parti ve güçler, bu soruya "büyük güçlerin çarpışması" ya da "büyük güçlerin paylaşım savaşı" şeklinde yanıt veriyorlar. Böylece, Kautsky'nin yolunda yürüyen bu oportünistler, esasında emperyalist efendilerine açıktan ya da gizliden gizliye yaranmaya çalışmış oluyorlar. Emperyalizmin bütün gelişmesi, sermayenin korkunç birikimi ve bu birikmiş sermayenin çok az elde toplanmış olması oportünist çıbanı işte bu derece olgunlaştırmıştır.

Oysa, yukarıdaki sorunun yanıtını ABD'de önemli bir kurum olan, ABD hükümetlerinin politikalarının belirlenmesinde etkili, Cumhuriyetçi Parti ile sıkı ilişkiler içindeki Hudson Institute'ün 2022 Aralık ayında yayınlanmış bir belgesinde buluyoruz. "Sovyetler Birliği'nin Nihai Çöküşü ve Rusya Federasyonu'nun Dağılması için Hazırlanmak" başlıklı belgede, stratejik hedefin "Sovyetler Birliği'nin nihai çöküşü" olduğunu, SSCB'nin insanlığın tarihsel belleğinden tamamen silinmesi, yok edilmesi gerektiği, oysa bugünkü Rusya'da izlerinin fazlasıyla kaldığı; bunun için "Rusya Federasyonu'nun dağılması" gerektiği ifade ediliyor.

Leninistlerin yıllar önce bilimsel tahlil yoluyla ulaştıkları bu sonuçların, saldırgan, ABD'nin nükle-

er savaş doktrinine önemli katkılar yapmış olan birinin kurmuş olduğu Hudson Institute tarafından on üç ay önce açıklanmış olması elbette önemlidir. Bu sonuçların bizi götürdüğü nokta şudur: Bugün Ukrayna'da süren savaş, esasında dünya burjuvazisi ile dünya proletaryası arasında; emperyalist-kapitalist sistemle sosyalizm arasında süren bir savaştır.

Bundan böyle hiçbir savaş, buna Filistin halkının siyonist İsrail'e karşı verdiği kahramanca savaş da dahil, emperyalist-kapitalist sistemle sosyalizm arasındaki savaştan, yani "küresel iç savaş"tan ayrı olarak ele alınıp değerlendirilemez.

Ukrayna savaşında bütün emperyalistlerin, gerici güçlerin, faşistlerin ABD arkasında toplanmaları; buna karşılık, Küba'dan Kore Demokratik Halk Cumhuriyetine, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Nikaragua ve Venezuela'ya kadar, sosyalist, halkçı iktidarların, dünya işçi sınıfı ve ezilen halklarının Donbass ve Rusya Ordusu arkasında cepheleşmeleri savaş hakkındaki değerlendirme ve görüşümüzü doğrulayan somut kanıtlardır.

Bütün bu tabloda, savaşı bir "emperyalist paylaşım savaşı" ya da büyük güçlerin çarpışması olarak değerlendiren işbirlikçi, uzlaşmacı, sosyal reformist parti ve güçlerin açıktan ya da gizlice emperyalist cephede yer aldıkları tartışma götürmez açıklıkta. Emperyalizm, oportünist çıbanı düşündüğümüzden çok daha fazla olgunlaştırmıştır.

Başta ABD emperyalizmi olmak üzere, emperyalist devlet ve hükümetler, dünya yüzeyine yayılmış olan bu savaşı kazanmak için dünyanın her tarafında faşizmi destekliyor, faşist partileri yönetime taşımaya çalışıyor. Emperyalistler, bu politikalarını hayata geçirmek için toplumun bilinç bakımından en geri, kültürel bakımdan en çürümüş, yozlaşmış, uyuşmuş yığınlarına dayanıyorlar. Biliyoruz ki, burjuva toplumda bu yığınlar sayısal olarak her zaman çoğunlukta olurlar. Egemen burjuva sınıf, korkunç propaganda araçları, maddi ve ideolojik gücü sayesinde bu yığınları etkisi altına alabiliyor, uyuşturup yozlaştırabiliyor, lümpen proletaryaya dönüştürebiliyor.

Faşist partiler, işte bu yığınlara dayanarak "seçimler" yoluyla ülkelerin yönetimine gelebiliyorlar. Arjantin'de, Hollanda'da gördüğümüz budur. Gelecekte başka ülkelerde de benzer gelişmeyi görürsek şaşırmayacağız. Çünkü, dünya burjuvazisi, artık bütün ülkelerde gericiliği, faşizmi iktidara getirmeye çalışıyor. Dolayısıyla, kapitalist ülkelerde seçimler yoluyla devrimci, komünist, emekten yana partilerin yönetime gelmeleri; gelseler bile gerçek iktidar gücü olmaları, iktidarda kalmaları mümkün değil.

Fakat bütün bunlar, devrimden umudunu kesmiş, her şeyi burjuva sınıfın insaf ve merhametine, kapitalizmin barışçıl gelişmesine bağlamış işbirlikçi, uzlaşmacı sosyal reformist partilerin, gözyaşları içinde, burunlarını çekerek söyledikleri gibi, "sağ"ın

yükselişte olduğu anlamına gelmiyor. Dünyada yükselen “sağ” değil devrimdir.

Emekçi sınıfların, ezilen halkların proletarya önderliğinde iktidara gelmelerinin tek yolu devrimdir. Emegin iktidarı ancak bir devrimle kurulabilir. Dünya burjuvazisinin bir karşı devrim gücü olarak faşizmi, faşist partileri bütün ülkelerde yönetime taşımaya çalışması dünyada devrimci durumun varlığının; emperyalist güçlerin buna karşı savunma pozisyonunda olduklarının ifadesidir.

Dünyada devrimci durum her geçen gün biraz daha olgunlaşıyor, toplumsal devrim koşulları daha elverişli hale geliyor. Emperyalizmin 11 Eylül 2001’de başlattığı gerici küresel iç savaşa dünya proletaryası ve ezilen, sömürülen halklar devrimci küresel iç savaşla yanıt veriyor. Emperyalist-kapitalist sistemi, burjuva egemenlikleri sarsan iç savaş şimdi ABD emperyalizminin derinliklerine kadar yayılmış durumda.

Kapitalist üretimin engeli sermaye tekelinin bizzat kendisidir. Lenin, bundan yüzyıldan fazla bir zaman öncesinde kapitalist meta üretimi konusunda şu tespiti yapmıştı: “Kapitalizmin gelişmesi öyle bir noktaya varmıştır ki, meta üretimi hala ‘egemenliğini’ korumakla ve ekonomik yaşamın temeli sayılmakla birlikte, aslında sarsılmıştır...”

Günümüzde tekeli kapitalizmin, başka bir ifadeyle, emperyalizmin gelişiminin vardığı nokta, yüzyıl öncesiyle karşılaştırılmayacak dü-

zeydedir. Sosyal reformist işbirlikçi, uzlaşmacı partiler, olgunlaşmış bir çibana dönüşen oportünist akımlar, tıpkı ustaları Kautsky gibi, kapitalizmin bu gelişmesinden, kapitalizmin barışçıl gelişme olanaklarını ararlar. Oysa kapitalist gelişme sonucu sermaye, biriktikçe ve daha az elde merkezileştikçe, kan kokusu almış köpek balıkları gibi saldırganlaşır; bu gelişme sermaye sınıfı tarafında korkunç servet birikimine, proletarya ve emekçiler tarafında ise, aynı oranda sefalet birikimine yol açar. Kapitalist üretimi sürdürülemez noktaya getiren şey işte kapitalizmin bu temel çelişkilerinin keskinleşmesi ve derinleşmesidir.

Bu çelişkilerin keskinleşmesi ve derinleşmesi sonucu, dünya proletaryası ve emekçi, ezilen halkların gelişen, sertleşen devrimci mücadeleleri, kapitalist meta üretimiyle birlikte emperyalist kapitalist sistemi çöküşün eşiğine getirmiştir. Şimdi o noktadayız. Tarih bizi o noktaya getirmiştir.

Onun için şimdi büyük bir haklılık ve güvenle diyoruz ki, emperyalist-kapitalist sistem çöküyor ve yeni bir çağ, toplumsal devrimler çağı sökün ediyor. Onun için bir kez daha haykırıyoruz:

Şimdi Devrim Zamanı!

Yaşasın Proletarya
Enternasyonalizmi!

*V. I. Ivanov
Lenin Kremlin'deki Temizlik Gününde*

Lenin'de Sosyalizmin İnşası

..... setenay berdan

Ölümünün 100. yılına girilirken, Lenin'in teorik mirasını farklı açılardan kapsamlı biçimde irdeleyen çalışmaların sayısı artıyor. Bilgiyi ve karanlık odalara tıklımış arşiv depolarını sınırsız ölçekte ve dil engeline takılmadan dağıtan bilişim teknolojileri, kılı kırk yaran türden araştırmalara ivme katmış görünüyor. Ancak bu çabalarını, özellikle partisiz aydın ve akademisyenlerin ellerinde verimsiz ve dibi görünmez bir "Lenin arkeoloji"sine dönüşme tehlikesi belirdi. Bu tehlikenin kısırlığından kaçınmanın yolu, bilimsel sosyalizmin büyük kurucularının son derece zengin içeriğe sahip bulunan teorik mirasını, günümüze ilişkin sonuçlar çıkarmak üzere ve görevler saptamak için ele almayı bir alışkanlık haline getirmektir.

Lenin'in teorik mirası denilince, çoğunlukla ilk akla gelenler, emperyalizm, öncü parti ve devrimin stratejik-taktik sorunlarını ilgilendiren

teorik yaklaşımlardır. Normal karşılanmalı, çünkü henüz proleter devrimin zaferine ulaşmamış her ülke komünistinin ilgi alanlarında bu konular bulunur. Öte yandan, Ekim Devrimi sonrası Lenin, teorik çabasının ağırlığını, önündeki en acil pratik soruna, sosyalizmin inşasına yöneltmişti. Devrim öncesi biriktirdiği teorik cephanelik, sosyalist inşa dönemine damgasını vurdu. Bu açıdan, eserin tamamlanışını görürüz sosyalist inşa çabalarında. Öyleyse, 1917 sonrası yazdıkları ve konuşmaları göz önüne alınmadan, Lenin'in teorik mirasının tam anlamıyla kavranamayacağını ileri sürenler haklıdır. Ki bu tez hiç yeni değildir. Lenin'in en yakın izleyicisi Stalin henüz Lenin'in ölümünün üzerinden aylar geçmişken, 1924 yılı içinde, "Leninizm nedir?" sorusuna çok açık bir cevap bulmuştu:

"Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak

proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiğidir” diyordu Stalin ve devamında Marx ve Engels’ten farklı olarak Lenin’in proleter devrimin zafer kazandığı, proleter devrimler çağında etkinlik gösterdiğinin altını çiziyordu. Sonraki yıllarda, özellikle parti içi tartışmalarda Stalin, Leninizmi ele alırken, ağırlık noktasında hep, sosyalist inşa ve proletarya diktatörlüğünün sağlamaştırılmasını tutmuştur.

Meseleye bu açıdan bakıldığında günümüz “Lenin arkeolojisi”nin eksik bıraktığı bu alan daha fazla göze çarpar. Akademik dünyaya özgü dar kafalılığı bir yana koyacak olursak, bu eksikliğin bir rastlantı olmadığını, tersine, dünya çapında kalıcı bir olguya dayandığını söylemek abartı olmaz. Komünist bünyeye bir kanser hücresi gibi yapışan bu olgu, 89-91 karşı devrimlerinden sonra, küçük burjuva devrimcileri ve onlardan etkilenen bir kısım işçiyi pençesine alan sosyalizme duyulan güvensizliktir.

Burjuvazi, sosyalizmin doğduğu gündün bu yana onun “insan doğasına aykırı” olduğu safatasını yaydı. Ve bu safata son iki yüzyılda, özellikle son otuz yılda gösterdiği etkinin onda birini gösterememişti. Elbette kanserin yayılışına zemini, bir zamanlar dünyanın üçte birine yayılmış bulunan sosyalist dünya sisteminin dağılışı hazırladı. Gücünün zirvesindeyken yarattığı etkiyle sosyalizme yavaşanlar, onu sınıf mücadelesi zemininde canlı ve gerçek içeriğiyle değil, tamamen mekanik ya da tamamen göksel imgeler eşliğinde kavradıkları için; düzinelerce milyon insanın sosyalizmin geri düşüşünü engelleyememelerini, çoğu yerde bu yıkımı pasif bir konumda izlemelerini, ya tepedeki bir avuç ha-

inin taraf değiştirmesiyle açıkladılar ya da zaten yıkılıp giden rejimin hiçbir zaman sosyalist olmadığına yemin billah ettiler. Yıkımı açıklama çabasının bu iki ürününün ortak noktası, hiç dile getirilmese bile apaçıktı: İnsanlık henüz sosyalizme hazır değil ve belki hiçbir zaman hazır olmayacak! Göksel imgelerle sarıp sarmalanmış bu mekanik anlayışa göre sosyalizm, bir avuç kurucu dehanın parlak zihninden türemiş saf bir idealdi ve insanların onu, tıpkı bir giysi gibi üzerilerine giyebilecekleri ve modası geçtiğinde soyunup atabilecekleri “dışsal bir hakikat” rejimiydi.

Oysa Marx, Engels ve Lenin sosyalizmin tam da insanın doğasına, ama bir takım “genlerin” değil bizzat tarihin ürünü olan, modern teknik üzerine kurulu büyük sanayi içinde şekil bulduğu biçimiyle insanın doğasına uygun tek sistem olduğunu, defalarca kez tekrarlamaktan kaçınmadılar. Göreceğimiz üzere Lenin, teorik ve pratik çabasını, emekçilerin içinde saklı “sosyalist içgüdü”yü harekete geçirmeye yöneltmiştir.

Otuz yıl aradan sonra sosyalizme güvensizliğin küçük burjuva çevrelerde etkisini yitirdiğini söylemek zor. Sorulduğunda, ama sadece sorulduğunda, sosyalizme inançlarını yaka-bağır yırtarak ilan edenlerin günlük propaganda ve ajitasyonlarına bakmak yeterli bunu anlamak için. Yayınlarında hiç usanmadan “aşırı sağın yükselişi”ni ele alırlar; kapitalist dünya tarihinin gördüğü en derin krizde, devrim adına hiçbir umut beslemezler de, faşist partilerin krizden nasıl yararlanabildiklerinin çok derin analizlerini sunarlar. Ama her şey bir yana, dünyanın halen ayakta kalan sosyalist

ülkelerine nasıl kibirli bir güvensizlik duygusuyla yaklaştıklarının binlerce örneği var. Örneğin Küba, ne zaman bir berber dükkanı açılışına izin verse, bu çevrelerin binlerce hücumuna uğradı ve kapitalizme teslim olmakla suçlandı. Anayasadan “komünizm hedefi”ni çıkartma tartışmaları yapıldığında aynı çevreler, Küba’ya dair karamsar fikirlerinin kanıtını nihayet bulduklarını sandılar, üstelik de “anayasa” bir kanıttı ve kim karşı kanıt ortaya koyabilirdi ki? Oysa daha 1934’te böyle tartışmaların SBKP içinde yapıldığını ve bizzat Stalin’in anayasa ya komünizm hedefi koymayı yanlış bulduğunu bilmezler. Aynı ‘inançsız’ çevreler, sosyalizmin sıkı ama kapalı bir uygulamasına sahip Kore DHC’nin lafını bile ağızlarına almazlar. Öyle ya, “babadan oğula geçen bir iktidar”, göksel imgelerin aydınlattığı sosyalizm ile nasıl bağdaşsın? Her fırsatta kibirli emperyalist efendilere ağızlarının payını veren Kore DHC’li liderler, onlara göre, kümesini sahiplenmek için efelenen bir horozdan başka bir şey değil! Tüm inançsızlıklarını ele veren bu kibir dolu tutum olmasa, sosyalist güçlerle kapitalist güçlerin kıyasıya mücadele ettikleri Çin’de, yeni yeni mevziler kazanan sosyalizmin ilerleyişini koca bir aldatmacadan ibaret saymaları hoş görülebilirdi. Peki ya şu Vietnam’a ne demeli? ABD’ye karşı savaşta milyonlarca kayıp verdikten sonra, sen tut, Amerikan şirketlerine bol keseden imtiyaz dağıt, hemen düşmeli defterden!.. Yaşayan, ayakta kalan sosyalizme bu kadar kaba, kibir dolu ve güvensiz yaklaşımlarından sonra, aynı çevrelerin, 74 yıl sosyalizmi yaşamış ve onu olgunluğa taşımış Rusya’nın, bu mirasın gölgesinde şe-

killenen özgünlüklerini kavramalarını beklemek, uzak ara bir hayalcilik olurdu.

Ele alacağımız çalışmayı kısır bir “Lenin arkeolojisi” olmaktan çıkarak nokta burasıdır: Hem geçmişin hem günümüzün yaşayan sosyalizmine güveni pekiştirmek; ve yukarıda sadece bazı başlıklarını sıraladığımız, hemen hepsi sosyalizme güvensizlikten beslenen kibir dolu tezlerle karşı sağlam konumlar elde etmek.

LENİN’İN DEVRALDIĞI TEORİK MİRAS

Ütopik Sosyalistlerin aksine, bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels, gelecekte kurulacak bir sosyalist toplumun ayrıntılı bir tarifine kendi eserlerinde yer vermediler. Oysa ütopik sosyalistler, Saint Simon, Fourier, Owen ve diğerleri tüm dehaları ve esinleyici becerilerini ideal bir sosyalist toplum tarifine yöneltmişlerdi. Eğer yeni bir toplumun öğelerini kafalarından çıkartmak zorunda kaldıysa, diyordu Engels, ütopyacılar için, bunun nedeni kapitalist üretimin henüz çok az geliştiği bir dönemde bu öğelerin eski toplumda henüz gözle görülür bir biçimde ortaya çıkmamalarıydı.

Peki ya bu öğeler hemen tümüyle ortaya çıktığında, neden Marx ve Engels tıpkı ütopyacılar gibi sosyalizmin detaylı bir tarifine girmediler? *“Marx’ta ütopyacılığın zerresi yoktur”* diyor Lenin *“kafasından yeni bir toplum uydurmaz. Tersine, eski toplumdun başlayarak yeni bir toplumun doğuşunu, eski toplumdun yeni topluma geçiş biçimlerini bir doğal tarih süreci gibi inceler”* (Devlet ve Devrim). Bu geçişi, doğumun

sancısı olarak görülen büyük yığınların devrimci hareketinden öğrenmek, bu incelemenin tamamlayıcı ve ileri doğru açılan yanıdır. Lenin, Devlet ve Devrim kitabında, Marx ve Engels'in henüz tamamlanmamış ve hiçbir zaman tamamlandığı düşünülmemesi gereken teorilerini, nasıl adım adım, dönemin büyük devrimci atılımlarından çıkardıkları dersler eşliğinde geliştirdiklerini ele alır.

Bu gelişimin özeti şöyle: Marx ve Engels, henüz 1848 Devrimleri öncesi, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın sermayenin elinden bütün üretim araçlarını alması ve üretici güçlerin miktarını mümkün olduğunca çabuk çoğaltması dışında bir görev ve toplum şeması tarifine girişmezler. 1848 Devrimleri, onlara teoride bir düzeltme zorunluluğunu gösterdi: Egemen sınıf olarak proletaryanın sadece devleti ele geçirmekle yetinemeyeceği, ama onu parçalayıp yeni ve sönüp gitmeye dönük bir devletle sınıfsız topluma ilerleyeceği, bu devrimlerin en önemli dersi olmuştur.

1871 Paris Komünü, Marx'ın yirmi yıl önce formüle ettiği tezi, büyük bir deneyim zenginliği eşliğinde kanıtlamıştı. Komün, ilk kararnamesinde sömürücülerin daimi ordusunu bastırıp yerine silahlı halk gücünü koymuştu. Yetmemiş, yönetim organlarının tüm memurlarını Komüne tabi seçimle gelip, her an görevden alınabilir kıldı, memur maaşlarını işçi ücretlerini geçmeyecek seviyeye çekti. Komün, burjuvazinin parlamenter sisteminin yerine yasama ve yürütmeyi birleştiren ve her an geri çağrılabilir temsilcilerden oluşan bir "çalışma organı"nu hayata geçirdi. Paris Komünü, sosyalizmi kurmaya girmede bile, onu bu kadar değerli kı-

lan, proletarya diktatörlüğü olarak, bizzat kitle hareketinden doğan biçimleri netleştirmesidir.

Komün deneyimine rağmen Marx ve Engels, ütopyacılar gibi tamamlanmış bir sistem kurma hayallerinden uzak durmayı sürdürdüler. Örneğin Engels, Komün sonrası kaleme aldığı Anti-Dühring'de sosyalizme dair uzun bir bölüm ayırdığı ve "Toplumsal üretimin araçlarıyla toplumun bütün üyelerine yalnızca maddesel bakımdan adamakıllı yeterli ve günden güne zenginleşen bir yaşam değil, ama onlara fizik ve entelektüel yeteneklerinin tam bir özgür gelişimi ve kullanımını da güvence altına alan bir yaşam sağlama olanağı, bugün ilk kez olarak var, ama var" diyerek altını çizdiği halde, bu yeni yaşamın genel çizgilerine işaret eden bir sayfalık tek bir paragraftan başka bir açıklamaya yer vermez. Kısa ama yönlendirici ilkelerle bezeli bu paragrafta Engels, insanlığın zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına geçişini betimler, "İnsanlara özgü bir şey olan ve şimdiye değin karşılıklarında doğa ve tarih tarafından verilmiş bir şey olarak dikilen toplum durumunda yaşama, şimdi onların gerçek ve özgür eylemleri durumuna gelir" ifadeleriyle bir kez daha, yeni toplumun biçimlerini insanların gerçek ve özgür eylemlerine havale eder.

Yalnızca iki kez, 1875'te Marx, Gotha Programının eleştirisinde, Engels de 1884'te Köylü Sorunu makalesinde, sınıfsız sömürsüz topluma geçişin somut biçimleri üzerine eğildiler. Birincisinde, dünyada ilk kez, Marksist ilkelere bağlı olduğunu açıklayan bir partinin, Alman Sosyal Demokrat Partisinin, Lassalcılarla birlikten doğan ve kamuoyu önünde çekilen bir bayrak olarak görülmesi gereken parti

programına bir eleştiri söz konusuydu. İkincisinde ise, *“siyasi iktidarın sosyalist parti tarafından ele geçirilmesi pek uzak olmayan bir mesele haline gelmiştir”* diyen Engels'in en acil ele alınması gereken geçiş biçimlerinden birisini, onsuz iktidarın ele geçirilip korunamayacağı köylünün nasıl sosyalizme çekileceğini ele alışı görürüz.

Bilindiği üzere Marx'ın *“Gotha Program Eleştirisi”*, parti yöneticilerine bir mektup biçiminde yazıldı ve 36 yıl boyunca kamuoyuna açıklanmadı. Buna göre, bizzat Marx'ın kendi yazdıklarını ciddiye almadığı yanılışına kapılmak kolaydır. Hele ki, yazdıkları her satırın kamuoyunda hayranlıkla tartışılması hevesiyle yanıp tutuşan aydınlar için. II. Enternasyonal'in tüm döne liderliği böyle düşündü ve günümüzde de böyle düşünen *“aydınlar”*a rastlamak şaşırtıcı olmuyor. Marx, sözü edilen mektupta, kapitalist toplumdaki sosyalist topluma geçiş biçimlerinin en genel formülasyonlarından birini sunar. Sonradan, uzun ve zorlu deneyimlerden başarıyla geçip birer *“tarih yasası”* haline ulaşan bu genel formüller, neden Marx tarafından kamuoyuna açıklanmadı? Hemen akla gelen iki neden var. Birincisi, parti programına ilişkin görüş ayrılığını ilan etmek, hemen yeni doğmuş partiyi kundağında boğmaktan başka sonuç doğurmazdı. İkincisi, geçiş biçimlerinin ancak milyonların deneyimiyle somutlaşacağını bilen Marx, gelecekte tümüyle farklı koşullarda, farklı geçiş olanaklarının bütün zenginliğini hesaba katarak, izleyicilerinin ellerini-kollarını bağlamak istemiyordu. Bu yanıla

Gotha Programının eleştirisi, bizzat Marx tarafından tarihin onaylayıcı ya da kahredici eleştirisine tabi tutulmuştu. Ve beklendiği gibi tarih, sosyalizmin tüm dünyadaki pratiği, Marx'ın bir program eleştirisi mahiyetindeki tezlerini *“tarih yasası”* seviyesine çıkardı. Lenin, Marksizmin devrimci öğretisinin bütün özeti bu mektupta bulmuş, II. Enternasyonal döneğlerinin tam karşısına çıkartmakta hiçbir tereddüt göstermedi.

Eleştiride Marx'ın genel hatlarıyla çizdiği o *“tarih yasaları”* şöyle özetlenebilir: 1) Kapitalist toplumla komünist toplum arasında, politik biçimi proletarya diktatörlüğü olan bir devrimci dönüşüm dönemi bulunur. 2) Komünist toplum iki alt evreye ayrılır; birincisi kapitalist toplum içinden çıktığı haliyle sosyalizm ve ikincisi, köleleştirici işbölümünün kalktığı, kent ve kır, kafa ile kol emeği arasındaki ayrımın silindiği bir gelişme, olgunlaşma aşamasına varan komünist toplum. 3) Sosyalist toplumun ilkesi, gerçekte içinde doğduğu burjuva eşitliğinin damgasını taşıyan *“aynı miktarda emek için aynı miktarda ürün”* ilkesidir, komünist toplumda ise *“herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre”* ilkesi geçerlidir. 4) Çalışmanın *“yaşamın birinci gereksinmesine dönüşmesi ve kafa ile kol emeği arasındaki karşıtlık ortadan kalktıça genel olarak politik zor, özel olarak devlet gereksiz hale gelir, söner gider.*

Görüldüğü üzere Marx, gelecekteki komünizmin gelecekteki gelişimine ilişkin teorisini, ütopyalar ve boş varsayımlar üzerine değil, *“bir doğa*

bilimcinin, diyelim ki şu ya da bu yönde belirli bir değişikliğe uğradığını bildiği yeni bir biyolojik tür sorununu koyacağı gibi koyar” (Lenin)¹

Engels’in 1894 tarihli Köylü Sorunu çalışması, Eleştiri’ye kıyasla daha da kapsamlıdır, çünkü, hem yalnızca Almanya’yı göz önünde bulundurur hem de yalnızca sosyalizmin köylülükle ilişkisinin olası biçimlerine odaklanır. Buna rağmen, proleter devrimin ilk zaferlerini kazandığı Rusya, Çin gibi muazzam köylü nüfusa sahip ülkelerin komünist partileri için, en az Eleştiri kadar üzerinde durması gerekli olmuştur. Engels, bu makalesinde, özellikle küçük üretici köylüyü “dolaylı olarak kendinizden saymak” gerektiğini, onları kooperatifler yoluyla sosyalizme kazanmayı, eğer buna akılları yatmazsa konuyu enine boyuna düşünmeleri için onlara kendi mülkleri üzerinde zaman tanımayı salık veriyor.

İşte Ekim 1917’de, Paris Komünü’nden sonra bir kez daha iktidarı ele geçiren proletaryanın öncüsü Lenin, önünde kocaman bir belirsizlik uzanan sosyalist görevle ve hedefler konusunda, elindeki bu kısıtlı malzemeyle kalmıştı.

ZAFER SARHOŞLUĞU – SAVAŞ KOMÜNİZMİ

Ünlü bir tarihçi, Ayzenstein filmi Potemkin Zırhlısı’nın çekimi sırasında kaza sonucu ölenlerin sayısının,

Ekim Devriminin Kışlık Saray baskınında ölenlerden fazla olduğunu belirtiyordu. Devasa topraklar üzerinde devasa bir orduya sahip bin yıllık bu devlet aygıtına ve egemenlere karşı kazanılan bu zafer, adeta tereyağından kıl çeker gibi gerçekleşti, bunun kendine özgü pek çok koşulu vardı. Tekrarı mümkün olmayan koşullar içinde tarihi bir zafere imza atmış partinin müthiş bir özgüvenle ve aynı hızla tarihin tüm parametrelerini paramparça etmesi beklenir. Oysa öyle değil. Çok iyi bilinen hikayedir: Devrimin 72. günü Lenin sabah kalkınca evinden çıkıp karların içinde çocuklar gibi haykırır: “Paris Komününden daha fazla yaşadık.” Özellikle ilk birkaç yıl, devrim, coşku ile tedirginlik arasında gidip gelmiştir.

Lenin ve parti yöneticileri karışlarına çıkan görevin olağanüstü zor ve karmaşık olduğunun farkındaydı, tedirginlik normaldi fakat yıldınlığa izin vermediler. Çünkü, tüm zorlu görevleri sırtlayabilecek düzinelerce milyon insana dolaysızca ulaşabilecek, onların yaşamlarını değiştirebilecek konumdaydılar. Tek sorun, Engels’in “sosyalist içgüdü” dediği öze ulaşacak yolları bulmaktı. Bilimsel sosyalizmin büyük kurucuları teorilerinde bu yolun etraflı bir tarifini sunmamıştı, fakat doğrultuyu gösteren yol levhaları bırakmışlardı.

¹ Yeri gelmişken, Marx’ın Gotha Programı Eleştirisi’ndeki ünlü pasajını yani “Kapalist toplumla Komünist toplum arasında, birinin diğerine dönüşümü dönemi yatar. Buna bir de politik geçiş dönemi tekabül eder ki, onun devleti proletaryaya diktatörlüğünden başka bir şey olamaz” ifadelerini, proletarya diktatörlüğünün yalnızca “geçiş dönemi” için öngörülmediği, sosyalizmde proletarya diktatörlüğünün gerekli olmadığı biçiminde yorumlayanlar var. Skolastik kafalara özgü bir tutumdan doğar böyle yorumlar. Böyeleri, yaşamda bir şeylerin ters, yanlış ya da eksik gittiğini görür ama, bunu yaşamın canlı olgularıyla açıklama yeteneğinden yoksundurlar. Sonra bir anda bir aydınlanma, bir keşif yaşarlar ve Marx’ın çok iyi bilinen bir pasajında o güne değin kimsenin göremediği bir nüansı buluverirler. Aradıkları tüm cevap oradadır. Fakat söz konusu fantastik keşif, proletarya diktatörlüğü üzerine ise, skolastik dar kafalılık hiçbir biçimde mazur gösterilemez. Şu nüans keşfini hele bir, 1930’lu yılların SSCB’sine uyarlamaya çalışın ya da şimdi kalkıp Kore DHC’ye “ya proletarya diktatörlüğünden vazgeçin ya da sosyalizmden, ikisi bir arada olmuyor, kitapta böyle yazmıyor, her şey bir yanlış anlaşılma ibaret” demeye kalkın! Yaşamın tüm gerçekliğini tarihin büyük sınamalarıyla elde edilmiş deneyimimi bir kalem darbesiyle silmeye kalkan, Marx’ın devrimci özüne değil, lafzına sığınan dar kafalılığı ne yazık ki mazur görenler var.

Kışlık Sarayın düştüğü saatlerde, derhal yerine getirilmesi gereken görev, sömürücü sınıfların bastırılmasıydı. Yok edilmesi değil, bastırılması. Yok etmek çok daha uzun vadeli bir iş: tüm üretim araçlarını sömürücülerin elinden almak ve onlar olmadan bu araçları yönetmeyi öğrenmek. Bu da yetmez, yüzlerce yıldır çalışan sınıflara dayattıkları düşünce ve davranış alışkanlıklarını yok etmek, bir sömürücü sınıfı tarihe gömmenin upuzun güzergahını tarif eder. Egemen sömürücülerin yani toprak sahipleri ve burjuvazinin bastırılması iki koşula bağlıydı: Onları en acil biçimde silahsızlandırmak ve aynı hızla engin köylü çoğunluğunu yeni fethedilmiş devrimci iktidarın yanına çekmek. Bugünün dünyasında, bugünün komünistlerine olağanüstü zor görünecek bu ikili görevin, Bolşeviklerce neredeyse şipşak çözülmesi şaşırtıcı gelebilir. Doğrusu, her iki görevi başaracak tüm koşullar, neredeyse tümüyle, devrimi sırtlayan devrimci kitlelerce zaten yerine getirilmiş ya da getirilmekteydi. Bolşeviklere düşen, “i”lerin noktasını koymaktı.

Her egemen sınıfın düzeninde olduğu gibi, Çarlık Rusyasının en güçlü devlet aygıtı düzenli orduydü. Dünya savaşı sırasında, yedeklerle birlikte sayısı 10 milyona çıkan bu orduya belirleyici darbe, daha Şubat 17 Devriminde vurulmuştu. İşçi ve Asker Temsilcileri Petrograd Sovyeti'nin 1 no'lu emri, orduda komitelerin oluşturulmasıydı. Bu yoldan ordu politik yaşamın içine çekildi, hizmet dışı rütbeye bağlı saygı gösterileri yasaklandı. Buna rağmen Şubat Devrimi sonrası iktidarın devredildiği burjuva hükümet subay heyetine dokunmadı. Ancak, Ekim Devrimine giden süreçte alt

organlarda Bolşevikleşme hız kazandı. Üst organlardaki gerici subayların tasfiyesi için Aralık '17 tarihini beklemek gerekti. Bolşevikler iktidar partisi olarak çıkardıkları kararnameyle, cephe komutanları dahil tüm subay heyetinin seçimle yenilenmesini yürürlüğe koydular.

Günümüzde engin köylü kitlelerden çok, engin devlet gücü çok daha belirgin bir sorun ise, bu konuyu biraz daha irdelemekte fayda var demektir. İktidarın henüz yetmiş beşinci gününde konuşan Lenin, “*eski ordu, kışla disiplininin, askere kötü muamelelerinin ordusu geçmişte kalmıştır. Hurdaya çıkarılmıştır. Ondan geriye taş üstüne taş kalmamıştır. Ordunun tam demokratikleştirilmesi gerçekleştirilmiştir*” derken, henüz sadece egemen sınıfı silahsızlandırmanın tamamlandığına işaret etmekteydi. Bunun için, orduyu demokratikleştirmek yetmişti. Ama asıl sosyalist bir kıvılcıyı, proletaryanın egemenlik aygıtını kurmak ve halkın genel silahlanmasını sağlamaktı. Devrim öncesi, Kornilov ayaklanmasına karşı mücadelede ortaya çıkan Kızıl Muhafızlar, demokratikleşme yoluyla denetime alınan, ama henüz varlığını koruyan ordunun yerini alacaktı. Lenin, teknik açıdan da olağanüstü zor görünen bu hedef için her zaman olduğu gibi ‘sıradan emekçi’nin içinde uyanan yeni zihniyete güveniyordu. Ormanda odun toplayan yaşlı Finli kadının sözlerini tam burada aktarır: “Şimdi tüfekli bir adamdan korkmaya gerek yok” Bu, halk kitleleri arasında yükselen sesin bir temsiliydi. Halk, Kızıl Muhafızların teknik açıdan kesinlikle bir işe yaramasalar bile, tüm güçlerini sömürücülere yönelteceğini anlamıştı. Ve “dünya çapında tarihi

bir öneme sahip mücadele içinde olduğunu bilen, sömürülenlerin kurtuluşu için kavgayı kılavuz edinen unsurların orduya girmesi”, başlatılan çalışmanın sonuçlandırılmasının asıl güvencesiydi.

Fakat tarih ardı ardına politik zaferler koparan proleter öncülerin coşku dolu imgelerinden daha karmaşık olduğunu ispatlıyordu. Alman emperyalist savaş makinesi karşı saldırıya geçmişti ve ne kadar demokratikleşmiş olsa da, Rusya’nın ordusu fena halde yorgun, yıpranmış, tedarik olanaklarını yitirmiş durumdaydı. Bu yüzden, coşku dolu imgelem, ilk büyük yarayı, Rusya topraklarının en verimli tarımsal arazilerini Almanya’ya bırakan Brest-Litovsk antlaşmasıyla aldı. Tarihin zikzakları karşısında bir an bile umutsuzluğa kapılmayan Lenin ve partisi, utanç verici anlaşmanın sağladığı nefes molasından, cüretli adımlar için yararlandı: Ordu terhis edildi. Büyük sanayi kentlerinin proleter kitlesi, fabrikaları bırakıp Kızıl Muhafızlara katıldı ve terhis edilen ordunun terk ettiği mevzilere koştu. Ve tuhaf bir duruma karşılaştılar. Alman savaş makinesi de en az Rusya kadar yorgundu. Ve çoğu yerde Kızıl Muhafızlar gelmeden mevzileri terk etti. İşte bu küçük zaferler, gönüllülerden oluşan Kızıl Muhafızları, kısa sürede disiplinli bir orduya dönüştüren süreci başlattı. 1918 yılı henüz bitmeden, Kızıl Ordu saflarında bir milyondan fazla emekçi toplanmıştı.

Proletarya diktatörlüğü, 75. gününe girmeden, bir başka temel burjuva egemenlik aygıtını hurdaya çıkartmıştı: Adliyeler ve mahkemeler. Bu aygıtı reforme etmekle kimse uğraşmadı, doğrudan cenazesi kaldırıldı

ve yerine halk mahkemeleri kondu. Bunun için yasa, yönetmelik, içtihat vs hiçbir şey beklenmedi, devrimci bir iktidar nasıl davranması gerekiyorsa öyle davrandı. Tıpkı diğer memurlar gibi yargıçların seçimini ve istendiğinde görevden alınmasını emreden kararname bu iş için yetti. Tüm hukuki formaliteler kaldırıldı, diğer mahkeme üyeleri halktan seçildi ve böylece emekçilerin otoritesinin vücut bulduğu bir organ hemen yaşama geçirildi.

İvedi görev olan burjuvazinin bastırılmasının diğer yolları, benzer önlemlerle hayata geçti. Bütün basın, kağıt stokları ve basımevleriyle devletleştirildi, halkın kullanımına sunuldu. Büyük toplantı salonları burjuvaziye yasaklanırken, emekçilerin toplantılarına ayrıldı. Ve nihayet, politik açıdan belirleyici bir başka adım, Ocak 1918’de geldi. Burjuva parlamenter ilkelerle çalışan, çoğunluğu karşı devrimcilerden oluşan Kurucu Meclis dağıtıldı. II. Enternasyonal’in dönek yöneticileri arasında en histerik fırtınayı, Kurucu Meclisin dağıtılması ve karşı-devrimci partilerin yasaklanması estirdi. Bu partiler arasında menşevikler de vardı. Lenin, dönek Kautsky şahsında bu histerik fırtınaya karşı kapsamlı ve çok sert bir polemikle cevap verdi. Kurucu Meclisin devrim öncesi sınıf ilişkilerini ve parti bileşimlerini yansıttığını, oysa bu temel değişimleri en iyi, en sağlıklı yansıtan organın Sovyetler olduğunu kanıtladı. Burjuva ve küçük burjuva partilerin yasaklanmasına dair açıklamasında Lenin, bu kesimlerin seçme-seçilme özgürlüğünün ellerinden alınmasını, proletarya diktatörlüğünün her zaman ve her yerde geçerli bir ilkesi olmadığını belirtir. Ancak Rusya’da bu partiler, devrime karşı yıkıcı

ve silahlı faaliyet yürüttüler. Buna rağmen Lenin 1919'da "geçilen tarihsel zorunlulukların yanlış biçimde genelleştirilmesine" engel olmak gerektiğini belirtir. Seçme ve seçilme hakkının sınırsız biçimde uygulanacağı koşulların, devrimin sağlanmasıyla gelebileceğini vurgular.

Proleter iktidarın yanı başına engin köylü kitlesini çekmek, Lenin'in ifadesiyle, devrimden neredeyse birkaç saat sonra gerçekleşmişti. Bunu "Toprak üzerine kararname" sağlamıştı. Kışlık Sarayın alındığı akşam toplanan II. Sovyet Kongresine Lenin, Bolşevik parti programında öngörüleni değil, Sosyal-Devrimci Parti ve killerinin Ağustos ayında verdikleri yönergeyi harfi harfine taslak olarak öneriyordu. Buna göre, toprakta özel mülkiyet hakkı sonsuza dek kaldırılır; ne alınır, ne satılır, ne de devredilir. Tüm toprak ulusal mülk haline gelmiştir, işleyenin yararlanmasına verilmiştir. Tek hamlede tüm köylülük Bolşevik Parti'nin çevresinde toplandı. Hemen tüm çevre ve bucaklardan, bu kararı destekleyen açıklamalar geldi. Tam bir yıl sonra Lenin, Bolşevik programdan vazgeçme nedenini şöyle açıklıyordu:

"Petrograd işçileri ve Petrograd garnizonunun askerleri iktidarı fethettikleri zaman, kırdaki sosyalizmi kurmak için büyük güçlüklerle karşılaşılacağını, daha yavaş davranmak gerektiğini, toprağın ortaklaşa işlenmesini kararnameler, yasalar yardımıyla gerçekleştirmeye girişmenin çok büyük bir diklik olacağını, ama kocaman çoğunluğun razı olmayacağını iyi biliyorlardı. Ve bu nedenle biz de devrimin gelişmesi için mutlaka zorunlu olan şeyle yetindik; hiçbir durumda, yığınların gelişmesinin önüne geçmemek, ama ileriye

doğru her hareketin onların kendi öz deneyimlerinden, kendi öz savaşımlarından doğmasını beklemek."

Devrimin emekleme günlerinde zaferin büyük coşkusuyla atılan adımlar, sosyalizmin inşası boyunca Lenin'de göreceğimiz rotanın özeti'dir. Bu rotanın iki temel ayağı vardır. Birincisi proletarya diktatörlüğünü pekiştirmek; burjuvazinin direncini kırmak, gericiiler üzerinde korku salmak ve silahlı halkın sömürücüler karşısında, otoritesini yükseltmek için en cüretli adımları atmaktan çekinmemek. İkincisi, sosyalizmi, proletaryanın yolunu henüz benimsemeye hazır olmayanların hatalar ve yanılığarla dolu kendi deneyimlerinden bulup çıkarmaları için, onlara geniş bir zaman tanımak.

Proletarya diktatörlüğünü pekiştirmek üzere atılan adımlar, içeride devrime karşı burjuva direnişin ilk dalgasının kırılmasıyla başlatıldı; Kerenski'nin topladığı birlikler Moskova'ya varmadan dağıtıldı. Bu sefer, burjuvaziye halen bağlı ya da çarlığın yeniden dirilmesini bekleyen bürokrasinin ezilmesi gerekiyordu. Halk Komiserleri Konseyi, banka ve kartellerin ulusallaştırılmasına dair bir kararnamayı hazırlamış olsa da, duyurusu için beklendi. Bunun yerine "Halka Çağrı" yayınlandı, kimseyi beklemeden tabandan işe koyulma çağrısı yapıldı: Üretim üzerinde en seri denetimin kurulması için, yiyecek maddelerinin dökümü için gizlenen stokları açığa çıkarmak, ulaşım ve iletişimin engellenmesine mani olmak için "halkın davasına zarar vermek cüretinde bulunacak herkesi tutuklayın ve devrimci halk mahkemesine verin" deniyordu. Emekçi halkın devrimci inisiyatifini

sadece kararnamelemleri izleme biçimine bağlamayan, yukarıdan olduğu kadar aşağıdan bir hareketi de öngören, esinleyen, teşvik eden, bu sayede emekçi halkın kendi bağımsız devrimci inisiyatifini geliştirerek, onlara aslında devleti kendilerinin yönettiği bilincini uyandıran bir çizgidir bu. “Eğer siz, kendi aranızda birleşmez ve tüm devlet işlerini ellerinize almazsanız, kimse size yardım edemez” deniyordu halka yapılan çağrıda.

Devrim öncesi kaleme aldığı “Bolşevikler İktidarı Koruyabilecek mi?” makalesinde Lenin, her fabrikanın yanı başında şubeleri olan tek bir devlet bankasını “sosyalist aygıtın onda dokuzu” ilan etmişti. Ve bu arada dokuza bir hamlede varmak, devrimle birlikte her banka şubesinin başına silahlı devriyeler koyarak ulusallaştırmayı ilan etmek işten bile sayılmazdı. Fakat Lenin, ileriye doğru her adımın, yığınların kendi deneyiminden çıkması gerektiğini düşünüyordu. İşe bizzat emekçiler girişecekler, kuşkusuz büyük hatalar yapacaklar, eksikler ortaya çıkacak ve işte o zaman, hataları düzeltme mahiyeti taşıyan kararnamelemleri benimsemeleri, o kararnamenin otoritesini yükseltmeleri çok daha kolay ve yaygın bir hal alacaktı.

Aynı yol, kartellerin, büyük işletmelerin ulusallaştırılmasında da izlendi. İlk önlem bu işletmelerde işçi denetiminin yaygınlaştırılmasıydı.

1918 Ocak sonuna dek Rusya’daki hemen tüm fabrikada, işçi denetimi hayata geçmişti. Ulusallaştırmalar için Mayıs ayı beklenecekti. Lenin, enerjik önlemler almak, burjuvazinin devrime karşı giriştiği sabotajları, fabrika kapatma girişimlerini bastırmak için en acil tedbirlerin gerektiği anda, geçirilen bu zamanı şu sözlerle açıklıyordu. “...ekonomik ilişkilerin yeni temellerini işçinin kendisinin tabandan yaratabilmesi için, aşağıdan dönüştürme yolunu tanıdığımızı göstermek istiyorduk.” (S. Eserler C:7 sf 292) Ve hemen devamında şunları ekliyordu; “Eserimizin zorluğunu çok iyi biliyoruz, fakat iddia ediyoruz ki, gerçek bir sosyalist ancak bu işe girişen ve bunda emekçi kitlelerin deneyimine ve içgüdüsüne güvenenlerdir”. Bizzat Lenin, işlerin nasıl yürütüleceğine dair sorularla her gün kendisini ziyaret eden işçi delegasyonlarına, “iktidar sizsiniz” diyordu, istediğiniz her şeyi yapın, ihtiyacınız olan her şeyi alın, sizi destekleyeceğiz, sadece üretimin yararlı olmasına çalışın, hatalar yaparak öğreneceksiniz gibi öğütler vermekte yetiniyordu.²

İşçi denetimi yoluyla sabotajlar kesin olarak kırıldı, işçilerin kitlesel otoritesi sağlandı. Proletarya, yönetmeyi öğrenmeden sanayide sosyalizme derhal geçmeyi emretmek yerine, çelişkili ve eksik bir adım olduğu bilinen işçi denetimi, neredeyse bir yıl yürürlükte kaldı. Ve devrimin birinci

² Bu sözlerden, Yugoslavyalı komünistleri son anda piyasa aşığı yapan “öz yönetim” deneyimine dair bir olumlama bulmak acelecilik olur. Lenin, her zaman merkezi planlamadan yanaydı. Ustelik Yugoslav öz yönetimi, Lenin’in izlediği yolun tam aksi yönden çıkagelmişti: tepeden kurgulanmış sınıfa dayatılmıştır. Partinin Tito’dan sonraki ismi Milovan Djilas, tuhaf bir kibirle, öz yönetim fikrine nasıl bir anda “uyandığını” kendi anılarında dile getirir. 1950 yılında bir arabanın içinde tek başına beklerken düşüncelere dalar, üretim araçları üzerinde devlet mülkiyetinin bürokratik bir sınıf doğurduğuna ve devlet kapitalizmi ile sonuçlandığına bu anlık uyanışta kanaat getirir. Bu yeni aydınlanma anını en yakın yoldaşlarıyla paylaşıp kabul ettirir. Çok değil birkaç hafta sonra Tito, parti kürsüsünden sosyalizmin öz yönetim planlarını duyurur. Adem merkeziyetçi bir yönetime tepedeki birkaç kişi karar vermiştir. Bu deneyimin işçileri şirketlerde payı olan mülkiyet sahibine nasıl dönüştürdüğü, piyasa işleyişine tabi fabrikalarda nasıl yönetici bürokratlar yetiştirdiği ve yerleşen çıkarların ulusal düzeyde fikir birliğini nasıl zedelediği ve tüm bu etkenlerin 1990’ların iç savaşını nasıl beslediği iyi bilinir. Her şeye rağmen Yugoslav proletaryasının, sosyalizmin bu en kötü, en silik gölgesine rağmen, devrimin ve sosyalizmin genel değerlerine sadık kaldığı, kapitalist liberalleşmeyi savunanları kovalamak için nice grevler örgütledikleri not edilmelidir.

yıldönümünde Lenin “sanayide işçi denetiminden işçi yönetimine geçiş” için zeminin hazır olduğunu ifade etti. 1918 yılı ortasında bankalara, kartel ve işletmelere el konulmuştu, ulusallaştırılmıştı. Bu amaçla çıkarılan yönetmeliğe dair açıklamasında Lenin, komünizmin tüm ülkedeki büyük üretimin azami ölçüde merkezileşmesini gerektirdiğini; bu haktan mahrum bırakılan bir yönetimin, ancak bölgesel anarko-sendikalizme varacağını belirtir.

Bir başka cüretli adım kırlarda atılacaktır. Sosyalist iktidar, devrimin ilk dönemlerinde tüm köylülük ile beraber yürüdü. 1918 yazında kırdaki sınıfsal ayrışmayı su yüzüne çıkarmak, iktidara yoksul köylülerden güçlü bir dayanak oluşturmak ve zengin köylülerin (kulaklar) tahıl üzerindeki spekülasyonunu dizginlemek üzere, Yoksul Köylü Komiteleri oluşturuldu. Olağanüstü hızla yaygınlaşan, kırsal yerel bölgelerin politik ve iktisadi yaşamına aynı hızda damgasını vuran komiteler, kısa ömürlü oldu. Çünkü kırlarda sanki bir devrim fırtınası esmiş ve ikili iktidar yapısı çıkmıştı. Oysa iç savaş ve emperyalist saldırıya uğrayan merkezi sosyalist iktidarın ayakta kalışı, hem kırdaki hem de kentte Sovyet aygıtının sağlamlaşmasına bağlıydı. Altı ay gibi kısa sürede tıpkı devrim fırtınası gibi kırlarda sınıfsal uyanışı sağlayan, orta köylülüğü Kulakların etkisinden uzaklaştıran yoksul köylü komiteleri, aynı etkiyi, birleştiği Sovyet örgütleri içinde sürdürebilirdi. Öyle de oldu.

Tam kapsamlı bir sosyalist inşaya hızla girişmek için en belirleyici adımlar atılmış, zemin hazırlanmıştı: Bankalar ve büyük sanayi ulusallaştırılmış, işçi denetiminden işçi yönetimine varılmış, Sovyetler temelinde devlet aygıtının

işlerine milyonlarca işçi ve köylü çekilmiş, Kızılordu milyonluk bir ordu haline gelmiş, kırlarda yoksul köylüler devrimci fırtına estirmişti. Fakat tarih dimdik ilerlemiyor. 1918 yazında devrim, uzun ve derin bir bunalımla tanıştı. Emperyalist ordular, dört bir yandan Rusya'yı işgale giriştiler. Denikin, Kolçak gibi beyaz muhafız generalleri, emperyalist destekle topladıkları silahlı güçleri, en önemli tarım ve maden bölgelerinden geçirip başkente doğru sürmeye başladı. Sonuç bir felaketti. Açlık kentleri esir almıştı. Ulaşım tümüyle bozulmuş, yakıt sıkıntısından fabrikalar kapanmıştı. Sosyalist iktidar tüm anlamıyla bir varlık-yokluk savaşını vermek zorundaydı. Bu nedenle “Savaş Komünizmi” olarak adlandırılan çok zorlu bir mücadele dönemine girildi.

Savaş Komünizmi dönemi, iktisadi kuruluş yönünden zengin deneyimler sunmaz. Çünkü hedef, iç savaşın kazanılmasıdır. Geçerli şiar “Her Şey Cephe İçin”dir. Yine de boşa geçirilmiş bir dönem olmadığı, proletarya diktatörlüğünün derin bunalım anlarında bile hem ayakta kalabildiğini, hem de yeni yeni kitleleri seferber edebildiğini, en son sınıra dayanmış yoksunluğa rağmen, halkın asgari ihtiyaçlarını karşılayabildiğini kanıtlandığını belirtmek gerek. Bunlar kadar önemli olan, özellikle büyük sanayi işçilerinin hem cephece olağanüstü özverisi, hem de cephe gerisinde açlık karşısında büyük sebatı ve “Komünist Cumartesiler”i (Subotnik Hareketi) yaratmalarıdır. Bu hareket, komünist toplumun nüvesinin şimdiden büyümeye başlamasına işaret ediyordu.

Savaş Komünizmi döneminde iktisadi yönetim tek ilkeye dayandı.

yordu. Bütün ülkeyi savaş cephesinin hizmetine sokmak. Sadece büyük işletmeler değil, orta ve küçük sanayi işletmeleri de denetime tabi oluyor, köylünün elindeki ihtiyaç fazlası her gram tahıl, sabit fiyatlarla devletçe satın alınıyor (kağıt para karşılığı yapılan bu değişim, görülmemiş hiperenflasyona neden olacaktı) ve tüm nüfus için çalışma zorunluluğu getiriliyordu. Bu yanı sıra Savaş Komünizmi iktisadı, "çalışmayana ekmek yok" sosyalist ilkesini pratikte zora dayalı biçimde hayata geçiriyordu.

Siyasi alandaki dönüşümler çok daha yoğundu. Kızıl Ordu inşası neredeyse tamamlandı. Ancak bu bilimsel sosyalizmin kurucuları tarafından teorik olarak öngörülmemiş bir sorundu. Düzenli orduyu kaldıran, yerine halkın silahlı gücünü koyan Paris Komünarlarının mirasına sadık kalınabilir miydi? Marx'ın işaret ettiği gibi, komünarların gerçek mirası şuydu: Doktriner değil, gerçek zorunluluğun emrettiği kararları hayata geçirmek. Lenin, parti MK'sının faaliyetlerini değerlendirerek geleceğin tarihçilerinin, o dönem faaliyetlerinin "ertelenemez, acil zorunlulukların mutlak gerekliliği tarafından belirlendiğinin" altını özellikle çizecektir demektedir.

Bu gerekçe, "saf-ideal" sosyalizmin kuruluşunu bozmayı mazur gösterecek bir gerekçe miydi? Lenin sorunu böyle saf dil ile ele almaz, O, Marksizme doktriner yaklaşımın düşmanıdır. Marx'ın farklı zaman ve farklı koşullar altında tarif ettiği bir aygıtı, her dönem için proletarya diktatörlüğünün ideal aygıtı ilan etmek, dar kafalı doktrinlere yakışır. Oysa Lenin, Kızılordu biçimindeki yeni aygıtı, sadece iç savaşın zorunlu gerçeğiyle de-

ğil, ama dünya tarihi açısından değerlendiren, yerini bu kıstasa göre belirler: "Sadece bir devlette değil, bir devletler sisteminde yaşıyoruz" der ve uzun vadede emperyalist haydutlar var oldukça, proletarya egemen sınıf olarak kalmak istiyorsa, askeri örgütünü yaratmak zorundadır diye ekler.

İç savaşta, amatör gerillacılık yerine profesyonel ve düzenli ordunun zorunluluğu belirince, gönüllülük esaslı, zorunlu askerlik hizmetine dönüştü. Fakat "mümkün olduğunca halka yakın" bir aygıt yaratmak prensibi işlendi, savaşın mutlak gerekleri gevşedikçe bu orduyu bir "emek ordusu"na dönüştürmek üzere tedbirler alındı. Savaşın kazanıldığı cepheden uzak yerlerde hantal karargahlar dağıtıldı, en başta asker üniforması içindeki kalifiye işçilerden oluşan "hücum kıtaları" sanayi merkezlerine yollandı. Böylece ordu içinde askeri bir kast, halkın üzerinde, ona yabancılaşmış özel silahlı insanlar topluluğu kurulması engellendi. Bu önlemler, Kızıl Ordunun dağıtılması demek değildi, ama onun savaşta sergilediği devrimci enerjiyi ekonomik yıkıma karşı mücadele için seferber etmek anlamı taşıyordu.

Savaş Komünizmi döneminde Kızılordunun kuruluşu kadar, geleceğe ışık tutan türden önemli bir başka gelişme, işçiler arasında hızla yayılan "Komünist Cumartesi"(Subotnik) hareketidir. Hareket hakkında Lenin "... eğer Rusya'nın bugünkü düzeninde komünistçe bir şeyler varsa, bunlar sadece Subotniklerdir, bunun dışında her şey, sosyalizmi sağlamlaştırmak için kapitalizme karşı mücadeledir." övgüsünü yapmaktan geri durmamıştı. Partinin alt organları tarafından başlatıldı ve neredeyse tamamen tabandan yürü-

tüldü. İç savaşta Kolçak'a karşı özveri ve kahramanlıkla yürütülen mücadeleye destek için cephe gerisinde bulunan Komünist Parti hücreleri, Kolçak yenilinceye kadar günde bir saat karşılıksız çalışma kararı alır, bu fazla çalışmayı topluca Cumartesi günü çalışarak karşılayacaklardır. Savaş yüzünden açlık çeken, bazı günler çeyrek ekmelekle idare eden komünist partili işçilerin özverisi, partisiz işçileri de benzer biçimde davranmaya teşvik eder. Ve bir yıl sonra, 1919'un 1 Mayıs günü hareket tüm Rusya'ya yayılmış bulunmaktadır.

Subotniklerin ortaya çıkardığı sonuçlar, gerçekteki komünizm üzerine cesaret ve esin vericidir. Hemen her yerde üretkenlik üç katına çıkmıştır. Lenin: "Daha az siyasal söz ebeliği, komünist kuruluşun en basit, ama yaşamdan alınan ve yaşam tarafından doğrulanan canlı olgularına daha çok ilgi" derken, komünizmi şatafatlı özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi burjuva aydınlara özgü boş söz ebeliğiyle kurmaya çalışanlara karşılık, gerçek komünizmin basit gösterişsiz, gündelik ama yaşayan filizlerine önem vermeyi öğütler. Duruş ve düşünüşteki her ayırt edici yanı öne çıkardığında Marx'a atıfta bulunan Lenin, onun Kapital'de, hamkafaların gözlerini kamaştırın, göklerden indirilmiş, kutsal haleyle çevrelenmiş ezeli-ebedi haklar ve özgürlükler gibi parlak sözlerle alay ettiğini, bunların karşısına proletaryanın sorunu basit, gösterişsiz, pratik ve gündelik koyma biçimini bir örnek olarak sunar: İş günü sürelerinin devlet tarafından kısaltılması. Marx'ta görülen örnek gibi, komünizmin basit pratik olgular etrafında gelişiminin izlenmesi, bilimsel sosyalizmin kurucularının ayırt edici düşünüş biçimidir.

Aynı yolu izleyen Lenin, Subotniklerde hiçbir makam ya da devlet tarafından normlandırılmamış, geniş çapta örgütlü ve parasız çalışmada, benzer gelişmeyi görür:

"Lanet olası 'herkes kendi için, tanı herkes için' kuralını ortadan kaldırmak için çalışmayı sadece yükümlülük ve ancak belli bir norma göre ödendiğinde meşru sayan alışkanlığın kökünü kurutmak için çalışacağız. Günlük yaşantısında kitlelerin kafasına 'hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için', 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre' kuralını sokmak için, komünist çalışmada yavaş yavaş, fakat şaşırmasızın komünist disiplini yerleştirmek için çalışacağız. Korkunç derecede ağır bir dağ, uyusukluk ve bilgisizlik dağı, serbest ticaret alışkanlığına, insan gücünün herhangi bir meta gibi serbestçe alınıp satılması alışkanlığına ısrarla tutunma dağı yerinden oynattık. En derin biçimde kök salmış önyarguları, iyice yerleşmiş yüzlerce yıllık alışkanlıkları sarsmaya ve yıkmaya başladı." (Seçme Eserler, Cilt 8, sf. 260-261)

Yarattığı büyük heyecana, geleceğe ilişkin taşıdığı esinlendirici potansiyele rağmen, Lenin Subotnikler gibi komünizmin yeni filizlerini, kaba tabirle "ver coşkuyu!" yöntemiyle, koskoca sosyalist insanın temeline oturtulamayacağını biliyordu. Sosyalizmi kurmak için, ikili görev tanımlı yapıyordu. Bir taraftan proletaryanın kahramanca çabasıyla sömürülen yığınları ardından sürüklemek; diğer taraftan yeni bir emek disiplini, kapitalist bilimin tekniğin son sözlerini bilinçli emekçilerin yoğunlaşmış birliği ile kaynaştıran yeni bir emek örgütlemesi yaratmaktı. İkinci görev, birincisinden çok daha zordu ve asla, Subotnikler benzeri, kahramanca ama yalıtık (çünkü tüm işçileri değil,

en ileri olanları kapsamıştı ve nüfusun çoğunluğunu oluşturan küçük tarım çiftçileri işin içinde yoktu) atılımlarıyla yerine getirilemeyeceğinin farkındaydı. Dahası, burjuvaziyi yeni sosyalizmin zaferini sağlamaştırmanın güvenmesini, bu ikinci olguda görüyordu. İşte bu nedenle, Beyazlara karşı zaferin gelişi belli olduğunda, vakit geçirmeden, ikinci göreve odaklanan Yeni Ekonomik Politika (NEP) gündeme taşındı. Tarihe NEP dönemi olarak giren bu evre, uluslararası komünist hareket arasında pek çok tartışmayı beraberinde getirecekti.

NEP DÖNEMİ: "TÜCCAR KOMÜNİSTLER!"

Dönemin pek çok makalesinde, konuşmasında, parti kongre raporlarında ve hatta Komintern tezlerinde, üzerinde titizlikle durulan her belgede Lenin, döne döne şu gerçeği vurgular:

"Bu, hakkında kitaplarda hiçbir şey bulunmayan yeni bir eserdir." (Seçme Eserler, C:7, sf.283) Çok hatalar yapılacak, zorluklar çekilecek. Burjuvazi kendi sistemini feodalizm karşısında istikrarlı hale getirebilmek için yüzlerce yıl, binlerce farklı yol denedi. Sosyalizm için de aynı şey olacaktır. Fakat sosyalizmi üstün kılan, onun milyonlarca emekçinin deneyimine dayanmasıdır.

Peki ama, yaşanan deneyimin hatalarını, eksiklerini gösterecek bir ölçü var mıdır? Madem ki sosyalist inşa, daha önce kitaplarda somut biçimleriyle incelenmemiştir, o zaman, şuradaki deneyimin buradakinden daha doğru olduğu nasıl belirlenebilir? İşte bu noktada Lenin, sosyalist insanın Rusya deneyimine dönük bir

ölçü koyuyor: Sermaye sınıfına karşı tam bir zafer için, proletaryanın tüm emekçi nüfusunu yanına çekme becerisi ve bu şekilde birleşmiş emek ordusu aracılığıyla üretkenliğin artması. Çünkü son çözümlemede yeni toplumsal düzenin zaferi için en önemlisi, işin özü, üretkenlik yaratmaktır. Fakat bu üretkenlik, kapitalizmden farklı olarak, çağdaş teknik araçlardan yararlanan gönüllü, bilinçli ve birleşmiş bir emek ordusunun üretkenliğidir. (Yarı aydın, darkafalıların döne döne Lenin'i "Taylorizm"le suçlamalarının saçmalığına değinmek, boş bir çaba olurdu.)

Kuşkusuz, bu henüz bir "ölçü"dür, ilke değil. Komünist ilke, sınıfların ortadan kaldırılması yoluyla gerçek eşitliğin sağlanmasıdır. Ölçü ise, bu hedefe gidilen yolda eksiklerin ve hataların boyutunu belirlemeye yarayan bir cetveldir. Sosyalist inşanın başlangıcında sadece proletarya bu inşayı sonuna kadar götürebilecek yeteneğe ve tutarlılığa sahiptir. Proletarya tüm çalışanları kendi özverisi, disiplini ve örgütlenme yeteneğiyle denli sıkı bir işbirliğine çekebiliyor, hata ve eksiklerin ölçüsü bu sorunun cevabındadır. Aynı şekilde, birleşmiş emek ordusunun, proletarya ve diğer çalışan sınıfların bilinç, disiplin ve gönüllülüğe dayalı üretkenliği ne denli yükseliyor, bu da hata ve eksiklerin ölçüsüdür.

Çoğu zaman bu iki ölçü, birbirine koşut değildir. Kimi yerde, proletaryanın diğer emekçi sınıfları peşinden sürüklenme kapasitesi, üretkenlik artışının önüne geçer. (Bugün Küba'da gördüğümüz budur) ya da tersi. (Bugünün Çin'i, yüksek üretkenlik adına proleter sürükleyiciliğin feda edildiği bir örnektir). Lenin ve Bolşevikleri

(artık partinin ismi RKP(B)'dir) NEP'e getiren olgu, iç savaşın neden olduğu ekonomik çöküntüydü. Parti, iç savaş boyunca ölçü olarak işlev gören ikili görevin birinci yanına vermişti tüm ağırlığı, ikinci yan neredeyse bir kenara konmuştu. Savaş komünizmi üretici güçlerin gelişimine katkı yapmadı, hedefi bu değildi. Ama artık iç savaşın sonu görüldüğüne göre, aynı yoldan yürünemezdi. İkinci ölçünün kırmızıyı göstermesi, ilk ölçü için de bir kırmızı alarm anlamı taşıyordu.

Metal sanayisinde üretim çöküşü önemli bir işaretti. 1920'de savaş öncesi üretimin yalnızca %2,4'ü yapılabiliyordu. Sanayinin tümünde bu oran %18'i geçmiyordu. Tarımsal üretimin yarından fazlası kayıptı ve ancak kırsal nüfusun ihtiyacı kadardı. Toplumsallaştırılmış büyük sanayideki neredeyse yok oluşa yakın düşüş, küçük ve özel işletmeler tarafından telafi edildikçe, proletarya deklase oluyor, sınıfın içine küçük-burjuva şeytanı kaçmaya başlıyordu. Dahası, ülkenin en kalabalık nüfusa sahip orta köylülük ile proletaryanın ilişkisi sarsılmaktaydı. İç savaş süresince orta köylülük, cephe için ihtiyaç fazlası ürünün karşılığı şüpheli kağıt banknotlar verilerek el konmasına ses çıkartmamıştı. Ne de olsa, kapitalistler ve büyük toprak sahiplerinin yeniden iktidara gelmesinden, şimdi mallarına değersiz kağıt parayla el koyan ama Beyazlara karşı amansız savaşan Bolşeviklere sabır göstermek, orta köylünün işine geliyordu. Ama sabrın bir sınırı vardı. Alarm zilleri, 1921 yılı başında Kron-

stadt Deniz Üssündeki ayaklanmayla³ çalmaya başladı. Yerlerde sürünen sınıai üretkenlikle beraber, deklase olmuş proletarya, RKP(B) içindeki kimi muhalefet unsurlarının maddi zeminini oluşturdu. Parti ciddi bölünme tehlikesi geçiriyordu. Yani askeri cephe zaferden zafere koşan proletarya diktatörlüğü, üçüncü yılında gerçek bir dağılma, her şeyi yitirme riski yaşamaktaydı.

Lenin, genel çizgisine uygun olarak, bu krizi "hem aşağıdan hem yukarıdan" önlemler ile atlatmaya girişti. Yukarıdan atılması gereken hamleler, diktatörlüğün temel taşıyıcısı proleter sınıfın birliğini tesis etmeye yöneldi. İlk hamle, parti içi muhalefete ve sendikalara oldu. Tanınmış Bolşevik Kollontay'ın başını çektiği "İşçi Muhalefeti", bürokratik aygıtlara burjuva uzmanların yerleştirilmesine bayrak açtılar. Anarko-sendikalizmin bir uzantısı olan muhalefet, sendikaları partinin ve sovyet aygıtının üzerine çıkarıyor, üretimin tek belirleyici gücü haline getiriyordu. Muhalefet partiyi, küçük köylülük, küçük burjuva katman ve burjuva uzmanlar arasında "sınıflar üstü" politika izlemekle suçladı.

Lenin'in müdahalesi daha önce görülmemiş sertlikteydi. Proletarya diktatörlüğü altında sendikaların yerini şöyle koyuyordu: "Parti ile devlet aygıtı arasında..." Ve çok önemli bir uyarıda bulundu; Proletarya diktatörlüğü, bütün işçileri kapsayan bir örgüt tarafından gerçekleştirilemez. Sosyalist inşanın tüm adımlarını on-

3 Kronştad İsyanı, sonraki yıllarda uydurma bir efsanenin kaynağı oldu. Güya "bürokratik yozlaşmanın karşısında dikilen ideallerine sahip çıkan proletarya ve isyanı bastırarak egemenliğini ilan eden bürokratik diktatörlük" hikayeleri, Trockist tezlerden beslenen 2. Enternasyonal artıklarına meze oldu. Bu artıklardan birisi, Hamburglu profesör Oscar Anweller'in "Rusya'da Sovyefler" kitabı dilimize çevrildi. Çokça okundu ve inançsızlık kütüphanelerinin baş köşesine konuldu. Oysa profesörün kitabındaki tezler ile Lenin'in "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" kitabında yerin dibine gömdüğü tezler aynıdır

milyonların kendi deneyiminden çıkaracağı sonuçlara bağlayan Lenin için bu tutum bir çelişki midir? Hayır. Söz konusu proletarya diktatörlüğü olduğunda, Lenin'de kitle tapınıncılığının izi bile görünmez: *"Çünkü, diyor Lenin, sadece bizde, en geri kapitalist ülkelerden birinde değil, ama aynı zamanda tüm diğer kapitalist ülkelerde de proletarya hala öyle dağınmış, öyle ezilmiş, (tek tek ülkelerdeki emperyalizm tarafından) yer yer öylesine bozulmuştur ki, bütün proletaryayı kapsayan bir örgüt, proletaryanın diktatörlüğünü doğrudan gerçekleştiremez. Diktatörlüğü ancak sınıfın devrimci enerjisini içine almış öncü gerçekleştirebilir."* (Seçme Eserler, c.9, sf.29)

Çarkları, dişlileri, volan kayışlarını tam olarak yerlerine oturtmak; işte "yukarıdan müdahale" dediğin böyle olur. Aygıtlar bütününden oluşan proletarya diktatörlüğünde deyim yerindeyse devindirici çark, partidir. Sınıfın tümünü kapsayan sendikalar ise volan kayışıdır. Yasama ve yürütme gücünü birleştiren Sovyetler, devletin ana gövdesi olarak bu iki aygıttan devşirdiği güçle hareket eder. Bu sistemden partiyi çıkarın, tümünden dağılır; sendikaları çıkarın, proletaryanın öncüleri sınıfın bütününe hareket geçirme olanağından yoksun kalır. Lenin'in burada yaptığı tarif döneme özgü değil, boydan boya sosyalist evrenin iktidar modelidir. Bu modelden vazgeçildiğinde sistemin nasıl dağıldığını, hepimiz 89-91 yıllarında Sovyetler Birliği'nde gördük. SBKP öncü rolünü reddetti, üç yıl sonra sistemin dağılışını boş gözlerle izledi.

Lenin, başta "işçi muhalefeti", parti içi tüm ayrılık noktalarının ortaya çıkışını salt "ideolojik sorun" gibi görmez; sorunu bu şekilde kavrayan

ve sendikaları "sarsmak" gerektiğini düşünen Troçki'yi sol sapmayla itham eder. Sorun ideolojide değil, sınıf ilişkilerindedir. Savaş Komünizmi döneminde çöken ağır sanayidedir; fabrikalardaki ileri bilinçli işçilerin bile savaş cephelelerinde deklase olmasındadır. Deklase sınıfta, mesleki önyargı hortlar, çalıştırılmayan üretim hatlarında, kendisine satacak malzeme üretir ve küçük spekülâtörler (karaborsacılar) olarak pazara çıkar. Oysa *"Proleter sınıf bilincinin gelişimi için esas temel, diyordu Lenin, işçinin her gün faaliyet içindeki fabrikaları gördüğü ve sınıfları gerçekten ortadan kaldıracabilecek olan gücü her gün yeniden duyduğu büyük sanayidir."* (Lenin Seçme Eserler, c.9, sf.240)

Öyleyse, yukarıdan müdahale yetmez, sorunun kaynağı büyük sanayinin çöküşüdür. Onu yeniden ayağa kaldırmak için, proletaryayı geçimlik-günlük üretimden, uzun vadeli yatırım planlarına çekmek gerekiyordu. Uzun vadeli yatırım, hazırda birikimi gerektirir. Kapitalist ülkeler böyle uzun vadeli yatırımları, yine uzun vadeli devasa kredilerle hayata geçirirler. Sovyet Cumhuriyetinin böyle bir borcun altına girme lüksü yok, niyeti de yok. Geriye toplumsal üretim artığını bu yatırımlara yoğunlaştırmak kalıyor. Yani büyük sanayinin kurulumu ve işletmesine kadar, işçilerin geçimlik maddeye ulaşması gerekli. Ve o günkü Rusya'da geçimlik madde, besin üretimi, köylülüğün elindedir.

Köylülüğün, büyük sanayi kuruluş için toplumsal üretim artışı sağlamanın iki pratik yolu var. Birincisi zor alım, savaş komünizmi döneminde yapılan buydu. Küçük üretici tarımını bitkisel bir hayata mahkum eden zor alımın yerine, ikinci yol köylü-

den aynı vergi ve fazlalık ürünlerini pazarda satma (elbette fiyatı devlet belirleyecek) serbestliği yoluyla, ihtiyaç duyulan besin ve yakıt teminidir. NEP'in temelinde bu iki önlem yatar. Aynı vergi, ürün rekoltesinin belli bir oranını devlete vergi olarak teslim etmektir. Para biçimli vergi değil, ama aynı biçim, küçük üretici çiftçiye bir hesap-kitap yapma olanağı veriyordu. En yakın pazarda fazlalık ürünün belirlenen fiyattan satma serbestliği, asıl olarak bu, küçük üretimin kamçısı haline gelecektir.

NEP bir geri çekilmeydi elbette, üstelik sadece tarımsal alanda değil. Büyük sınai işletmelerde, yabancı şirketlerle imtiyaz sözleşmelerinin önü açılmıştı. Lenin ortaya çıkan manzara-ra, devlet kapitalizmine geri dönüş gözüyle bakıyordu. Üretim ve paylaşımın sosyalist temellerine doğrudan hücum, başarıyı getirmemişti, Hücum hareketi yenilmişti. Ama "yenilmiş" bir ordu sağlam öğrenir, eğer gerekli dersler çıkarılmışsa.

Devlet kapitalizmine doğru atılan geri adımda iktisadi hedef üretkenliği arttıracak olan, büyük sanayinin ayağa kalkmasıydı. Ama en az bunun kadar önemli olan, politik hedefti. Rusya gibi bir ülkede proletarya, küçük üretici köylüyle bir anlaşmaya varmadan, diktatörlüğünü koruyamazdı. Fakat öte yandan, "*Bir küçük köylü ülkesinde yaşadığımız sürece, Rusya'da kapitalizm için komünizmden daha sağlam bir temel vardır.*" (Seçme Eserler, c. 8, sf.290). Tarımı modern büyük işletmenin yeni teknik temeline oturtmadan, küçük köylü iktisadi yenilemez. İşte NEP geri adımı, kapitalist pazara yenilmeyi değil, ama onun "kuşatma" yoluyla fethedilmesi girişimini ifade ediyordu.

Lenin, bir kaç adım geri çekilebilmek için, yeterince ileri gidildiğini tespit ediyordu. Çok önemli temel görevler başarılmıştı. Büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin politik gücü sıfırlanmıştı. Öyleyse küçük üretici köylülere tavizler vermek, kontrolü mümkün bir serbest ticaret alanı açmak, felaket olmazdı. Bizzat Lenin, toprak, büyük sanayi, ulaşım ve dış ticaret devletin, dolayısıyla proletaryanın elinde olduğu müddetçe, bu çerçevede içinde gerçekleşecek meta ticaretinin, kapitalizmin zaferi anlamına gelmediğini vurguluyordu. Belli ki, uzun bir kuşatma hareketi olacaktı. Küçük çiftçilerin beslediği kentlerde proletarya, büyük sanayiye en son ve en ileri teknik temelde yeniden canlandırarak, kısa sürede makine-traktör ve diğer teknik ekipmanlarla kırın küçük üretimine yeniden bir hücum başlatabilecekti.

"İmtiyazlar" konusu, en az küçük köylüye tanınan meta dolaşım serbestisi kadar fırtınalar kopardı. Öyle ki, Komintern'de Avrupalı bir delege, gözyaşlarına boğuluyordu. İmtiyazlar, yabancı sermayeye, teknik mükemmelliğe ulaşması koşuluyla, devlete ait fabrikaları işletme hakkı ve ticari ayrıcalıklar tanınmasını içeriyordu. Ancak çok az fabrika bu şekilde işletilebildi. Bir başka biçim, "karma şirket" biçimi gündeme geldi, en az %55 payı devlete ait olan işletmeler, benzer ticari ayrıcalığa tabi oldular. Hedef, her zaman olduğu gibi, iktisadi ve siyasi yanlarıyla bir bütündü. Tüm gelişkin teknikler kapitalistlerdedir; öyleyse, iktisadi hedef açısından, en yeni teknikleri uygulamaya koymak için ortaklık kaçınılmazdır. Politik yanda ise şu vardı:

“Yalnızca kapitalistler olacak” diye hitap ediyordu Lenin işçilere, *“yanınızda yabancı kapitalistler, imtiyaz sahipleri ve kiracılar da olacak, bunlar sizin sırtınızdan yüzde yüzlerce kar kazanacak, bunlar bizim sırtımızdan zengin olacak. Olsunlar, ama siz onların yanında işletmeyi öğrenin, ancak o zaman komünist cumhuriyeti inşa edebileceksiniz. Hızlı öğrenme zorunluluğu bakış açısından, her türlü gevşeklik en büyük suçtur. Ve başka çare olmadığı için bu çıraklığa, bu ağır, katı, hatta bazen zalimce çıraklığa girmek zorunludur.”* (Seçme Eserler, C.9, sf. 295)

Proletarya üretimin yönetimini ele alabilmek için, kapitalistlerin yanında çıraklığa çağrılıyor! Zafere ulaştırdığı devrimle insanlık tarihini sonsuza dek değiştiren Rusya proletaryası, çırak olacak! İşte meseleyi anlayamayan Komintern delegelerini gözyaşlarına boğan, bu duvar gibi gerçektir. “Kapitalist uşaklık” suçlamasıyla karşılaşan Lenin, bu suçlamada her şeyi kararnemelerle, talimatlarla, coşku ve kararlılıkla aşmaya çalışanlara özgü komünist kibrin izlerini sürer. Rusya’da pek çok ulusallaştırılmış işletmenin başında böyle komünistler vardır. En iyi, en dürüst, hapisler yatmış ölümden korkmamış, ama ticaretten gram anlamıyor, işlerin nasıl yürütüldüğünü bilmiyor, bilmediğini dahi bilmiyor. Oysa bu, başka bir mücadeledir, özel sermayeyle yarışma sınavıdır.

Sosyalist inşanın NEP evresinde, en çok fırtına koparan iki konu, işte bunlardı, kapitalistler yanında eğitimden, çıraklıktan geçip, ticareti ve işletmeyi öğrenme zorunluluğu ile köylüye verilen meta dolaşımı ser-

bestisiydi. İmtiyazlar, karma şirketler ve hatta devletin yerel kooperatiflerle ortak girişimleri yani devlet kapitalizmi altında sınıai üretim, Lenin’in öngördüğü yaygınlığa ulaşmadı, üretkenlik artışına katkıları sınırlı oldu. Ancak, tüm tartışmalara rağmen NEP, proletarya ile orta köylülük arasında sarsılan ittifakı ortaklık biçiminde yeniden onardı. Denebilir ki, NEP’in ilk yıllarında, en kazançlı çıkan sınıf, orta köylülüktü. Lenin, bir sonraki adımın yeni teknik araçlarla donatılan tarımsal üretimin küçük çiftliklerden büyük kolektif çiftliklere doğru gidişatını teşvik etmesi olacağından emindi. Öyle de oldu. Lenin, küçük toprağı, küçük mülkiyeti üzerinde, ineğiyle ve atıyla, binlerce yıldır krallığını kurmuş olan köylünün bir yanıla emekçi, diğer yanıla kıtlıktan yararlanıp spekülasyon yapan küçük burjuva olduğunu hesaba katıyordu. Fakat, emekçilerin “sosyalist içgüdü”süne güveni tamdı. Sorun, en derinde bulunan sosyalist özün üzerini kapatan bin yılların alışkanlıklarını, soğan gibi katman katman atmak yeteneğini göstermekti.

Kaleme aldığı son çalışma “Kooperatifçilik Üzerine” başlıklı makalesinde Lenin *“olası tüm işçi birlikleri üzerinden sosyalizmi inşa etmek hayali kurmakla, bu sosyalizmi pratikte her küçük köylü inşaya katılabilecek şekilde inşa etmeyi öğrenmek iki farklı şeydir”* diyor ve *Rusya gibi küçük köylülerin ezici çoğunluğu oluşturduğu bir yerde sadece işçilerle sosyalizmi inşa etmeyi açıktan hayal olarak nitelendiriyor. NEP, en sıradan köylünün düzeyine kendini uydurduğu için bir ilerlemedir. Çünkü küçük üretici köylü, komünistlerin sadece laf üretmediğini, kendileri için de çalıştığını, kırsal yaşamın iyileşmesi için gerekli adımları atma ye-*

teneğinde olduğunu kanıtlamıştı. Şimdi bu yaşamın binlerce yıllık alışkanlıktan ve bitkisel hayattan kurtuluşu için kooperatifleşme planı öne çıkartılmalıydı: "Aslında bize yapacak 'sadece' tek şey kalıyor, Halkımızı herkesin kooperatiflere genel katılımından doğan avantajları anlayacak ve bu katılımı örgütleyecek kadar 'uygarlaştırmak'. Sadece bu." (Seçme Eserler, c.9, sf.441)

Ne var ki bu "sadece", belki koca bir çağ, en azından bir-iki on yılı gerekli kılıyordu. Genel eğitim, hesap-kitap yapma olanak ve alışkanlığı kazanmak ve tüm bunlar için maddi temel, tarımda üretkenliği yükselten teknik imkanlar, bu çağa damgasını vuracak görevlerdir. İlk adımlar hemen atılabilir, herkesçe hemen anlaşılıp benimsenebilir basitliktedir: kurulacak tarım kooperatiflerine bir dizi mali, ekonomik ayrıcalık sağlamak.

Kapitalist egemenlik altında "kooperatifçilik" planlarının nasıl günlünc durumlar yarattığını gören zamanın sosyalistleri, geçmişte bu tür girişimlere hiç yüz vermemişti. Şimdi durum değişmişti: "Bugünkü rejimimizde kooperatif girişimler, kolektif girişimler olarak özel kapitalist girişimlerden ayrılırlar, fakat devlete yani işçi sınıfına ait olan toprak ve arazi üzerinde ve üretim-araçlarıyla kurulmuşlarsa, sosyalist girişimlerden ayrılmazlar." (age, sf.443)

Lenin'in en yakın takipçisi Stalin, teoriye katkılarından birini bu konuda verdi. Kitlesele deneyim tarımda sosyalist dönüşümün yeni biçimlerini saptama olanağı sağladı. Sovyet iktidarı köylerde okuma-yazmayı ve genel olarak kültür seviyesini yükselttikçe kooperatiflere ilgi büyüdü, devasa bir kitle hareketine büründü. Henüz

1929'da kooperatifleşme 10 milyon köylüye ulaşmıştı. Köylü, küçük küçük toprağında ilkel tarım aletleriyle son derece yorucu bir çalışmayla ulaştığı sonucun çok daha fazlasını, kooperatiflerde elde edilebildiğini görme, hesaba-kitaba vurma olanağı arttıkça, hareket genişledi. Yine de henüz ilk adımlarını atan kooperatifler, sosyalist inşa için bir güvence sayılmazdı.

Stalin, kitlesele deneyimi özetlerken, kooperatifleşmenin birbirini izleyen üç halkasını tespit ediyor. İlk halka, alım-satım kooperatifleridir ve toprağın ortak işlenmesi ile sonuçlanır. İkinci halkada tarımsal arteller bulunur: Burada emek, toprağın kullanımını, makine ve öteki demirbaşlar, iş hayvanları ve çiftlik binaları toplumsal mülkiyete aittir. Artel biçiminde henüz küçük, aile ihtiyacı için ekilen sebze-meyve bahçeleri, yine süt ihtiyacını karşılayacak sayıda hayvan ve küçük kümes hayvanları ortak mülkiyete dahil değildi. Kolektif tarımın en üst biçimi olan komünler ise, sadece üretimin değil, bölüşümün de toplumsallaştırılmasına dayanıyordu. Stalin, içinde bulunulan dönemde komün tipi tarım için henüz koşulların olgunlaşmadığını, gelişimin ana halkasının tarım artelleri olduğunu belirler. Ve bunları, Lenin'den aldığı ifadeyle "tutarlı sosyalist biçim" ilan eder.

LENİN'DEN GÜNÜMÜZE

Büyük Ekim Devrimi'nden sadece 6 yıl üç ay sonra Lenin gözlerini sonsuzluğa yumdu. Kimi safdil yorumcular, Lenin daha uzun yaşasaydı, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist inşanın daha az acıyla gerçekleşece-

ğine dair serzenişte bulunurlar. Oysa altı yıllık teorik çabada Lenin, üzerine daha önce kitaplar yazılmayan sosyalist insanın ancak acı üreten hatalar yapa yapa, milyonların kendi deneyiminden süzülüp geleceğini sürekli vurgular. Lenin'in ortaya koyduğu sosyalizm teorisiyle Marx, Engels'in veya sonraki yıllarda ortaya çıkan uygulamalarla Lenin teorisinin birbirleriyle ne denli uyumlu olduğu, tümüyle skolastik bir meseledir. Lenin zamanında olduğu gibi sonraki yıllarda da sosyalist inşa, sürekli değişen dengeler içinde gerçekleşen sınıf mücadelesinin damgasını taşıdı. Yeninin yolunu kapitalist dünya içinde yaşamının zorlukları, zorunlulukları belirledi.⁴

Bizzat Lenin, Marksist teorisinin tamamlanmış ve dokunulmaz olduğu fikrine şiddetle karşı çıkar; tersine, bu teori eğer yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, sosyalistlerin her yönden geliştirmek zorunda oldukları bilincinin direkleridir, her ülkede farklı biçimlerle ortaya çıkacak genel yönlendirici tezlerden ibarettir. Lenin'in sosyalizm teorisini de aynı yaklaşımla değerlendirmek gerekir. Ölümü sonrası ortaya konan sosyalizm deneyimleri, onun yönlendirici tezleri ışığında ele alınmıştı ve yaşamın gerisinde kalmak felaketine uğramayı istemeyen her sosyalistin, geliştirmek zorunda olduğu düşünceler olarak, günümüze dek varlığını sürdürmüştür.

Lenin'den günümüze, sosyalizm üzerine süren pek çok tartışma başlığı kalmıştır. Bu tartışmalardan

bazılarına ancak ve sadece tarihi gelişim cevap olabilirdi. İçlerinde, dünya komünist hareketi için en başağrısı vereni "tek ülkede sosyalizm" tartışmasıdır. Burada girmeyeceğiz, çünkü, burjuva sınıfla dolaylı-dolaysız işbirliğini örtmek için katı doktriner kalıplara sığınan Troçkizmin kaynaklık ettiği bu tartışmaya, tarih son noktayı zaten koymuştu. Sosyalizm tek ülkeye değil, gücünün zirvesindeyken dünyanın üçte birine yayılmıştı. 74 yıl ayakta kalan SSCB, 75. yılı çoktan geride bırakmış Kore DHC, 60'lı yıllarına giren hala genç Küba bu tartışmaya verilen, her biri kanıt sayılabilecek tarihi cevaplardır.

Yine tarihi açıdan aşılmış bir başka tartışma "sosyalizmden geri dönüşün mümkün olup olmadığı" sorusudur. Maocu akımların köpürttüğü bu tartışmada Leninistler henüz 1970'li yıllarda, soruna şu teorik sağlamayla cevap vermişlerdi: Politik bir alt üst oluş yaşanmadan, üretici güçlerin çoğunun felaketli bir yıkımıyla kendini göstermeden, sosyalizmden sessiz-sedasız bir geri dönüş yaşanmaz. SSCB'nin dağıldığı 90'lı yılların Rusyasında yaşananlar teorik yollardan verilen cevaba tarihsel kanıtlar sağladı, tarihi haklılık statüsü kazandırdı. Dolayısıyla bu tartışma da geride kalmıştır.

Çeşitli yönleriyle halen daha varlığını hissettiren tartışma, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmde devletin varlığına dair olandır. Troçkizm ve Maoculuk gibi sapmaları değil, daha geniş çerçevede komünist hareketi

4 Geçmişten günümüze pek çok "güzel ruhlu" aydın SSCB'de karşılaşılan zorlukların ticarileştirilmesini büyük günahlar listesinin başına koyarlar. Alan Shondra, bu noktada Lenin'in tutumunu şöyle özetler: "Utopyacı idealleri halk kitlelerinin sınıf mücadelelerinin içine katmak ve sonra da bu idealleri devrimci amaçlarla gerçekleştirme girişimlerinin kaçınılmaz olarak karşılaşıacağı trajik ikilemlerden yakınmak, karşı devrimci ve retorik uzun zamandır standart bir teması haline gelmiştir: Kautskı'nın eleştirisine karşı Lenin'in öfkesini özellikle kışkırtan şey bu olabilir." (Lenin ve Hegemonya Mantığı, S. 300)

meşgul etmeye devam eden bu tartışmalara göz atalım.

Acaba Lenin, proletarya diktatörlüğünün parti öncülüğünde yürütülmesini, tıpkı iktisadi alandaki zikzaklar gibi günün zorunluluklarından mı çıkartmıştır, yoksa bu Marksist teoriye içkin bir ilke midir? Tereddütsüz, teoriye içkin olduğunu söylemek gereklidir. Doğrudur, Marx ve Engels'te konuya dair apaçık ifadeler bulunamaz. Diktatörlük sorununu canlı olgularla ele aldığı Fransa'da İç Savaş'ta Marx, komünarları göklere çıkardığı denli, onların ölümcül hatalarını da tespit eder. Başta gelen eleştiri, henüz ezilecek bir düşman varken, Paris'i yöneten Merkez Komite'nin iktidarı komünlere devretmesidir. Söz konusu Merkez Komite, parti örgütlenmesini reddeden Proudhoncu ve Blanquist sekterlerin denetimindedir. O yıllarda Paris, dünyanın en kalabalık şehridir. Engels, bu devasa şehirde bir kaç düzine insandan oluşan MK'nın diktatörlüğünü ve otoritesini yeterince kullanamamakla eleştirirken, sözleri yol göstericidir. Kaba bir karşılaştırmayla, bir milyonluk şehirde bir kaç düzine insanın proletarya diktatörlüğü, diğer yanda 100 milyonluk Rusya'da, 600 bin üyeli bir partinin diktatörlüğü; bu kaba hesaba göre Lenin, Marx ve Engels'ten onbin kat daha demokratik bir davranış sergiler! Ama kaba karşılaştırmalar bilimin yerine geçmez.

Kaldı ki Lenin, henüz iktidarı fethetmeden önce yani ortada bir zorunluluk yokken kaleme aldığı "Bolşevikler İktidarı Koruyabilecek mi?" makalesinde, benzer bir karşılaştırmayı, 200 bin kişilik nüfusuyla koca Rusya'yı yöneten toprak sahipleri iktidarıyla yapar. Konuya dair asıl yokedici

güllelerini devrimden sonra Kautsk-y'ye yöneltir. Ve Komintern II. Kongresi'ne sunduğu tezlerde bunu tarihi bir yasa düzeyinde ele alır. "...ve siyasi iktidar ancak şu ya da bu parti tarafından ele geçirilip örgütlenebilir ve yönetilebilir." (Seçme Eserler C.9, sf. 561)

Diktatörlüğün bu merkezi işleyişi, bürokratism üretmez mi? Hayır, bürokratismi (bürokrasiyi değil!) üreten ne partinin öncülüğüdür ne de ordu ve mahkeme gibi otoriter yetki aygıtlarının varlığıdır. O bir idari yapının kendisinden kaynaklanmaz, iktisadi-sosyal-kültürel bir temeli vardır. Lenin, henüz 1921 yılında bürokratism tehlikesine dikkat çekerken, onu tam da bu zeminde tarif etmiştir: "Mahkemeler bizde burjuvaziye karşı sınıf mahkemesidir, ordu bizde burjuvaziye karşı bir sınıf ordusudur. Bürokratism orduda değil, orduya hizmet eden kurumlara çöreklenmiştir. Bizde bürokratism ekonomik kökü farklıdır. Küçük üreticinin dağımıklığı, atomize olmuşluğu, yoksulluğu, kültürsüzlüğü, çaresizlik, cehalet, tarımla sanayi arasındaki ilişkisizlik, bu ikisi arasında bağın ve karşılıklı etkileşmenin olmaması" (Seçme Eserler C.9, sf.214) Hemen devamında Lenin, bürokratismi küçük üreticinin dağımıklığının ve ezilmişliğinin üst yapısı olarak apaçık tanımlar.

Öyleyse, bürokratism meselesinde Leninist bakışı günümüz ham kafa demokratlıktan ayıran kalın çizgi bellidir. Lenin bürokratismi ne kesin belirlenmiş sınırlarıyla işleyen hiyerarşik yapıda arar, ne de otoriter yetkilerle donatılmış aygıtlarda. Onun için önemli olan nüfusa oranla az kişinin elinde toplanmış bu otoritenin hangi sınıfın hizmetinde olduğu ve hangi sınıfa karşı yöneltildiğidir. Büyük sana-

yinin fabrikalarında her gün yaşandığı gibi, iktisadi temelde makine otomatlığında işleyen üretim ve yönetimin disiplinli birliği tüm topluma egemen olmadığı sürece, üretimin dağınık yapısı, ilişki kopuklukları, bürokratismi yeniden ve yeniden doğurur; sınıfın ileri saldırılarını ve adımlarını engeller, ayak bağı olur, dağınıklığı yeniden üretir, çaresizlik ve kültürsüzlükten yararlanır.

Sadece Sovyet kurumlarında değil, parti içine de sızmıştı bürokratism. Lenin'in savaş planı çok katmanlıdır. İlk katmanda "güçten düşmüş köylü beygirinden proletaryanın mekanik atına" yani kentte ve kırdaki büyük üretime geçmektir. İkinci katman, parti "zirvesi"ni, devletin daha alt kademelerindeki işlere öncülük etmek üzere görevlendirmektir. Bu amaçla, o güne dek ayrı ayrı çalışan parti ve Sovyetler'e ait teftiş kurulları birleştirilmiştir. Ve nihayet, kesin çözüm olduğu için değil, ama tüm bu önlemleri haklı çıkarmak gayesiyle parti ve devlet aygıtlarında bir temizlik hareketi başlatmaktadır. Lenin yaşarken kısmen hayata geçen bu önlem, bir kaç yıl sonra "genel temizlik" biçimini almıştır. Bürokratismın tasfiyesi sürekli kendini yenileyen bu kötü huylu ur temizliği, yine bürokratik yollarla değil, aksine, büyük kalabalıkların dahil olduğu toplantılar yoluyla yapıldı. Örneğin, 1931 yılında temizlik hareketine, 5 milyondan fazla emekçi bizzat dahil oldu, alınan tasfiye kararlarına bu toplantılarda çıkan sonuçlar yön gösterdi.

Proletarya diktatörlüğü sorunuyla bire bir bağlantılı olan sosyalizmde devlet sorunu, Lenin'in en geniş kapsamlı işlediği konulardan biridir. Meseleyi tüm derinliğiyle ele almak

isteyen okur, dönemin tüm yazı ve konuşmalarına göz atmalıdır. Biz sadece, yol gösterici olması açısından, Lenin'in tutumunu özetleyen bir konuşmasını referans göstereceğiz. Partinin 7. Kongresinde, parti programının revizyonu üzerine Buharin'le girdiği tartışma, açık ifadeler içerir. Bu tartışmada Buharin, devletin sönmülmesi dahil, programda "gelişmiş biçimiyle sosyalist toplumun bir karakteristiğinin, komünist toplumun bir karakteristiğinin" yer alması gerektiğini savunur. Devlete dair bu yarı-anarşist görüşe Lenin kongrede şu cevabı verir: "*Şimdi kayıtsız şartsız devletten yanayız. Ve artık devletin olmayacağı gelişmiş biçimiyle sosyalizmin karakteristiğini vermek; bu hususta herkesin yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre ilkesinin gerçekleştirileceğinden öte bir şey söylenemez.*" (Seçme Eserler, C.8, sf.472)

Anti-Dühring'de Engels, anarşistlerin düşündüğünün aksine devletin geçersizliğinin ilanını değil, "bir alandan sonra bir başkasında gereksiz duruma gelen" devletin kendiliğinden uykuya dalmasını öngörür. Bu açıdan Ekim Devrimi, sömürücü azınlığın elinden baskı aygıtını alıp parçalayarak; halkın üzerinde, ona yabancılaşmış ve halka karşı kendilerini özel yasalarla koruyan silahlı özel yetkililer topluluğunu, bu anlamdaki devleti tarihin çöplüğüne göndermiştir. Toplum adına üretim araçlarına el koymak, uykuya dalmanın ilk ana belirleyicisi adımıdır. Sonrasında devlet, milyonlarca emekçinin yönetim işlerine çekilmesi, üretimi kendi ellerine alarak disiplini, alışkanlığı ve yüksek kültürü kazanmaları oranında "önce şu alanda, sonra bu alanda" gereksizleşme evresine girmiştir.

Öte yandan, Lenin'in dikkat çektiği gibi, "emperyalist devletler sistemi" içinde kaldıkça, proleterya diktatörlüğünün politik baskı ve buna uygun zor aygıtının görevi sona ermez. Sadece "bazı alanlarda" gereksizleşir. Bu alanların tarifini meseleye son noktayı koyan Stalin'in sözlerine bırakalım:

"Ülke içinde askeri baskı işlevi ortadan kalktı - kendiliğinden söndü" demekte Stalin, 1939 yılında yapılan 18. Parti Kongresi'nde, *"çünkü sömürücüler yok edilmiş, sömüren kalmamıştır. O nedenle de baskı altında tutulacak kimse yoktur. Devlet, baskı işlevi yerine sosyalist mülkiyeti hırsızlardan ve halkın malını yağmacılardan koruma işlevi edinmiştir. Ülkenin dış askeri saldırılara karşı koruma işlevi ise, bütünüyle muhafaza edildi; dolayısıyla yabancı casusluk örgütleri tarafından ülkemize gönderilen casus, katil ve zararlıların ortaya çıkarılması ve cezalandırılması için gerekli olan Kızılordu, Kızıl Donanma, yargı ve karşı-savunma organları da varlığını korudu. Devlet organlarının ekonomik-örgütsel ve kültürel-eğitsel çalışmasının işlevi de sürdü ve büyük gelişme gösterdi."*

Devamında şu soruyu ortaya koyar Stalin;

"Ülkemizde komünizm, döneminde de devlet korunacak mıdır?"

"Evet, kapitalist kuşatma ortadan kaldırılmadıkça, dış saldırı tehlikesi kalkmadıkça, korunacaktır, bu arada devletimizin değişen iç ve dış durumlarına göre değişik biçimler alacağı açıktır."

"Hayır, kapitalist kuşatma kaldırılır, kapitalist çerçevenin yerini sosyalist bir çerçeve alırsa, korunmayacaktır, sönecektir" (Leninizmin Sorunları, sf.758-759)

Sorunun yaşamın gerisinde kalmayan, pratik, canlı ve diyalektik konuluğu böyledir ve Lenin'in soruna

yaklaşımıyla tamı tamına uyumludur.

Kuşkusuz, Lenin'de sosyalizm teorisinin daha pek çok tartışmayı günümüze dek taşıdığı yadsınamaz. Bunlardan biri, sosyalist inşa sürecinde devlet kapitalizminin yeri ve işlevi sorunudur. Günümüz sosyalist inşa deneyimlerine de ışık tutacak bu tartışmayı daha geniş bir çerçevede güncel olgular ışığında sürdürebilmeyi umuyoruz. Şimdilik şunu söylemekte yarar var. Lenin, sosyalist inşada devlet kapitalizmi sorununu, kapitalist egemenlik altındaki benzer örnekler ışığında aydınlatılamayacağını özellikle vurgular. Bu, kitaplarda yeri olmayan, tümüyle yeni bir sorundu. Aynı şekilde, uzun ve olgun bir sosyalizm döneminin, bu dönemde "şu ya da bu alanda, şu ya da bu ölçüde uykuya dalmış" bir devlet mirası üzerinde kurulmak istenen devlet kapitalizminin de (Bugünün dünyasında olduğu gibi) daha önce hiç araştırılmamış, klasik eserlerde ve Lenin'de, üzerine hiçbir şey söylenmemiş, özgün bir sorun olduğunu ekleyerek bitirelim.

Lenin, sosyalist inşa teorisıyla, dar anlamda, kendi eserini tamamladı. Fakat sosyalizmin büyük eseri, o henüz tamamlanmış değil. O şimdi, değil milyonlar, milyarlar ölçüsünde emekçi sınıfların acılarından, umutsuzluklarından, hatta mahkum oldukları cehaletten doğacak milyonların kendi eseri olacaktır. Ve bu eser, devasa kitlelerin kendi hatalarından öğrenerek tamamlanmadan her sosyalist örnek, "bunlardan her biri, tek başına alındığında, tek yanlı olacak, belli bir çakışmazlıktan (abç) muzdarip olacaktır" (Lenin Seçme Eserler, C.7, sf.386)

A. G. Varlamov
Gorki'de Sonbahar

Bir Demokrasi Sorunu Olarak Kadın "Sorunu"

.....sena kızılırmak.....

Kadın özgürlüğü sorununun kendini ilk açığa vuruş biçimi bir "hak yoksunluğu", eşitsizlik sorunu olmuştur. Bu eşitsizliğin, doğasal ve tanrısal olduğunu, bozulmazlığını savunanların aksine, Marx, Engels ve Lenin, sorunun kaynağının özel mülkiyet ilişkileri olduğunu, kadının bu egemenlik ilişkileri gereği köleleştirildiği ve tüm sınıflı toplumlarda kadının gizli ya da değil, köleliğinin birbirine devredildiğini; sanayi devrimiyle kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ve kölelik ilişkisinin darbe aldığını; kadının özgürlüğünün ve eşitliğinin toplumsal koşullarının oluştuğunu, "daha önceki toplumsal durumlardan miras kalmış olan yasal eşitsizliğin" (Engels) demokrasi yoluyla kaldırılmasıyla, kadının köleliğinin, "ekonomik baskı altında oluşunun" gerçek nedenlerinin de anlaşılacağı-

nı tespit ederler. Bu elbette, burjuva demokrasisi altında yalnızca biçimsel bir eşitlik olacaktır. Ancak Lenin'in de altını çizdiği gibi; "Biçimsel eşitlikte bile (yasa önünde eşitlik, karnı tok olan ile aç olanın, mülk sahibi ile mülkü olmayanın 'eşitlik'i), kapitalizm tutarlı olamaz. Ve bu tutarsızlığı en açık ortaya koyan kadın ile erkeğin eşitsizliğidir." Kapitalizm ekonomik, dolayısıyla toplumsal eşitsizlik ile biçimsel eşitsizliği birleştirir.

Kapitalizmin biçimsel eşitliği, zaten toplumsal eşitsizlik üzerinedir. Ancak o, bu kadarını bile "insan soyunun kadın yarısına" tanımaz. Deyim yerindeyse, uzun süre kendi sınıfının kadınlarına karşı bir feodal toprak beyi gibi davranmaktan geri durmamış, mülkiyet üzerindeki erkek egemenliğini kendi bireysel-özel sermaye çıkarı için korumuştur. Yoksul, özellikle işçi kadın karşısında bir

burjuva sınıf gibi davranmış¹ olmasına karşın, onu da bu biçimsel eşitlikten (hukuksal-yasal) mahrum bırakarak, aile-ev yükümlülüğünü (ev köleliğini) de koruyarak, egemen sınıf olarak kendine dizginsiz bir sömürü alanı açmış, ezilen sınıfla egemenlik ilişkisinin bir aracı olarak korumuştur eşitsizliği. Burjuva demokrasisinin kadınlara karşı bu direnişi, devraldığı mirası hukuksal (biçimsel) eşitsizlik biçiminde sürdürmesinin nedeni, ezilen cins ve ezilen sınıflarla olan egemenlik ilişkisinin gereği olmuştur. O halde, kapitalizm koşullarında kadın-erkek eşitsizliğinin biçimselliği, bir mirasın yasal olarak, esasen kağıt üstünde kaldırılmasından daha öteye varamaz da. Ve nihayetinde de böyle olagelmıştır. Bu nedenle günümüz kapitalist koşullarında kadın sorunu, bir hak yoksunluğu olmaktan çok, toplumsal eşitlik ve toplumsal özgürlük sorunu olarak öne çıkmıştır. Ama buna geçmeden önce iki karşıt sınıfın, iki iktidarın, iki demokrasi anlayışının (proleter ve burjuva), biçimsel eşitlik konusundaki yaklaşımına ve pratiğine yine Lenin'in sözleriyle bakalım.

"Burjuva demokrasisi sözde eşitlik ve özgürlük vadeder. Gerçekte bir tek, en ileri cumhuriyet bile insan soyunun kadın yarısını erkekle tam eşitliğe ve erkeğin vasiliğinden ve baskısından özgürleşmeyi getirmedi." der Lenin. Oysa *"Rusya'da kadının hak eşitliği yalnızca 25 Ekim 1917'de işçiler iktidara geldikleri için gerçekleştirildi."* *"Kadının durumu sorunuyla Sovyet iktidarı başlangıçtan beri uğraştı. İnanyorum ki, sosyalizme geçen her işçi devle-*

tinin ikili bir görevi olacaktır. Bu görevin birinci bölümü oldukça yalın ve kolaydır. Kadını erkeğin karşısında haksızlığa uğratan eski yasalarla ilgilidir." *"Kadının hak eşitsizliği ile, boşanmanın sınırlanması ile boşanmanın bağlandığı çirkin formaliteler ile, evlilik dışı çocukların tanınmaması, babalarının araştırılması ile vb. ilgili alçakça yasalardan, bütün uygar ülkelerde burjuvazinin ve kapitalizmin yüz karası olan sayısız kalıntıları bulunan yasalardan, sözcüğün en gerçek anlamında taş üstünde taş bırakmadık. (...) Ama toprağı eski burjuva yasaların ve kurumların molozlarından ne kadar çok temizlediysen, bunun yalnızca toprağın işlenmek üzere düzlenmesi olduğunu, ama henüz toprağı işlemenin kendisi olmadığını o kadar iyi anladık."* *"Yasa önünde eşitlik, henüz yaşamda eşitlik değildir. Emekçi kadın, yalnız yasa önünde değil, bilakis yaşamda da erkekle hak eşitliğini kazanmalıdır. Bu amaçla, emekçi kadınların kamu kurumlarının yönetimine ve devletin yönetimine gittikçe daha güçlü katılmaları zorunludur."* *"Demokrasi sadece kapitalizmin ezdikleri, bu arada ezilmiş cins için olan bir demokrasi bile, bize yetmez. Proleter kadın hareketi, biçimsel bir eşitlik için savaşımı değil, bilakis kadının ekonomik ve toplumsal eşitliği için savaşımı temel görevi bilir. Kadını toplumsal üretim çalışmasına katmak, onu ebediyen ve sadece mutfak ve çocuk odasına kapatan, köreltici ve aşağılayıcı 'ev köleliği'nden kurtarmak; işte temel görev budur."*

Lenin'in ayrı ayrı konuşmalarından oluşan bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere, proleter iktidar, kadın özgürlüğü konusunda son derece devrimci bir tutum içindedir. Burjuva

1 Engels'in sözleriyle *"Toplumsal üretim yolunu kadına -ama yalnız kadına- yeniden açan, günümüzün büyük sanayi olmuştur; ama bu yol, öylesine koşullar içinde açılmıştır ki, kadın eğer ailenin hizmetleriyle ilgili görevlerini yerine getirmek isterse, toplumsal üretimin dışında kalır ve bir şey kazanamaz; eğer toplumsal üretime katılmak ve kendi hesabına kazanmak isterse, ailevi görevlerini yerine getirmekten uzak kalır."*

iktidarların yapmadığı, sonrasında ise ancak kadınların çok büyük ve uzun soluklu mücadelesiyle kabul etmeye mecbur kaldığı nice şeyi, proleter iktidar derhal "taş üstünde taş bırakmadan" ve bunların hayata geçirilmesinde de kadın özgürlüğünün, kurtuluşunun yanında ve önünde yer aldı. Bu birincisi.

İkincisi, burjuva kapitalist iktidarların aksine, proleter iktidar, tam ve eksiksiz eşitlik ve özgürlüğü hayata geçirmek için kararlı ve çetin mücadele verirken, amacı toplumsal olarak daha ileri gitmekti. Yeni bir topluma uygun, yeni insan ilişkileri yaratmak için "taş üstünde taş" bırakmadı.

Üçüncüsü, sadece mirasın, "burjuva molozların temizlenmesi"yle yetinemezdi, daha ileri gitmek, yeni bir demokrasi² anlayışıyla hareket etmekte. Böyle bir demokrasi, kesinlikle burjuva demokrasiden ayrıydı ve diğer şeylerin yanında bunun en belirgin yanı, kadınların da "tüm devlet yaşamına etkin katılımı"nu, hiçbir ertelemeye ve kısıtlamaya yer bırakmamasıydı.³

Aynı yıllarda kapitalist ülkelerde kadınlar, ancak "oy hakkı" gibi basit, kısıtlı ve devletin burjuva-kapitalist niteliğine dokunmayan bir hak için, o günkü hükümetlerle çarpışıyordu. Oysa Sovyet iktidarı tüm halklardan ezilenlere ve her iki cinsiyete de "tüm devlet yaşamına etkin katılımın" yolunu açmıştır. Bu yol, sadece sömürenlere, zenginlere, kapitalistlere kapalıydı. Bu, tarihte eşi benzeri görülmemiş gelişme için Lenin şöyle der:

"Burjuvazi ve yandaşları, bizi demokrasiyi yaralamakla suçluyorlar. Oysa biz diyoruz ki, Sovyet devrimini demokrasinin hem derinlemesine, hem de genişlemesine gelişmesi için ve üstelik emekçi ve kapitalizm tarafından ezilen yığınlar için olan, dolayısıyla halkın büyük çoğunluğu için olan, (sömürenler, kapitalistler, zenginler için olan) burjuva demokrasisinden farklı (emekçiler için olan) sosyalist bir demokrasi için şimdiye kadar örneği görülmedik bir itilim yarattı."

Dördüncüsü, böyle bir demokrasi için ilk aşama, tüm üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla (özel mülkiyet egemenliğinin kaldırılmasıyla) başlıyordu, "kadının gerçek özgürleşmesi" (Lenin) için bu sadece birinci bölümün, devrimci ve tutarlı bir biçimde yürütülmesinin, hayata geçirilmesini içeriyordu; hiçbir kandırma, kısıtlama ve oyalama olmaksızın derhal... Ve ancak bununla birlikte ve bundan sonra ikinci bölüm, "kadının gerçek özgürleşmesi ... sosyalist büyük ekonomi" (Lenin) ile gerçek zeminine oturacak ve "bu savaşım, komünizmin tam zaferiyle bitecekti." (Lenin) Bu ikinci bölümü sonraki başlığa bıraktığımızdan, sadece, bilimsel sosyalizmin kadın özgürleşmesine ne kadar bütünsel ve gerçekçi yaklaştığını söylemekle yetinelim.

Öte yandan kapitalizmdeki sür-git kadın erkek eşitsizliğinin (tutarsızlığın ve ikiyüzlülüğün) ve toplumsal eşitsizliğin nedeni kapitalist ekonominin niteliğindedir. Bu nedenle, kapitalist ülkelerdeki ve birinci perdede dair yasalar ne kadar genişletilirse

² "Sosyalist bir demokrasi" Lenin

³ Demokrasi, aşağıdan yukarıya doğru, yığınların kendi girişimi ile, yukardan 'gözetim' olmaksızın, memurlar olmaksızın, yığınların tüm devlet yaşamına etkin katılımıyla derhal kurulmalıdır. Polisin, memurların, sürekli ordunun yerine tüm halkın genel silahlanması, kadınların kesin olarak katıldığı genel, herkesi kapsayan milisin konması... hemen ele alınabilecek ve alınması gereken pratik çalışma işte budur." Lenin

genişletilsin, kapitalist ekonomiyle, kapitalist özel çıkar ilişkileriyle sakatlanmış, uygulanamaz halde kalmıştır. Feminizmin kabul etmek istemediği, sosyalist-feminizmin ise göz ardı ettiği şey budur.

Ve son olarak, Lenin'in "*inaniyorum ki, sosyalizme geçen her işçi devletin ikili bir görevi olacaktır.*" dediği şey, 20. yüzyılın gerçeği olmuştur. Latin Amerika, Afrika, Asya... bütün kıtalardaki Demokratik Halk İktidarlari, kadınların özgürlüğü için, bu coğrafyalardaki köklü ve güçlü ataerkilliğe karşı büyük bir mücadele vermişlerdir.

Sonuç olarak, Ekim Devrimiyle tam hak eşitliğine kavuşan SSCB kadınlarının aksine, dünyanın kapitalist yarısındaki kadınlar bu hakların bir kısmına göstermelik olarak, sadece kağıt üstünde sahipken, bir kısmına hala sahip değildir. Sahip olduğu hakların ise gerçek yaşamda karşılığı olmadığı için, kadın-erkek arasındaki çatışma ve çelişkiler, toplumsal eşitsizlikle birlikte daha da artmıştır. Bu sorunu çözme kapasitesine sahip olan yalnızca sosyalizmdir.

SOSYALİST DEVRİM (YA DA) SOSYALİST SİSTEMDE KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ SORUNU

H.H.Holz, çok yerinde olarak, Rusya'da kitlelere öncülüğü burjuvazi değil, proletarya yapmıştır, der. Bunu daha ayrıntılı olarak Taylan Işık'ın Reformizmin Eleştirisi - Demokratik Devrim ve Halk Demokrasisi kitabından okuyabilir okur. Marksizmi dogmatik anlayanlara kalsaydı, Rusya'da burjuvazinin çarlığı yenmesi, bu arada imparatorluk sınırları içinde

birbirinden farklı sistemlerin, burjuva egemenlik boyunca çözülmesi ve proletaryanın sırasını beklemesi, reformlarla kendine savaşacak alan, güç hazırlaması gerekirdi.

Lenin ve Bolşevik Parti proletaryanın devrimci siyasal bir sınıf olarak öne çıkmasında büyük bir rol oynamıştır. Proletarya, devrimci politik mücadele içinde ezilen yığınları etrafında birleştirerek iktidara hazırlanmıştır. Dünya devrimci koşullarının yanında Şubat Devrimi, proletaryanın yeni bir devrime, proleter devrime sıçrayacağı demokratik devrimci ortamı hazırlamış, hızlandırmıştır.

Hatırlatalım ki, 1905 Devriminden bir gün önce, çoğunluğu yoksul kadınlar, Papaz Gapon'un peşindeyken, Bolşeviklerin uyarıcı sözlerine aldırmadığı gibi, kimi Bolşevikleri oracıkta linç etmeye bile kalkmışlardı. Oysa, sadece bir gün sonra Bolşeviklerin hakkını vermişler, devrimci, politik mücadeleye geniş bir kadın kitlesi uyanmıştır.

Kadınların devrimlere, ayaklanmalara katılmasının önemini tarihte ilk defa keşfeden Bolşevikler değil ama o güne kadarki devrimlerden en iyi dersi çıkarmış oldukları kesindi.

Marx'ın, "*kadınların yer almadığı hiçbir büyük gelişme yoktur*" sözünün altında, insan soyunun yarısı olduğu kadar, onların toplumsal bir güç oldukları gerçeği yatmaktadır. Ancak, uzun tarihsel dönemler boyunca bu toplumsal güç, sürekli, kalıcı, maddi bir güç olarak kendini gösterebileceği koşullardan uzak kaldığı için, güçlerini ancak büyük değişim anlarında gösterebiliyorlardı. Koşulların yarattığı bir kendiliğindenliğin içinde belli bir süre açığa çıkıp ocaklarının başına

dönüyorlardı. Yine de Büyük Fransız Burjuva Devriminde, devrimin öncülerinden hak talep edebilecek, meydan okuyabilecek kadar gelişmişlerdi. Paris Komününde ise emekçi, yoksul, devrimci kadınlar çok ileri giderek, kendi güçlerinin ve taleplerinin farkında olarak, "kadınlar olmadan bir devrim yapabileceğinizi mi sanıyorsunuz" demişlerdi. Paris Komünü, o sırada burjuvazinin iki yüzlü bir ahlakçılıkla tartışmaya dahi yanaşmadığı yasaları kabul etmişti. Kadınlar arasında Versailles'ın üstüne yürümek, yani burjuvazinin kesin yenilgisini isteyen talepler çok tutkulu ve canlı biçimde seslendiriliyordu. Paris Komününde yer almak ve onları dışlayan erkek egemenliğe karşı mücadele etmek için de öne çıkmışlardı.

Lenin ve Bolşevik Parti, bu derisi iyi çıkarmış, devrim mücadelesine kadınları katmak, devrimci koşulların kendiliğindenliğine bırakmadan, onların arasında hem ezilen cinsin, hem de toplumsal-sınıfsal kurtuluşun devrimci bilincini yaymak için kadınların işçi sendikalarında, partide, kitle örgütlerinde eşit olarak örgütlenmesi için kolları sıvamışlardı. Devrimci dönemler, kadın kitlelerinin politikaya uyandığı dönemler demektir ve onların arasında devrimci bilinci yaymamak, örgütlememek devrimi geciktirmek demektir. Proleter iktidar, cins ve ırk ayrımı olmayan bir iktidar olacaksa; kadınların, tüm halklardan ezilen her iki cinsin de yer aldığı bir iktidar olacaksa, bu hiçbir aşamada kendiliğindenliğe bırakılamazdı. Şiar açık hale getirildi: Kadınlar Olmadan Devrim Olmaz, Devrim Olmadan Kadın Kurtulmaz.

1917 Şubat Devrimi, özellikle yoksul işçi kadınların devrimci cesaretleri ve öfkeleriyle patlak vermişti ve kadınlar çarlık ordusunun saflarını devrim lehine bölmüştü. Ancak bu demokratik devrim, ne işçilerin, ne de kadınların tam özgürlüğü için yeterliydi: Ve nihayetinde, o güne kadarki hiçbir devrimin tam olarak gerçekleştirmediği şeyi, Ekim Devrimi gerçekleştirdi, kadınların eksiksiz tam hak eşitliğini sağladı. Ancak bu henüz yolun başıydı. Ve yolun başında işlerin sıkı tutulmasını isteyen Lenin, Bolşevik Partiye ve Sovyet örgütlerinin tümüne şöyle sesleniyordu:

"Eski kapitalist toplumda politikayla uğraşmak istenince, bunun için özel bir ön eğitim gerekiyordu ve bu yüzden kadının politikaya katılması, en ileri, en özgür kapitalist ülkelerde bile son derece seyrekti. Bizim görevimiz çalışan her kadına politikanın yolunu açmaktır." "... Sovyete daha fazla emekçi kadın, komünist ve partisiz kadın seçin. Partisiz bir kadın işçi de olsa, namusluysa, anlayışla ve dürüstlikle çalışmayı biliyorsa; Moskova Sovyetine seçin!" "... Kamusal hizmette, miliste, politik yaşamda kadınlara yer vermeksizin, kadınları o köreltici ev ve mutfak atmosferinden çıkarmaksızın, hiçbir gerçek özgürlük güvenceye bağlanamaz, sosyalizm şöyle dursun demokrasi bile kurulamaz."

Lenin ezilen proleter kadınların sınıfsal öfkelerine, bakışlarına büyük bir güven duyuyordu. Devrimci dönemler, kadınların politikaya en çok uyandığı dönemlerdir. Bunu somutlaştırmak, daha doğrusu politik uyanışı, devrimci sınıf bilincine dönüştürmek için de kadının "tüm devlet yaşamına" katılmasında bilinçli ve ısrarlı bir çaba gerekiyordu. Hatta Le-

nin, Sovyet örgütlerinin çalışmasını eleştiren, şikayet eden, ama dürüst, çalışkan, namuslu (bu burjuva ahlakçılığının namusu değildir) kadınların özellikle seçilmesini ister. Öte yandan, onların eve dönmesi, Rusya'nın devrimci iktidarının içeride ve dışarıda zayıflaması olacaktır. Devrimin ezilen cins arasında yayılması, ezilen yığınlar arasında yayılmasıdır. Proleter devrimlerin dışında hiçbir devrim kadınları toplumsal yaşama ve yönetime katmaya bu kadar çabalamamış, istememiştir.

"...ev ve mutfak atmosferi"nin panzehiri kadınların hem üretime, hem yönetime çekilmesiydi. Ama bu, atmosferi değiştirse de, kadınlar üzerine yıkılmış aile-ev sorumluluğuyla ilgili eski anlayış, erkekler tarafından sürdürülmekteydi. Kadınların bu yönlü şikayetleri o kadar çeşitlidir ki, partide ve Sovyet örgütlerinde erkekleri açıkça mahkum eden tartışmalar da çok fazladır.

"Ne yazık ki bazı yoldaşlarımız iyi birer komünist olacaklarına bir haydut olmayı yeğlemektedir. Kadınlara karşı davranışları bu türlü kimseleri ele vermektedir. Küçük, yorucu, güç ve zaman öldüren işlerle, ev işi diye adlandırılan ve ufuklarını daraltan, kafalarını durgunlaştıran, gönüllerini katılaştıran ve iradelerini yok eden uğraşlarla kendilerini yıpratın kadınları soğukkanlılıkla seyreden erkekler, bu saptamamızın haklılığını gösteriyor. ... Partide ve kitlelerde eski köleci psikolojiyi kökünden söküp atmamızdır." der Lenin.

Eski mirasın kalıntıları olan bu "haydutluk"la mücadelenin iki ayağı vardır. Biri; devrimci politik kültürün oluşması ve bunun hiçbir zaman elden bırakılmaması... Kadının da erkeğin de devrimci sınıf bakışıyla,

kültürle donatılması idi. Ve aynı nedenle, kadınların kendi kurtuluşunu kendi ellerine alma politik hedefiyle en geniş kadın yığınlarına ulaşıp, bu geri bırakılmış, baskı altına alınmış toplumsal gücü somut örgütlü bir güce dönüştürmek gerekiyordu.

Böylesi kuruluşlar, kitle içinde devrimci politik kültürün yaygınlaşması ve güçlenmesinin araçlarıdır. Ama aynı zamanda bu, kadının toplumdaki konumunun değişim ve dönüşüm içinde olduğunun da göstergesidir. Bu nedendir ki, Bolşevik Parti içindeki kadın konseyinin dışında (çünkü bu partili komünist kadınlardan oluşur. Oysa amaç, geniş kadın yığınlarının, partili-partisiz, bilinçli ya da değil, işçi, köylü, yoksul Sovyet halklarından tüm kadınlardır -Jenotdel/Jenatyelin) kuruluşu gerçekleşir. Bu Sovyet devrimi açısından da kadınlar açısından da hatta Bolşevik Parti açısından da çok yeni bir deneyimdir. Bu yüzden bazı kafa karışıklıklarının yanında karşı çıkışlar da yaşanmıştır.

Diğeri kadınların üretim ve yönetimde en geniş biçimde yer almasıdır. Ancak kadınların üretim ve yönetimde böylesine yaygın, yoğun yer alabilmesi için, "ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı" (Lenin) savaşımın da sürdürülmesi, ilerletilmesi gerekiyordu. Ve elbette ki bu, esas olarak sosyalist ekonominin sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesiyle doğrudan bağlantılıydı.

Yine burada Lenin'den bir alıntıya yer vermek gerekirse:

"Kadının gerçek özgürleşmesi, gerçek komünizm, ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı ya da daha doğrusu, sosyalist büyük ekonomi için onun kökten değişti-

rilmesi uğruna (devlet çarkının başındaki proletaryanın yönetiminde) yığın savaşımı nerede ve ne zaman başlarsa, ancak orada ve o zaman başlayacaktır."

Sosyalist bir ekonomi olmadan "kadınların gerçek özgürleşmesi"nin maddi zemini eksik kalacağı gibi, dikkat edilirse Lenin, "sosyalist büyük ekonomi için onun kökten değiştirilmesi"nden söz eder. Bu ne demektir? Özce söyleyelim; bu, "ev ekonomisinin" sanayiye aktarılacak tümünün aktarılmasıdır. Ve bu sırada "ev ekonomisinin" içinde yer alan ve kadınların omuzlarına yüklenen işlerin toplumsal yükümlülüğe aktarılmasıdır.

Kadınların toplumsal üretime katılması, kadın özgürlüğünün, erkekten bağımsızlığının ilk dersi idi. Hatırlanırsa Engels, kapitalizm altında yalnız proleter kadına üretim yolunu açan büyük sanayi, bu yolu "öylesine koşullar içinde açmıştır ki, kadın eğer ailenin özel hizmetiyle ilgili görevlerini yerine getirmek isterse, toplumsal üretime katılmak ve kendi hesabına kazanmak isterse, aileleri görevlerini yerine getirmekten uzak kalır" demişti. Demek ki, Sovyetler, kadının üretimdeki sorunlarını, kadınların toplumsal üretimin tümüne katılmasının önündeki her türlü engeli kaldırmakla yükümlüydü.⁴

Bu engeller oldukça çeşitlidir. Üretimdeki teknolojinin geriliğinden, sanayinin yetersizliğine; erkeklerin küçümseyici, sabote eden yaklaşımından, ayrıcalıklarını koruma/sürdürme isteğine; kadınların iş eğitimindeki (mesleki, genel okur-yazarlığın düşüklüğü vs.) eksikliğinden, aile içi

yükümlülüklerine; kendilerine bakışlarındaki geriliğe vb. kadar... Ancak, sosyalist ekonominin inşası için duyulan büyük kitle emek-gücü (kafa ve kol emeği) en verimli biçimde harekete geçirilmeden de bu engellerin aşılması düşünülemezdi. Bu açıdan Sovyetler kadın emeğine çok şey borçludur.

Devam edersek, "Ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı" ekonomik (sanayi ve toplumsallaştırma) savaşım verilmezse, kadınlar için bu uzun süre taşınması mümkün olmayan devasa bir yük olacaktı. (Yani üretim, yönetim ve evde çalışmak) Bir başlangıç olarak -ama mutlaka geliştirilmesi ve nesnel koşullara göre yeniden biçimlendirilmesi gereken- genç Sovyet iktidarı toplumsal yükümlülüğün örnek kurumlarına girişti. Çocuk yuvaları, kreşler, toplu aşıevleri, çamaşırhaneler vb açarak, çalışan kadınların bakım ve ev içi emeğinin toplumsallaştırılabileceğini gösterdi. Bunun ekonomik olarak da iki türlü bir savaşım olduğu ortaya çıkmıştır.

Açıkçası "ev ekonomisinin" kaldırılması, Sanayi Devrimiyle başlamıştır. Bu aynı zamanda, esasta ataerkil aile biçiminin, üretiminin yıkımıdır. Ataerkil aile içi üretim alanlarının sanayinin birer alanı olmaya başlamasıyla, hem ailenin doğal iş bölümüne dayanan yapısı bozulur, hem de erkeğin aile ve üretim üzerindeki egemenliği kalkar. Bunların yerine kapitalist üretim ve ilişkilerin egemenliği geçmeye başlar. Fakat ekonominin kapitalist örgütlenmesi nedeniyle, "ev ekonomisinin ayrıntılarına kar-

⁴ Kapitalist üretimin hiçbir zaman yaşanmadığı sorunlarda bunlar. O, kadının ucuz iş gücü olarak kalmasından başka bir şey arzu etmemiştir. Kapitalist çalışmanın her türlü acımasızlığı altında onu ezip, ypratmayı iyi başarmıştır. Ve hala kapitalist ülkelerde bu hikaye devam eder.

şı” gerçek bir savaşım, “onun kökten değiştirilmesi”, diğer bir ifadeyle “kadının gerçek özgürleşmesi” mümkün olmuyordu. İlerleyen aşamada ise kapitalist sanayi ve teknolojinin mucizesi “dayanıklı ev aletleri” üretim-pazar alanı yaratmak olmuştur. Teknolojiyi-sanayiye kadınlar için değil, kadınların evin özel hizmetlisi durumunu pekiştirmek için kullanmıştır. Sözde, bu dayanıklı, “mutlu aileler” yaratmış oluyordu. Gerçekteyse Lenin’in altını çizdiği gibi, o bıktırıcı, köreltici vb. ev işleri kadınların hayatlarında sürüp gidiyordu.

Bunun kadın için anlamı, ev merkezli çalışmaktan, düşünmekten çıkmasıydı. Hem aile bir ekonomik biçim olmaktan, hem kadına her bakımdan erkeğe-aileye bağımlı olmaktan çıkacak; her iki cins de ne kendileri ve çocukları için bir gelecek kaygısı duyacak, ne de o bıktırıcı, köreltici ev işlerinin gerilim ve çatışmasında kalacaklardı. Örneğin, sanayi ile birlikte oluşan gıda endüstrisinin gelişimi “ev ekonomisine” büyük bir darbe idi. Ancak bu endüstrinin devamı niteliğinde olan büyük, yaygın, kaliteli “toplum aşevleri” kurulması, aynı zamanda kadının mutfakla ilişkisini kesmenin önemli adımıydı. Bunu da sosyalist büyük ekonomi yapabilirdi, tarımdan son tüketiciye kadar olan tüm aşamaların sosyalist örgütlenmesiyle... (Kapitalizmde ancak belli bir yaşam standardı olanların dışarıda iyi yemek yemek, “dışarıdan yemek sipariş” etmek ya da aşçı tutmak gibi sosyal bir etkinliği olabilir.) Aynı biçimde temizlikten barınmaya, eğitimden sağlığa sosyalist devletin

toplumsallaştırma adımlarının içinde yer alacaktı. Yine kadının “ev işine” dahil olan çocuk, yaşlı, hasta bakımı, bir cinsin, bir ailenin özel işi, yükümlülüğü olmaktan çıkarılması da bu kapsamdadır.

Genelde örnekler çalışan kadınlardan, çalışan annelerden verilir kadınlar için farkın daha net görülebilmesi için... Gerçekten de Sovyetler bu hususta, en başından itibaren kadınların üretime katılması ve bu sırada tüm sağlıklarının, hem haklarının korunması, uygulanması açısından çok büyük farklar yaratmışlardır. Ama biz başka basit bir örnek verelim. Kapitalizmde eğitime devam isteyen bekar bir anne, ya aileden iyi bir gelire sahip olmalı ya da başta çocuğu olmak üzere her şeye sırtını dönmelidir. Ama sosyalist ülkeler, çalışan annelerle ilgili bunun gibi ince detayları dahi düşünerek, üniversitelerde çocukların bakılacağı (gece/gündüz) yerlerin açılmasıyla, kadın, eğitimden, çocuğundan, ya da sosyal yaşamdan uzak kalmadan yaşamıştır. Bunun için bir aile servetine ihtiyacı yoktur, çünkü serveti toplumdur. Bu sosyal devletle karıştırılmasın. Sosyal-devlet, ona büyük bir olanak sunuyorsa, ondan mislini çıkarır; sosyalist devletse zaten emekçilerindir. Ya da “ev kadınları”... Sovyetler Birliği şu ya da bu sebeple üretime çekemediği ‘ev kadınları’nı siyasal ve toplumsal yaşamın içinde, hem onların siyasal kültürel dönüşümünü sağlamak, hem de onları bu dönüşümün özneleri yapabilmek üzere, çeşitli örgütlenmelere başvurmuştur. Yerellerdeki gönüllü toplumsal hizmetlerin en önemli yanı,

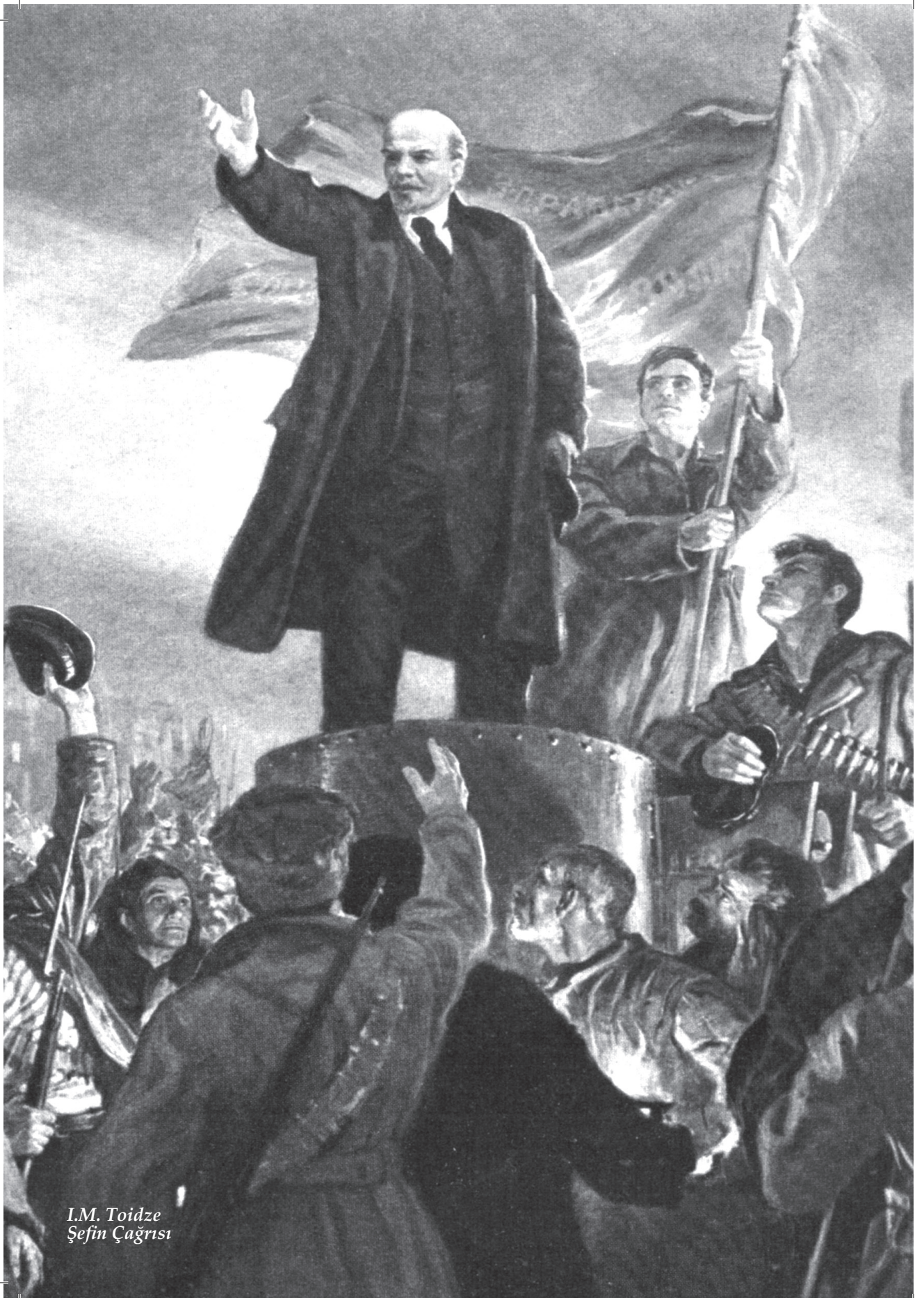
onların ilgi ve uğraşlarını evden topluma çekmekti. Sonuçta kadınların bu kesimi eski toplumda, toplumun en yoksul, erkeğe en bağımlı ve çoğunlukla gerici-tutucu geleneklerin hem baskısında, hem de taşıyıcısı olan, toplumsal-siyasal-kültürel yaşamdan, gelişimden koparılmış kadınlardı. (Ki kapitalizmin olduğu her yerde hala böyledir.) Sovyetler yasalar nezdinde kadınların tam hak eşitliğini sağlasa da, yasalar kendi başına toplumsal yaşamı dönüştürme gücünde değildir. Hele de ev kadınlarının uğradığı "haydutluğun" ortadan kaldırılmasında... Ev kadınlarının dahi devleti yönetebilmesi olacaksa, bunun bir yanı devlet işlerinin "basit muhasebe işleri" halini alması ise, diğer yanı ev kadınlarının o eski konumunun, yaşamının, düşünüşünün değişmesidir.

Özcesi Lenin, kadın eşitliği ve özgürlüğüne teoride ve pratikte devrimci yapıtının bütünlüğü içinde, "devrimci yapıtının organik bir ögesi" olarak bakıyordu. Yasal-biçimsel eşitlikten toplumsal eşitliğe, toplumsal özgürlüğe, üretimden devlet yönetimine, "ev ekonomisinin ayrıntıları"ndan "haydut"larla savaşıma, kadınların kendi kurtuluşlarını eline almasından, kadınlar kurtulmadan proletaryanın kesin kurtulamayacağına kadar... Bunu sağlayacak sosyalist sistemdi ve sosyalist dünya görüşü, bilinci idi. Sosyalist ekonominin inşasından siyasete, kültüre, bilim ve teknolojinin geliştirilmesine varana kadar, her şey devrimci, sosyalist dünya görüşüyle, bilinciyle ele alınmalıydı ve bu toplumun içinde derinlemesine ve genişlemesine yaratılmadan

bu büyük savaş kazanılamazdı. Hem kadınlar için, hem toplum için gerçek ilerleme, karşılaşılan sorunların gerçek çözümü buradan geçiyordu.

Evet, bir ülkenin sosyalist olmasıyla kadınlar, bugünü ve geleceği üzerinde hakim olmaya başladılar. Fakat bir ülkenin sosyalist olmasıyla "kadın sorununa" içkin tüm her şeyin -ayrıntıların- bir çırpıda ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Çünkü sosyalizm, ne bir ülke ile sınırlıdır, ne de o ülke koşullarının sınırlarıyla tam anlaşılabilir. Özellikle de dünya hala kapitalist bir yarıdan ibaretse, o sosyalist ülke de bu sınıf savaşımından ayrı, uzak değildir. Bilakis bu sınıf savaşımı içinde, dünya proletaryasının en önemli parçası olarak yerini alır. Bunun bir anlamı, dünya proletaryasının sınıflar savaşımını kazanmasında elinin güçlü olması ise, diğer yanı, o sosyalist ülke içinde henüz, tüm sosyalist dinamiklerin özgürce ve gerçek gelişimine tam olarak kavuşamaması demektir. O yüzden Lenin, yalnız Sovyet kadınlarının özgürlüğü, kurtuluşu için değil, tüm dünya kadınlarının kurtuluşu için teoride ve pratikte aynı devrimci konumdaydı. Enternasyonalizm kadın örgütlenmesine verdiği destek ve dünya emekçi kadınlarına yönelik seslenişleri bunun en açık ispatıydı.

Sonuç olarak 1917 Ekim Devrimiyle, kadın özgürlüğü açısından dünya çapında yeni ve üstün bir değişim başlamıştır. Bugün dünya çapında yaşanan devrimci koşullar, kadınların gerçek kurtuluşunun, özgürlüğünün yolunu yeni devrimlerle açmaktadır.

*I.M. Toidze
Şefin Çağrısı*

Bolşevik Partiye Dair Değinnmeler

..... umut çetiner

Tüm yaşamını işçi sınıfının kurtuluşu için mücadeleye adanmış komünist bir öncü olan Lenin'in ölümünün 100. yılındayız.

Lenin yaşamı boyunca tüm politik ve bilimsel faaliyetini Marksizmin teorisi ve yöntemi üzerinden yükseltmekle kalmadı, bu temele sıkı sıkıya basarak onu geliştirdi. Proletaryaya, burjuvaziyle giriştiği savaştan zaferle çıkmasını sağlayacak eserler verdi. Ve bu nedenle de, uluslararası komünist hareket tarafından emperyalizm ve proleter devrimler çağının Marksizmi olarak kabul gördü.

Lenin'in verdiği eserler, nihai zaferi kazanacak insanal bir toplum kurmak isteyen, istemenin de ötesinde bunu yapma göreviyle de yükümlü olan devrimci proletaryaya ve bu ideali paylaşan herkese bugün de yol göstermeye devam ediyor.

Dünya kapitalist sisteminin tam bir çürüme ve çöküş içinde kıvrandığı günümüzde nihai zaferi kazanmak için koşulların her zamankinden daha olgun olduğu tarihin bu yeni evresinde Lenin'in eserlerinin daha fazla ele alınması, incelenmesi ve bilince çıkarılması gerektiği açıktır.

"Lenin'in eserlerini incelemeye girişenler ise, Lenin'in proletaryanın politik önderi olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Onun eserleri, tüm faaliyetiyle ve bu faaliyetin içinden geçtiği koşullarla en sıkı bağ içinde incelenmelidir. Yalnızca bu koşul altında Lenin'in eserlerinin tüm içeriğinin ve öneminin doğru değerlendirmesi ve doğru anlaşılması mümkündür. Bu da yetmez, bu inceleme, işçi sınıfının bugünkü mücadelesiyle de birleştirilmek zorundadır." (Lenin Seçme Eserler Cilt 1 Sf. 123)

Lenin'in eserlerini inceleme görevinin, devrimci proletarya ve komünizm davasına kendini adayanlar kadar, emperyalizmin ve tekelci sermayenin boyunduruğu altında ezilen halklar için de geçerli olduğunu söylemeliyiz. Çünkü Lenin'in en önemli eserlerinden biri olan SSCB'nin dağılmasından sonra, gerek SSCB'yi oluşturan ülkelerin halklarının, gerekse bağımlı ve emperyalist ülkelerdeki halkların yaşadığı yıkım ve çöküş, söze gerek bırakmayacak kadar ortadadır. Yaşanan tarih, sadece proletaryanın değil, dünya halklarının da kurtuluşunun yegane yolunun sosyalizmden geçtiğini ve bunun için Leninizme sahip çıkmanın bir zorunluluk olduğunu ortaya koymuştur.

Lenin'in en önemli eserlerinden biri de Bolşevik Parti'dir. Lenin, 1900'lerin başında proletaryanın kendi politik partisinin zorunluluğuna dair düşüncelerinin açıklayacak ve inşasına girişecektir. Lenin için Bolşevik Parti;

"Bize bir devrimciler örgütü verin, Rusya'yı altüst edelim" diyecek kadar önemlidir.

Bolşevik Parti'yi diğer örgütlerden ayıran en ve önemli kılan onun karakteridir. Lenin için, işçi sınıfının politik partisi, bir savaş örgütüdür. Proletaryanın politik partisine dair "Ne Yapmalı?"da ortaya koyduğu tüm düşünceleri;

"... aynı anda ve çeşitli yönlerden başlayan tüm Rusya çapında bir savaş örgütünün inşaa planı" olarak ilan eder bu yüzden.

Lenin'in proletaryanın devrimci sınıf partisine, dolayısıyla onun ör-

gütünün karakterine dair bu tanımlaması o kadar özeldir ki, uluslararası komünist hareketin temel kabulü olmuş ve devrimci komünist partiler kendilerini, "proletaryanın öncü savaş müfrezeleri" olarak tanımlamıştır. Bolşevik Parti anlayışı, Lenin'in Marksizme yaptığı en önemli katkılardan biri olarak kabul edilmiştir.

Bir savaş örgütü olarak Bolşevik Parti'nin inşası, hem örgütsel hem de politik olanı içerir. Lenin, komünist partinin örgütünü de politik hatını da, tüm kapitalist topluma karşı savaş yürütmek ve onu yeryüzünden silmek üzere biçimlendirir. Lenin "Ne Yapmalı?"da sadece otokrasiye ve burjuvaziye değil, aynı zamanda, kapitalist toplumun bir parçası olan küçük burjuva hayallere ve bu hayallerin siyasal temsilcilerine karşı da bir savaş açtığı çok açık görülür. Ki, Bolşevik Parti'nin tarihi de tüm bu cepelerde verdiği bir savaşın tarihi olur.

Biz konuya, komünist partinin örgütsel yanı üzerinden devam edelim.

Lenin'in Bolşevik Parti düşüncesini ifade ettiği ve inşasına giriştiği 1900'lerin başında, farklı işçi örgütleri de mevcuttur. Sendikalar, işçi birlikleri, kooperatifler, dayanışma evleri vb vb. Üstelik bunların önemli bir kısmı da yasadışı faaliyet yürütmekte, Çarlık polisi tarafından yakalandıklarında hapis cezaları almaktadırlar.

Bu durum kimilerinde işçi sınıfının politik mücadelesinde bu örgütlenmelerin yeterli olacağı, hatta başka türlü örgütlenmelerin olmaması gerektiği düşüncesini doğurur. Kimileri

de toplumsal devrim için politik parti yaratılmasının gerekliliğini savunacak, ama bu partinin örgütsel-politik karakterini mevcut işçi örgütlenmelerinden farksız ele alacaktır vb.

Lenin ise tamamen farklı düşünmektedir. Lenin;

"... her kuruluşun örgütlenme karakteri, doğal ve kaçınılmaz olarak, bir kuruluşun faaliyetinin içeriği tarafından belirlenir" der. Ve işçi sınıfının politik partisine dair tüm düşüncelerini bu tespit temelinde şekillendirir.

Bir Marksist olarak Lenin, işçi sınıfının kendisini ve tüm halkı politik ve ekonomik kölelikten kurtarmak için otokratik hükümete ve tüm kapitalist topluma karşı kararlı bir mücadele vermesi gerektiği düşüncesindedir. Dolayısıyla bu mücadele tüm kapitalist topluma karşı örgütlenmiş ve karşı olmanın gerekliliklerini yapmayı karakteri haline getirmiş bir örgütlülük eliyle verilebilir. Oysa ki, mevcut işçi örgütleri, çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirme, haklar ve özgürlükler elde etme mücadelesinin ürünü olarak ortaya çıkmış, dolayısıyla bu mücadeleye uygun bir örgüt yapısına, karaktere sahip olmuşlardır.

Faaliyetinin işçisi olacak toplumsal devrimi belirlemiş olan bir partiyle; faaliyetinin içeriği olarak toplumsal reformu belirlemiş olan (ya da aksini iddia etmesine rağmen faaliyetinin içeriği toplumsal reformdan öteye geçmeyen) bir parti, aynı karakterde olamaz. Bu partilerin örgütleri, örgütlenme karakterleri aynı olamaz. Lenin özellikle işçi sınıfına ve toplumsal devrim iddiasında olanlara şöyle seslenir:

"Sosyal demokrasinin politik partisi, işçilerin işverenlere ve hükümete karşı ekonomik mücadelesinden (reformlar mücadelesinden -bn) daha karmaşık ve kapsamlıdır. Aynı biçimde -ve bundan dolayı- devrimci sosyal demokrat partinin örgütü, kaçınılmaz olarak böyle bir mücadele için işçilerin örgütünden (reformlar partisinden -bn) başka türlü olmak zorundadır." (Lenin Seçme Eserler, Cilt 2, Sayfa 132)

Toplumsal devrim, kapitalist toplumu tümüyle ortadan kaldırmaya dönük bir savaş ilanıdır. Savaşların ise kaçınılmaz zorunlulukları ve doğası vardır. Bu da savaşı yönetecek (öncülük edecek), yürütülecek örgütün karakterini kaçınılmaz olarak belirler. Yani bir savaş "başka türlü bir örgütle" savaşın zorunluluklarına ve doğasına göre örgütlenmiş bir örgütle kazanılabilir. Bunun içindir ki, Lenin, işçi sınıfının politik partisinin inşa planını "savaş örgütünün inşa planı" olarak sunar.

Fakat savaşın kazanılabilmesi için, herhangi bir savaş örgütünün varlığı da yetmez. Nasıl örgütlenmiş olursa olsun, yeter ki bir savaş örgütü olsun denilemez. Lenin, "Toprak ve Özgürlük" hareketinin, buradan doğan "Halkın İradesi" Partisinin de birer savaş örgütleri olduklarını sık sık hatırlatır. "Hepimize örnek olması gereken mükemmel örgütler" olarak tanımlar. Ve Bolşevik Parti'nin inşa sürecinde, bu örgütlerin örgütsel deneyimlerinden olumlu anlamda yararlanır. Ama Bolşevik Parti örgütünü, bambaşka bir savaş örgütü olarak inşa eder.

Çünkü her savaş, o savaşı kazanmak için belirlenmiş taktiği uygulama yetisinde olan bir savaş örgütünün yöneticiliğinde kazanılabilir ancak. Dolayısıyla savaş örgütü, savaşı kazanmak için uygulanacak taktiğe göre inşa edilmiş olmalıdır. Devrimden sonra başlayan iç savaş, savaşın karakteri gereği mevcut askeri örgütlenmeyle kazanamayacaklarını gören Bolşeviklerin hızla Kızıl Ordu'yu kurmasında olduğu gibi.

Proletaryanın tüm kapitalist topluma karşı açtığı savaşı kazanabilmesi için öncelikle burjuva devlet aygıtını ve siyasal örgütlenmesini parçalayıp ortadan kaldırması ve Marx'ın "18 Brumaire"den itibaren söylediği gibi, proletarya diktatörlüğünü kurmak gerekmektedir. Lenin, savaşın bu aşamasının kazanılabilmesi için izlenmesi gereken taktiği şöyle ifade eder:

"Politik muhalefetin bütün güçlerini, protestolarını ve öznesini ortak bir saldırıda birleştirmek."

Yani genel silahlı halk ayaklanması yoluyla burjuva diktatörlüğüne son vermek. Lenin Bolşevik Partiyi işte bu taktiği uygulamak üzere ve uygulayabilecek şekilde inşa eder.

Biliriz ki, her eylemin başarıyla icra edilebilmesi için de şu veya bu ölçüde bir hazırlık sürecinin olması gerekir. Elbette ki, hazırlık yapmak her eylemin başarısını garanti altına almaz. Ama başarıyı şansa bırakmaktan daha akılcı bir yoldur. Dolayısıyla bir savaş örgütünün genel silahlı halk ayaklanmasını gerçekleştirme amacını taşıyor olması, genel silahlı halk ayaklanmasını zafere ulaştırmak için

yeterli değildir. Bu savaş örgütünün, bu taktiği uygulama yeterliliğine ve yetisine kavuşmasını sağlayacak bir hazırlık sürecinden geçmesi gerekir.

Proletaryanın devrimci sınıf partisi hiçbir eylemini şansa bırakmaz. Hele de genel silahlı halk ayaklanması gibi tüm gücünü ve olanaklarını sonuna kadar kullanarak gerçekleştireceği en kapsamlı ve nihai savaş niteliği taşıyan eylemi; başarısızlığı halinde kendisinin ve kitlelerin büyük çaplı fiziki imhasına kadar varacak eylemi... Bunun içindir ki Bolşevik Parti, tüm gücü ve olanaklarıyla bu nihai eyleme hazırlanıyorsa, gerçekten genel silahlı halk ayaklanması yoluyla burjuvazinin siyasal egemenliğine son vermek için kurulmuş bir savaş örgütü hüviyetine kavuşmuş olur. Daha başka bir ifadeyle Bolşevik Parti'nin bir savaş örgütü olarak inşasından bahsederken Lenin, genel silahlı halk ayaklanmasına yönelik yürütülen hazırlık faaliyetinden bahsetmektedir bize.

Bu da bizi Bolşevik Parti'nin inşa faaliyeti konusuna getirir. Bolşevik Parti'nin inşasından bahsedildiğinde, genelde partinin kurulması anlaşılmaktadır. Oysa ki bu, partinin inşası yolunda ilk temel atılmasıdır. Bolşevik Parti'nin inşa faaliyeti, kuruluşundan iktidarı almasına kadar geçen tüm süreç boyunca devam eden bir faaliyettir. Ve aslında bu da, Bolşevik Parti'nin inşa sürecinin birinci aşamasıdır. İktidar olduktan sonra ortaya çıkan yeni koşullara göre, inşa sürecinin yeni aşamasına geçilir.

Geçen yüzyıl içinde, bütün ülkelerde şu veya bu düzeyde Bolşevik Partiler kurulmuş, temelleri atılmıştır. Bizde de. Dolayısıyla Bolşevik Parti'nin inşası söyleminden bugün için anlaşılması gereken, kuruluşuyla birlikte atılan temel niteliklerinin sağlamaştırılıp, güçlendirilmesidir. Geliştirilmesidir. Bu nedenle Lenin'in "Ne Yapmalı?"da inşaya dair anlattığı bu durum dikkate alarak okunmalıdır. Lenin şöyle der:

"... bir halk ayaklanması düşünün... nasıl kazanacağız? Merkez Komite ayaklanmanın hazırlanması için her yere ajan atayamaz ki! ... Oysa, merkez yayın organının örgütlendirilmesi ve hazırlanması için çalışmalar sırasında kendiliğinden oluşan ajanlar ağının, 'oturup' ayaklanma şiarını 'beklemesi' gerekmezdi, bilakis öyle düzenli bir çalışma yapardı ki, ayaklanma anında bir çalışma en büyük başarı ihtimalini garantilerdi. İşte tam da böyle bir çalışma, geniş işçi kitleleriyle ve otokrasiden hoşnutsuz büyük kesimlerle kurulmuş bağları sağlamaştırırdı, bu ise ayaklanma için önemlidir." (Lenin Seçme Eserler, Cilt 2)

Lenin'in burada Bolşevik Parti'nin inşasına (genel silahlı halk ayaklanmasına dönük hazırlığına) yönelik bazı noktalara dikkat çekmektedir.

Birincisi Bolşevik Parti'nin inşası kadrolar ağının merkezi ve yerel görevlerini, faaliyetlerini yerine getirmek için yürüttüğü düzenli çalışma ile mümkündür.

Burada merkezi faaliyetler, Bolşevik Parti'nin örgütsel-politik yapısının ve karakterinin oluşmasına; yerel çalışmalar ise devrimci kitlelerle bağların sağlamaştırılmasına ve Bolşevik

Parti'nin örgütsel-politik karakterinin devrimci kitlelerle, devrimci kitlelerin deneyimi ve ruh halinin de Bolşevik Parti'ye taşınmasına yarar.

Bolşevik Parti'nin inşasında, merkezi planlamayla hayata geçirilen faaliyetlerin belirleyici önemi vardır. Parti kadroları ve örgütleri, tüm ülkeyi kapsayan çalışmanın kısmi fonksiyonlarını düzenli olarak yerine getirerek, bütün bir parçası olarak çalışma yürütmeyi öğrenir ve alışır. Bunun önemini kavrarlar. Güçlerini, merkezi çalışmanın şu veya bu fonksiyonunu/parçasını örgütlerken sınarlar. Ve yürüttükleri günlük monoton yerel çalışmanın (örneğin bir fabrikadaki sendikal çalışma), aslında merkezi çalışmaya tabi, onu besleyen bir çalışma olduğunu, onunla bağını kurmaları gerektiğini bu sayede sürekli hatırlarlar. Yerel çalışmayı da gerçek anlamda ne kadar başarıyla yürüttüklerini somut olarak ölçme imkanını elde ederler.

Bolşevik Parti yürüttüğü düzenli merkezi çalışmayla aynı zamanda tayin edici savaş için işe yarar askeri güçleri (devrimci kitleleri) çoğaltmak ve güçlendirmek amacıyla yararlanılması gereken tüm protestoları ve devrimci patlamaları da destekler. Bu yolla protestoların, devrimci patlamaların sesini hem ülkenin her yanına taşır, hem de ülkenin her yanından işçi ve emekçilerin bu protestolara vb destek vermesini sağlar. Bu sayede, protestolar, sokak savaşları, ayaklanmalar yapmaya daima hazır olan ve kendini tayin edici savaşa hazırlayan bir devrimciler örgütü inşa edilir.

Bolşevik Parti'nin yürüttüğü düzenli merkezi çalışmalar Bolşevik Parti'ye kadroların ve devrimci kitlelerin güçlerini gerektiği zamanda ve gerektiği ölçüde aynı hedefe doğru birleştirme yetisini, alışkanlığını, bilgisini de kazandırır. Dolayısıyla bu çalışma içinde bulunan kadrolara ve devrimci kitleye de. Bu, burjuvazinin siyasi iktidarına karşı ancak bütün güçleri bir araya getirerek düzenlenebilecek genel saldırıya, devrimci kitlelerin ve kadroların hazırlanmasıdır. Bunu sağlamada kat ettikleri mesafeyi deneyimleyerek somut olarak ölçme yoludur.

Lenin, *"kişisel etkileme, yerel bildiriler, broşürler vs yoluyla yapılan yerel çalışma düzenli merkezi çalışmayla tamamlanmalıdır ki, Bolşevik Parti'nin gerek halk, gerekse karşı devrim üzerindeki etkisi toparlanabilsin"* der. *"Daha önemlisi bu etkiyi toparlama becerisi bir şekilde kazanılıp geliştirilmelidir ki, daha zor, buna karşılık daha tayin edici etkileme araçlarını birleştirmeyi düşünmek bir ütopya olmaktan çıksın"* diye ekler. Tüm protestoları bir ayaklanmada ortak bir saldırıda birleştirebilmeyi düşünebilmek, bu sayede bir hayal olmaktan çıkar.

Lenin'in merkezi bir yayın organı örgütlenme, çıkarma ve dağıtımını yapma planı, burjuvazinin siyasal egemenliğine karşı bir ayaklanma gerçekleştirme düşüncesini hayal olmaktan çıkarmak içindir. Düzenli olarak yürütülecek bu çalışma, çalışmanın bir parçası olan herkesin kendini partinin bir parçası olarak görmesine ve tüm ülkede bir plan doğrultusunda çalışan bir

partinin varlığını bilmesine, görmesine ve iradesini ona teslim etmesine yaramıştır. Merkezi yayın organı planının Rusya'da Bolşevik Parti'nin dışarıdan inşasındaki özel yerini unutmaksızın, kamulaştırma eylemleri de, çarlığın militarist güçlerine karşı düzenlenen eylemlerin de, tutsakları özgürleştirme eylemlerinin de, silahlanmaya yönelik faaliyetlerinin de, istihbarat toplama faaliyetlerinin de vb ve tüm bunların birbirlerini destekleyecek şekilde yürütülmesi de, etkin bir Bolşevik Parti'nin inşasını sağlamıştır.

Burjuvazinin ekonomik-politik kölelik düzenine son vermek için öne çıkmaya hazır devrimci kitlelerin ve öfkeli inanların sosyalizme, devrime, ayaklanma üzerine bolca konuşulmasından değil, genel silahlı halk ayaklanmasını gerçekleştirmek üzere Bolşevik Parti'nin inşası yönünde atılmış her gerçek adımdan etkilendiğini unutmamak gerekir.

İkincisi; Bolşevik Parti konspiratif (gizli) bir partidir. Tüm faaliyetlerini genel silahlı halk ayaklanmasına hazırlanmak amacıyla yürütüyor olması, kaçınılmaz olarak parti örgütlerinin ve üyelerinin konspiratifliğini gerektirir. Siyasal iktidarın zora dayalı bir devrim ile alınmasının zorunluluğu olduğu sürece, faaliyetinin konusu ve ülke koşullarından bağımsız olarak Bolşevik Parti konspiratif niteliğini her daim korur. Faaliyetlerinin yürütülüş biçimi faaliyet alanına, ülkenin dönemsel koşullarına göre açık ya da gizli olabilir. Örneğin 1900'lerin başında Rusya'da merkezi yayın organının basılıp dağıtımının

ya da sendikal faaliyetin dahi illegal yürütölmek zorunda kalındığını görürüz.

Lenin'in "merkez yayın organı" planı baştan sona illegal bir partinin inşasına yöneliktir. Sosyalist gazete çıkarılmasının yasak olduğu, basanın, dağıtanın, okuyanın yakalandığında hapis cezası aldığı Rusya'da, merkezi politik gazetenin sık aralıklarla çıkarılıp dağıtımının örgütlenmesinin tek yolu vardır; konspiratif çalışma. Lenin ülkenin bir gerçekliğinden yararlanarak (elbette politik bir gazetenin farklı işlevleri göreceğini de dikkate alarak) gazete planı üzerinden Bolşevik Parti'nin illegal örgüt yapısını oluşturma hedefine ulaşmak ister. Lenin için bu planın hayata geçirilmesi, ayaklanmaya hazırlık için güçlü illegal çalışması olan bir partinin inşası demektir. Bu nitelikte bir örgüt yapısı inşa edilmeden, burjuva devletin militarist gücüyle nihai savaşa, genel silahlı halk ayaklanmasına hazırlanamazdı. Devrimin askeri ordusu ancak bu nitelikteki bir çalışma içinde oluşur, olgunlaşır.

Konspiratif temelde yürütölen başarılı bir faaliyet, burjuva devletin tüm militarist gücüyle mücadele konusunda kesintisiz bir deneyim, kararlılık, güven ve savaşçı bir ruh kazandırır kadrolara parti örgütüne ve bu çalışmanın ne kadar az da olsa bir parçası olan herkese. Tabii ki, bu gazeteyi okumak için alacak, saklayacak, bu faaliyetin bir parçası haline gelen işçi ve emekçilere de konspiratif faaliyetin bizzat kendisi, Bolşevik Parti'nin her kademesinden, kitlelerin içine kadar uzanan devrimci bir ruh yayar.

Ve bu çalışma aynı zamanda, devrimci kitlelerin ve bireylerin, ciddi bir otorite ve iradenin elle tutulur biçimde varlığını görmelerini de, burjuva devlete isyan etmenin bedelini ödemeye degecek bir günün varlığını görmelerini de sağlar. Bu, devrimci kitlelere ve bireylere Bolşevik Parti'nin öncülüğü altında toplanmaları yönünde yapılan tüm çağrılardan daha etkileyici ve sonuç alıcı bir çağrıdır.

Üçüncüsü; Bolşevik Parti'nin inşası demek, kadrolar ve kadrolar ağının (Parti örgütlerinin) inşası demektir.

Lenin, merkezi yayın organını örgütlemeye mevcut kadrolar eliyle girişecek ve onları "gazete planı"nın çeşitli kısımlarında görevlendirecekti. Böylece basım, sınırdan geçirme, dağıtım, başta para olmak üzere yeterli maddi-tekniik imkanların temini vb ile görevli kadrolar ve kadrolar ağı ortaya çıkacaktır.

Lenin, parti üyelerinin profesyonel devrimci olmaları gerektiğinin altını ısrarla çizer. Bolşevik Parti'yi profesyonel devrimciler örgütü olarak tanımlar. Politik mücadelede enerji, metanet ve sürekliliği güvenceleyebilecek kadrolardan, devrime sadece boş akşamlarını değil, bütün hayatlarını adayan insanlardan oluşan bir partinin bütün kapitalist topluma karşı kararlı bir savaşı yönetip zafere taşıyabileceğini sık sık belirtir. Özellikle de burjuva devletin her türlü terörüne karşı yürütölmeli gereken özel mücadelenin bu nitelikte kadrolardan oluşmuş bir partiyi gerektirdiğini söyler.

Bolşevik Parti, gerek üyelerinin (kadrolarının) gerekse de saflarına yönelen insanların profesyonel devrimcilik yönünde gelişmeleri için bilinçli bir çaba yürütür bu yüzden. Kendi deneyimleriyle öğrenmelerini sağlayacak çalışmalara dahil ederek, ciddi politik ve örgütsel konularda tartışabilmelerini sağlayacak bir eğitim vererek; özellikle işçi sınıfının içinden çıkan ajitatör, propagandist, örgütçülerin belli bir alanda değil, mümkün olduğunca farklı yerlerde ve toplumsal kesimler içinde faaliyet yürütmeleri için imkan sağlayarak bu sayede yeteneklerinin gelişmesine ve kapitalist toplumu (diğer sınırları, toplumsal sorunları vb) bütünlüklü kavramalarına yardımcı olarak vb..

Bolşevik Parti'ye ve inşasına biraz olsun değinmeye çalıştık. Elbette daha da detaylandırılabilir ve Bolşevik Parti'nin özellikleri burada aktardıklarımızla da sınırlı değildir.

Bolşevik Parti'de demokrasiye ne kadar yer vardır, konspiratif bir yapıda kadrolar hak ettikleri sorumlulukları alabilir mi, sınıf hareketin dış itki verilmeli midir, ne kadar büyük ya da ne kadar küçük olmalıdır vb daha bir çok konu Bolşevik Parti'ye dairdir. Tüm bu sorulara ve daha başkalarına cevap bulmak için başvurulabilecek başta Lenin'in "Ne Yapmalı" kitabı başta olmak üzere, deneyimlerden süzülerek kaleme alınmış bir çok eser vardır. Bolşevik Parti'yi bütünlüklü kavrayabilmek için mutlaka okunmalıdır.

Lenin'in ölümünün 100. yılı vesilesiyle kısaca da olsa yapmaya çalıştığımız Lenin'in Bolşevik Parti anla-

yışına dair aktarımımı yine Lenin'in bir uyarısına dikkat çekerek bitirmek istiyorum:

"Son olarak, olası bir yanlış anlamayı önlemek için birkaç söz; Tüm zaman boyunca hep sadece sistematik ve planlı bir hazırlıktan söz ettik, fakat bununla kesinlikle otokrasinin ancak ve yalnız kurula uygun bir kuşatmayla ya da örgütlü bir taarruzla yıkılabileceğini söylemek istemiyoruz. Böyle bir anlayış, saçma bir doktrincilik olurdu. Tam tersine otokrasinin, onu her tehdit eden herhangi bir kendiliğinden patlamanın ya da önceden ön görülmeyen politik komplikasyonların baskısı altında düşmesi, tamamen olanaklı ve tarihsel olarak kesinlikle daha büyük bir olasılıktır. Fakat hiçbir politik parti, eğer maceracılığa düşmek istemiyorsa, faaliyetini bu tür patlamalar, ve komplikasyonlar beklentisi üzerine kuramaz. Kendi yöntemiyle yürümek, yolumuzdan sapmadan sistemli çalışmamızı inşa etmek zorundayız ve beklenmedik olaylara ne kadar az güvenirse, hiçbir tarihsel dönüm noktasının bizi gafil avlamaması o kadar büyük ihtimaldir."

Lenin'in bu uyarısı, proletaryanın devrimci sınıf partisinin politik-örgütsel karakterinin bütünlüklü ve devrimci bir anlayışla kavranabilmesi için yapılmış ciddi bir uyarıdır. Ne voluntarizm ne de kendiliğindençilik hatasına düşülmemesi için yapılmış bir uyarıdır.

Evet, parti inşa edilir ve bu anlamda iradi çabanın en fazla gerektiği, önem taşıdığı, belirleyici olduğu alandır. Ama devrim tarihsel gelişmenin bir ürünü olarak ortaya çıkar. Ve Lenin'in dikkat çektiği gibi tarihsel olarak kesinlikle daha büyük

bir olasılıktır ki, devrim patlak verdiğinde ve iktidar düştüğünde Bolşevik Parti'nin sistematik planlı çalışmasını tamamlamış ve bir taarruzla iktidarı alabilecek düzeye ulaşmış olmayacaktır. Öyle ya, zaten bu düzeye ulaşabilmiş olsa, süreç kendiliğinden değil iradi müdahalenin ürünü olurdu. Ve Lenin de sürecin kendiliğindenlik halinin büyük bir olasılık olacağını bize hatırlatmazdı.

Başka bir şekilde söyleyelim; Bolşevik Parti hazırlıklarını tamamlamamış olsa dahi, hatta büyük olasılıkla bu haldeyken, devrimin patlaması ve iktidarın düşmesi büyük olasılıktır. Bu da şu demektir; Bolşevik Parti kendisini bekleyen görevler karşısında büyük olasılıkla yetersizlik, eksiklik, zayıflık halinde olacaktır.

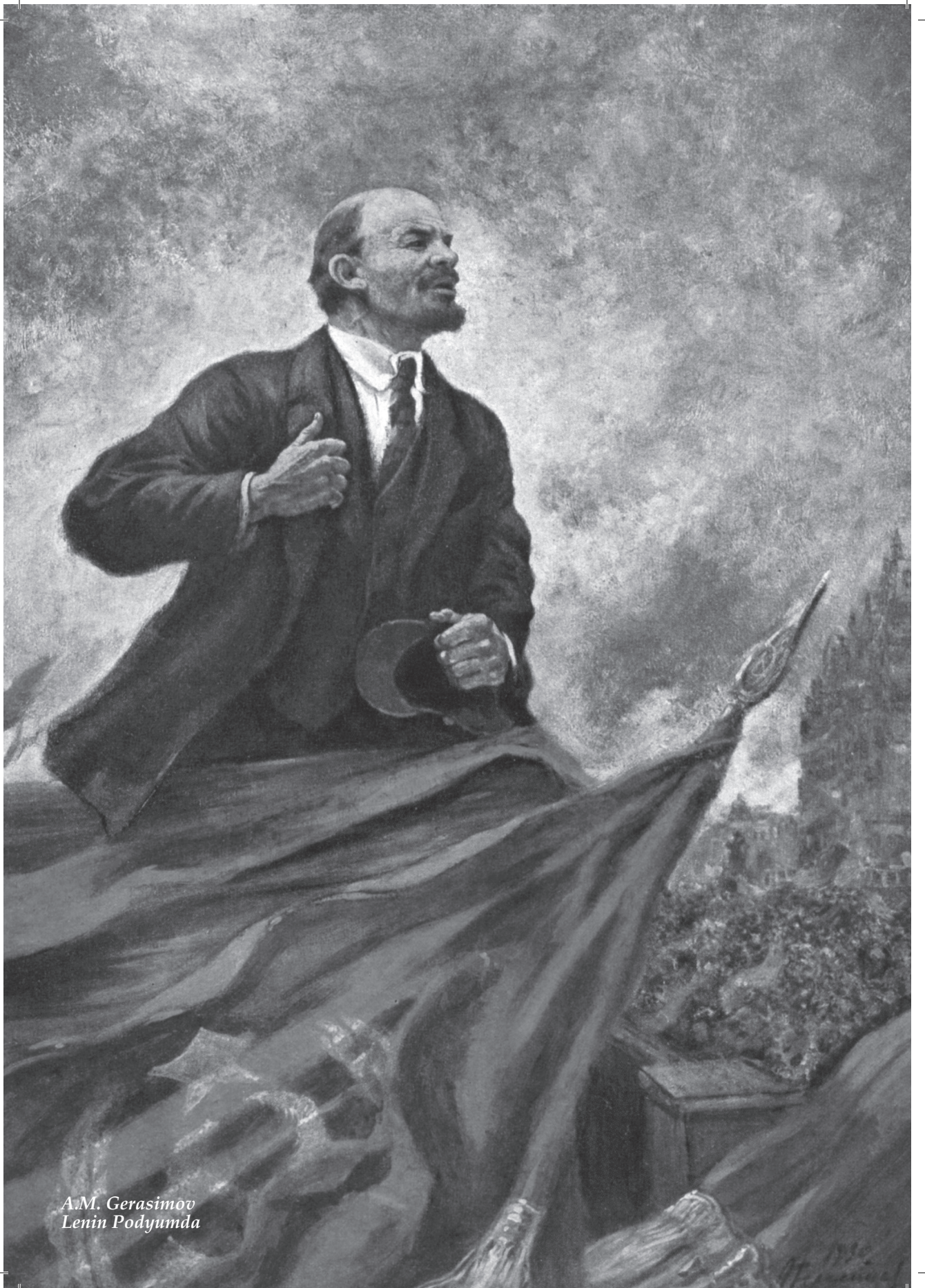
Dolayısıyla sınıf hareketinin kendiliğinden kabarışları sırasında örgütsel yetersizlik içinde olmak, Bolşevik Parti ve kadroları için bir çaresizlik, umutsuzluk, mecalsizlik kaynağı değildir. Aksine, gelişme, yetkinleşme, güçlenme için daha fazla çalışma ve anın görevlerini karşılayabilmek için gerekli sıçramayı gerçekleştirme azmi veren itici bir güçtür.

Bolşevik Parti ve kadroları volontarizm yanılığısına yani parti tüm hazırlıklarını tamamlamadan ne devrim patlar, ne iktidar düşer, ne de iktidarı alabiliriz yanılığısına düşmedikleri için, her koşulda devrimin zaferine olan güvenlerini bunun için tutkuyla çalışma motivasyonlarını korurlar. Ve bu sayede, olması yüksek olan olasılık gerçekleşip kendiliğinden bir patlama ve hatta iktidarın

düşme durumu ortaya çıktığında; ne kendiliğinden hareketi ileri taşımaktan ne de iktidarı almak için gerekli olan tüm yaratıcılığı, cüreti göstermekten geri dururlar. Yetersizliklerine bakıp, iktidarı almak yerine aşırı muhalefet olarak davranma hatasına düşmezler. Düşmedikleri içindir ki, 1905'te Menşevikler iktidarı almaktan kaçarken Lenin, iktidarı alma cesaretini göstermeliyiz diyordu. 1917'de beklenen ve devrimin yaşaması için şart görülen Avrupa devrimi gerçekleşmeyince, Troçkistler iktidarı burjuvaziye geri vermekten bahsederken Lenin, tek ülkede sosyalizmin inşasını başarma görevini yerine getirmekten bahsediyordu.

Öte yandan, Bolşevik Parti ve kadroları tarihsel dönüm noktasına hazırlıksız girmek istemezler elbette. Tarihsel sorumluluklarını yerine getirmek için var güçleriyle hazırlanmaları gerektiğinin bilincindedirler. Bu yüzden "beklenmedik" ya da "olası" gelişmelere "kendiliğindenliğe" bel bağlamazlar. Tüm güçleri ve tutkularıyla sistematik ve planlı bir taarruz için hazırlıklarını sürdürürler. İşte bu sayede büyük olasılıkla hazırlıksız yakalanacakları devrimi, mümkün olan en hazırlıklı halde karşılarlar.

İşte Lenin'in ortaya koyduğu Bolşevik Parti ve partililik anlayışı sınıf savaşımının gerçekliğinin bu iki yanına da cevap olacak niteliktedir. Ne kendiliğindencilik ne de volontarizm...

*A.M. Gerasimov
Lenin Podyumda*

Devrimci Öznenin Tarihteki Rolü

..... aybel gül

“Tarih hiçbir şey yapmaz. Hiçbir devrimci zenginliğe sahip olmadığı gibi, hiçbir meydan savaşı açmaz. Tüm bunları yapan, sahip olan ve savaşan insan, etiyile kanıyla insandır. Tarih kendine özgü amaçları olan insanı bir araç olarak kullanan apayrı bir kişi olmayıp, insanın kendi amaçları doğrultusunda gösterdiği faaliyetten başka bir şey değildir.”

Engels

Tarih bilimsel niteliğe, Marksizmin tarihsel maddeci anlayışı ile kavuştu. Marksizmden önce, tarih rastgele bir olaylar yığını olarak görülüyordu. Yani ilahi güçlerin ya da bazı istisnai özelliklere sahip kişilerin düşünce ve isteklerinin tarihi oluşturduğu sanılıyordu. Marksizmden önce ne idealistler, ne de materyalistler toplumsal gelişmenin gerçekte nasıl olduğunu anlayabildiler. İnsanlık neden bir sistemden diğerine geçiyordu mesela? İkel-köleci-feodal-kapitalist toplum

sıralamasını belirleyen neydi ya da birileri çıkıp bir sistemi tekrar kurabilir miydi?

Karl Marx tüm bu soruların cevabını ortaya koyarak, tarih olgusunun üzerindeki tüm sır perdesini kaldırdı. Lenin, insanlık için karanlıktan aydınlığa geçiş gibi olan bu durumu şöyle ifade ediyor:

“Marx’ın tarihsel maddeciliği bilimsel düşüncenin dev bir başarısıydı. O güne değin tarihe ve politikaya ilişkin görüşlere egemen olan kargaşa ve keyfilik, yerini, üretim güçlerinin gelişmesi sonucunda toplumsal yaşamın bir sistemden diğerine doğru (örneğin feodalizmden kapitalizme doğru) nasıl geliştiğini gözler önüne seren, şaşılacak derecede bütünlük ve uyumluluk gösteren bilimsel bir teoriye bırakmıştır.”

Bu bilimsel teori ortaya çıktığı andan itibaren, toplumlar üzerinde büyük bir devrimci etki yarattı. O güne dek büyük sancılarla, telef olan emekçi kuşakların gölgesi ile sömürsüz bir

toplum idealine körlemesine yürüyen emekçi yığınlar, bu bilimsel teori ile körlüklerinden kurtuldular, tarihe devrimci bir etkide bulunabilme, tarihsel ilerlemeyi olabildiğince hızlandırma özgürlüğünü kazandılar. Bu özgürlük, tarihsel-toplumsal zorunlulukların gerçeğe uygun haliyle kavranmasının emekçilere sağladığı bir özgürlük alanıdır. İnsanlık uçabilme özgürlüğünü nasıl ki doğa yasalarını tanıyarak kazanmışsa, sınıfsız sömürsüz bir toplumu kurabilme özgürlüğünü de tıpkı doğa yasaları gibi insan bilincinden bağımsız olarak var olan toplumsal yasaları Marksizm sayesinde öğrenerek kazandı. Marksizm olmadan, toplumsal yaşamda kendini bir binanın tepesinden çırılçıplak atıp da yere çakılmadan kanatlarının çıkmasını uman bir insandan daha mantıklı olamazsınız.

20. yüzyılın ve 21. yüzyılın en etkili, tarihi şekillendiren kişilerinden olan Fidel, Küba devriminde oynadığı role ilişkin şunları söylüyor:

"Marksizm bana toplumların ne olduğunu öğretti. Ben ormandaki bir geyik ya da ormanda hiçbir şey bilmeden dolanan bir insan gibiydim. Kuzey neresi, güney neresi, bundan haberim bile yoktu. Sınıf mücadelelerinin tarihini ya da en azından toplumun yoksullar ve zenginler arasında bölünmüş olduğu fikrini gerçekten anlamazsan ormanda kayıpsındır, hiçbir şey bilmiyorsundur. 1952'de tamamen inanmış bir Marksist-Leninisttim. Bunu edindiğim değerler ve o yıllarda öğrendiklerim bağlamında söylüyorum. Bunlar olmadan hiçbir rol oynayamazdım." (İki Ses Bir Biyografi, Ignacio Ramonet)

Marksizm işçi sınıfına sınıfsız bir toplumu kurabilmesi için en önemli silahı "biricik doğru bilimsel teoriyi" vermiştir. Ama tıpkı tarih gibi teori de kendi başına hiçbir şey yapmaz. Tarihi yapan, teorinin yol göstericiliğinde ta-

rihi etki ederek tarihi hızlandıran ya da yavaşlatan etiyale kanıyla insandır.

Marx ve Engels, Marksizmi oluştururken, kendilerinden önceki teorisyenlerin idealist tarih anlayışlarına karşı mücadelede haklı olarak maddi koşulların, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin toplumsal üst yapıyı belirlediğine, bilincin maddi yaşamı değil, maddi yaşamın bilinci belirlediğine, toplumsal yaşamda sonu sonuna belirleyici olanın maddi yaşam olduğuna özel bir vurgu yapmak durumunda kaldılar.

Marksizm toplumsal maddi yaşamın toplumsal bilinci belirlediği ama maddi yaşama bağlı olarak şekillenen toplumsal bilinç biçimleri de dahil üst yapı kurumlarının, insan etkinliği ile bu maddi yaşam koşullarına belli bir etkide bulunduğunu ortaya koyar. Bu ilişki durağan değil, karşılıklı etkileşim halinde diyalektik bir ilişkidir. Marksizmin maddi yasalar ile insanın bilinçli faaliyeti arasında kurduğu diyalektik ilişkiyi kavrayamayan ya da teoride kavrasa da iş pratiğe geldiğinde diyalektikçi olmadıkları ortaya çıkanlar, insanın bilinçli etkinliğini sifira indirgeyen, her şeyi ekonominin ve tarihin doğal akışına havale eden su katılmamış reformist oportünist ve ekonomist hareketleri oluşturdular.

Marksizm, toplumsal hayatta son konuda belirleyici olanın insanın bilincinden bağımsız olarak var olan toplumsa-tarihsel yasalar olduğunu ve bu yasaların er geç kendilerine yol açacaklarını söylerken, toplumsal değişimlerin insanal etki olmadan kendi kendine oluşacağını değil, er ya da geç bu yasaların uygulanmasından çıkarı olan toplumsal güçlerin oluşacağını ve nesnel yasaları bilinçli eylemleri ile işletecekleri gerçeğini anlatır.

Toplumsal yasalar, asla insanal etki olmadan kendi kendilerine işlemezler, kendilerine işleme yolu açamazlar. İnsanal etkinlik, kendi bilinçlerinden bağımsız olarak oluşan tarihsel yasaları işletmekle kalmaz, tarihsel ilerlemeyi de hızlandırıp yavaşlatabilir. Hızlandırıcı etkinlikle emekçi kuşakların telef olmasının ve değerli bir zaman kaybının önüne geçilebilir ya da yavaşlatıcı etkinlikle tam tersi sonuçlara yol açabilir.

Tarih, halk yığınlarının kendiliğinden ve bilinçli eylemleri ile oluşur. Ve bu oluşma belli bir tarihsel kesitte, üretici güçlerin gelişkinlik düzeyine paraleldir. Yığınların bu eylemleri içinde bazen öyle insanlar çıkar ki tarih sahnesine, gerçeği kavrayış biçimleri ve pratikleri ile halk yığınlarının eylemine büyük bir devrimci etkide bulunurlar. Bu insanlar toplumsal koşulların ürünü olmakla birlikte, koşulları kavrayıştaki becerileri ile tarihi olabildiğince hızlandırır "tarihin bayramları" denen büyük devrimlerin kapılarını aralarlar.

Marx, adıyla anılan biricik doğru bilimsel teoriyi oluşturarak, tarihe, çağlarca yankılanacak devasa bir devrimci etkide bulunmuştur.

Marx'ın 19. yüzyıldaki etkisine yaraşır etkiyi 20. yüzyılda yapmış olan kişi ise, tartışmasız Lenin'dir.

DEVİRİMCİ LENİN

"19. yüzyılda Batı dünyası tarihinin Fransız Devrimi'nin gölgesinde şekillenmesi gibi, 1. Dünya Savaşı'ndan itibaren dünya tarihi de Lenin'in gölgesinde şekillendi." (E. Hobsbawm, İmparatorluk Çağı)

Eric Hobsbawm'un sözleri doğrudur, ama eksiktir. Lenin'in Rusya ve dünya tarihine etkisi 1. Emperyalist

Dünya Savaşı ile başlamaz. Bu etkinin başlangıcı için bir tarih vermek gerekirse, bu tarih, Marksizmin siyasal bir düşünce akımı ve siyasal bir parti olarak kendini bolşevizmde gösterdiği 1903 yılları olurdu; Lenin ve yoldaşlarının kolları sıvayıp tarihi biçimlendirmeye tüm varlıkları ile soyundukları yıllar olurdu.

Marx işçi sınıfına kapitalistlerin sömürsünden kurtulabilmesi için mücadelesinde dayanacağı "biricik doğru devrimci teoriyi" (Lenin) verdi. Lenin ise bu biricik doğru devrimci teoriyi proletaryanın iktidarı alabilmesinin önünü açacak, devrimi ete kemiğe büründürecek biçimde pratiğe uygulamayı, müthiş diyalektikçi katkısıyla başarmış, yaşadığı dönemde ortaya çıkan yeni politik sorunları Marksist teorinin kaya gibi sağlam temellerine dayanarak çözümlenmiş ve "imkansız" görülen bir büyük devrimi de bizzat yöneterek sosyalist devletin temellerini atmıştır. Bu nedenle Lenin, dünya devrimci halklarının en sevilen önderi, burjuvazinin ise gölgesinden bile korktuğu Marksist olmuştur. Lenin'in siyasal arenaya çıkışı yalnızca Rus halklarının tarihini değil, bu tarihle birlikte boydan boya dünya tarihini şekillendirmiştir.

ULYANOV'DAN LENİN'E...

Lenin'in içine doğduğu Rusya, köylülüğün bitmez tükenmez ayaklanmaları ve gümbür gümbür ilerleyen kapitalist dünya ekonomisinin baskısı altında dağılmaya yüz tutmuş feodal bir imparatorluktu.

1897 yılında 126 milyon olarak sayılan Çarlık Rusya nüfusunun 100 milyon 800 bini köylü, 1 milyon 126 bini doğuştan soylu, 24 milyon 74 bini proleter, küçük burjuva ve diğerleriydi. Çarlık dağılmaya yüz tutmuş feodal

imparatorluğunun, hantal gövdesiyle kapitalist gelişme trenine yetişmeye çalışarak koruma gayretiyle, 1890-1904 yılları arasında birkaç büyük merkezde olağanüstü büyük üretim kompleksleri kurdu. Kapitalizmin demir atı trenler, en ücra köşelere kadar uzandı.

Yeni yüzyılın başında Çarlık kendini hızla büyüyen bir sanayi proleteryası ve kendini toplumsal devrime adanmış bir devrimci işçi hareketi ile karşı karşıya buldu.

Rusya'da 1870'lerden itibaren gelişen devrimci hareketin en belirgin özelliği zamanlarının en ileri düşüncelerinin Marksizm ile kurdukları bağıdır. Kapital daha Rusça'ya çevrilmemişken Rus devrimciler Marx'ın kitaplarını okuyor, dünyadaki gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyorlardı. Çernişevski, Herzen gibi önemli düşünürler bu canlı siyasal ortamda doğdu.

Marksizm çağın en ileri düşüncesi ve siyasal hareketi olarak proletarya ve emekçi hakların iktidarı alabilmesinin gerçek anahtarını sunuyordu. Emekçiler iktidarı alabilirlerdi ve almalıydılar. Sosyalizmi kurabilirlerdi ve kurmalıydılar. Mücadelenin tüm odak noktası işte burasıydı.

"Bir yandan Bolşevizm 1903'te Marksist teorinin son derece sağlam temeli üzerinde yükseldi. Bu devrimci teorinin doğruluğu ve tek başına onun doğruluğu, yalnızca 19. yüzyıl boyunca dünya deneyimiyle değil, aynı zamanda özellikle Rusya'daki devrimci düşüncenin arayış ve yalpalama deneyimiyle, yanlışları ve hayal kırıklıklarıyla kanıtlandı. Aşağı yukarı yarım yüzyıl boyunca -yaklaşık olarak, son yüzyılın kırklarından doksanlarına kadar-Rusya'daki ilerici düşünce en vahşi ve gerici çarlığın baskısı altında, büyük bir istekle doğru devrimci teoriyi aradı, Avrupa ve Amerika'da bu alandaki her türden 'en son bulguları' olağanüstü bir

dikkat ve titizlikle izledi. Rusya Marksizme -biricik doğru devrimci teoriye- yarım yüzyıl boyunca geçirdiği eşi görülmemiş sıkıntılar ve özverilerin, eşi görülmemiş kahramanlıkların acıları içinde, inanılmaz enerji feragatli araştırma, inceleme, pratik deneyim, hayal kırıklığı, Avrupa deneyimiyle doğrulama ve karşılaştırma yoluyla ulaşmıştır. Çarlığın neden olduğu siyasal sürgünler sayesinde devrimci Rusya 19. yüzyılın ikinci yarısında hiçbir ülkenin sahip olmadığı kadar, dünya devrimci hareketinin biçimleri ve teorileri üzerinde son derece yararlı bilgiler ve zengin uluslararası ilişkiler sağladı." (Lenin, Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı)

Lenin'in Marksizmle tanışması da bu canlı siyasal ortamda, öğrencilik yıllarında oldu. Bir Narodnik olan ağabeyinin kurşuna dizildiği yıl Hukuk Fakültesine giren Lenin, siyasal faaliyetleri nedeniyle üç ay sonra bu okuldan atıldı. 1891'de St. Petersburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni dışarıdan bitiren ve bu arada Rusya'daki koşulları ve devrimci hareketi inceleyen Lenin, Rusya'daki Narodnik hareketin etkisini kırmada ve devrimci hareketin biçimlenmesinde olağanüstü yararı olan ilk kitabı "Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşsınlar"ı yazdı. 1894'de yurt dışına çıkarak "En biricik doğru devrimci teori" dediği Marksizmin döneminin ünlü temsilcileri ile tanıştı. Ardından tekrar Rusya'ya dönerek "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği"ni kurdu. Tutuklandı, sürgüne yollandı ve tüm bu zaman içinde sosyal demokrat hareket ile bağını sürdürerek RSDİP program taslağını hazırladı. RSDİP 1898'de kuruldu. Koşulları gerçek haliyle tahlil etmeden doğru Marksist politikayı uygulamanın olanaksız olduğunu bilen Lenin, Rusya'nın gerçek ekonomik koşullarını 1899'da yazdığı "Rusya'da Ka-

pitalizmin Gelişmesi" kitabında ortaya koydu.

Julius Fuçık, Lenin'in bu kitabının proletarya ve siyasal hareketler üzerindeki etkisini şöyle anlatır:

"Bir çok kişi bu kez Rusya'nın gerçek bir Marx taraftarı değil, ayrıca Marx'ın teorisinin temelleri üzerinde yeni değerler yaratabilecek birine sahip olduğunun farkına vardı. Lenin de onları hayal kırıklığına uğratmadı. İnsanlığın gelişmesinin daha yüksek bir aşamasının Marksisti, emperyalist savaşlar ve proleter devrimler çağıının Marksisti oldu."

Lenin, RSDİP içinde süregiden demokratik merkezîyetçilik ve devrimci demokratik diktatörlük ile devrime öncülük edecek nitelikte bir partinin hangi temellerde olması gerektiği üzerine tartışma ve kargaşaya karşı, bu konuların devrimci Marksistler tarafından nasıl ele alınması gerektiğine ilişkin teorik ve pratik yaklaşımını "Ne Yapmalı"da ortaya koydu. E.Hobsbawm'ın "Lenin'in tarihe dehşetengiz katkısı" dediği komünist parti temellerini oluşturdu.

Lenin'in görüşleri RSDİP'in 1903'teki 2. Kongresi'nde Merkez Komite ve Iskra'da çoğunluğu sağladı. Lenin ve onun görüşünün etrafında birleşenler "çoğunluk" anlamında "Bolşevikler" olarak adlandırıldı. Bu ad o tarihten sonra Rusya'daki Leninistlerin genel adı olarak kullanıldı. Bolşevik görüşlere karşı çıkanlara ise "azınlık" anlamında "Menşevik" denildi.

"Siyasal bir düşünce ve siyasal bir parti olarak Bolşevizm 1903'ten beri vardır" Lenin.

Marksizmin Rusya'daki temsilcisi haline gelen Bolşevikler ve onların partisi, o andan itibaren yalnızca Rusya halklarının siyasal yaşamını değil, dünya halklarının siyasal yaşamını da şekillendirmeye başladı.

Lenin'in Marksizmi kavrayış biçimi devrimciydi. Müthiş diyalektikçi kafası ile teoriyi ustalıkla pratiğe uygulama, sürekli değişen nesnel gerçeği tüm yönleriyle görerek bu gerçeği proletaryanın çıkarlarına uygun politikalarla biçimlendirebilme becerisine sahipti.

Lenin döneminin pek çok ünlü Marksistin (Plehanov, Kautsky, Bauer, vs.) Marksist diyalektikçi öğrenmiş ve başkalarına da öğretiyor olmalarına rağmen, sonradan ünlü dönemler, sosyal şovenler haline gelmelerini, bu Marksist diyalektikçi, pratiğe uygulama zamanı gelip çatinca hızlı değişimleri göz önünde bulundurmadaki yeteneksizliklerinin ortaya çıktığını, iyi birer Marksist diyalektikçi olmadıklarının anlaşıldığını anlatıyor;

"Bunların ideolojik iflaslarının özü, işçi hareketinin ve sosyalizmin büyüme biçimlerinden yalnız bir tanesinin etkisi altında kalmış olmaları, onun tarafından 'hipnotize' edilmiş olmaları ve bu biçiminin sınırlı niteliğini unutmış olmalarıdır. Onlar nesnel koşulların kaçınılmaz hale getirdiği altüst olmaları görmekten korktular ve ezbere öğrenilmiş ve ilk bakışta üç sayısının ikiden çok olduğu gerçeği kadar tartışma götürmez gibi görünen ilkel gerçekleri yineleyip durdular. Oysa siyaset aritmetikten çok cebire benzer, ilkel matematikten çok yüksek matematiğe benzer. Gerçekte sosyalist hareketin bütün eski biçimleri yeni bir öz ile dolmuştu ve bu gerçeğin sonucu yeni bir işaret 'eksi' işareti rakamların önünde belirdi. Oysa bizim bilgilerimiz hala eksi için eksi ikiden daha çok olduğuna kendilerini ve başkalarını inandırmakta direndiler. (Ve hala da direnmektedirler.)" Lenin.

Lenin usta bir Marksist diyalektikçiydi ve onun teori ve pratiği yaşamın her anında sürekli doğrulanıyor, daha geniş bir etki alanına ulaşıyordu. Rusya'nın tarihi baştan sona bu doğrulamanın pratiği oldu.

1902-1903 itibariyle Rusya'da köylü ayaklanmalarında canlanma Rostov na, Don, Odessa, Bakü gibi merkezlerde genel grevler örgütleyen işçi örgütleri görülmeye başlandı. 1904-1905 Rus-Japon savaşının Çarlığı iyice yıpratmış olması da bu fırtınaya dahil olunca, 1905 Devriminin mayası oluştu.

Lenin 1905 Devrimine giden yolları, *"sınıfların önlerindeki savaşlar için gereksindikleri ideolojik ve siyasal silahı öerste döverek yaratmakta oldukları yıllar"* olarak anlatır.

1905'e gelindiğinde liberal burjuvazi, işçi sınıfı ve köylülüğün hareketinin hedefinde Monarşinin yıkılması, burjuva demokratik iktidarın kurulması hedefi vardı.

Lenin öncülüğündeki Bolşevikler, devrimci durumun iç savaşa dönüştüğünü görerek tüm güçlerini çarlık yıkılmasına seferber ettiler.

Çarlık önünde beliren ciddi tehlikeye tedbir olarak, kendine danışma kurulu vazifesi görececek göstermelik bir parlamento toplanması çağrısı yaptı. Bolşevikler göstermelik bir parlamento değil, gerçek bir sınıf ittifakına dayanan gerçek bir kurucu meclis talebinde bulundular. Böyle bir meclisin de ancak demokratik halk devrimi ile güvenceye alınabileceğini söyleyerek üç sloganı öne çıkardılar: 1-Silahlı ayaklanma, 2-Devrimci ordu, 3-Devrimci geçiş hükümeti.

Lenin hiç hayalciliğe kapılmadan, gerçek koşulların ne olduğunu büyük bir isabetle tahlil edip, feodallerin ve burjuvaların elini güçlendirecek her türlü politikaya karşı emekçilerin çıkarına hizmet edecek politikayı bulup çıkarıyordu.

Bolşevikler, göstermelik bir parlamento ile monarşinin içine düştüğü krizden kurtulmasının tüm yollarını

ustalıkla tıkadılar. Bu parlamento toplanamadı, ayaklanma sürdü ve sovyetler bu ayaklanma içinde kendiliğinden doğdu.

Lenin, 1905 Devrimini 1. Burjuva Devrimi olarak niteledi. Bu devrim, klasik devrimlerden farklı olarak yönetici sınıfı alaşağı edememişti. Ama yönetici sınıf da eski konumunda kalmamış, yönetim biçimini değiştirmek zorunda kalmıştı. Belli bir anayasa kabul edilmiş, işçi ve köylülere seçme ve seçilme hakkı tanınmıştı.

Bu yıllar ,proletaryaya büyük bir siyasal deneyim kazandırdı. Proletarya hem ittifak güçlerine, hem de egemen sınıfa karşı kendi çıkarı doğrultusunda politika yapma becerisini kazandı. Bolşevikler sovyetlerin önemini gördü ve ona gereken önemi verdi.

1907 itibariyle devrimci dalga gerilemeye başladı.

"İrtica yıllarında (1907-1910) çarlık zafere ulaşmıştı. Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdi. Siyasetin yerini durgunluk, yılgınlık, bölünmeler, dağılmalar ve davayı terk ediş, ahlaksızlık almıştı. Felsefi idealizme doğru artan bir eğilim görülüyordu. Gizemcilik karşı devrimci ruh halinin büründüğü kılıktı. Ama aynı zamanda devrimci partilere ve devrimci sınıfa son derece yararlı bir tarih diyalektiği dersi veren, siyasal savaşımı yılmadan yürütmeyi onlara öğreten de bu büyük yenilginin kendisidir. İnsan gerçek dostlarını felaket anında tanır. Yenilgi ordular için iyi bir okuldur." Lenin.

Lenin bu "okulda" yoldaşları ve proletaryanın bilinçli kesimini sınıf savaşının bu yeni biçimine gerektiği gibi hazırlayan iyi bir öğretmendi..

1907 sonrası karşı devrimci ruh halinin büründüğü 2.dalga pozitivist akımın temsilcisi olan Mach ve Avenarius'un felsefi idealizminin etkisine karşı felsefi bir savaşa girişti. "Ampri-

okritisizm"i yazarak, bu gerici felsefenin proletaryaya sirayet etmesine engel oldu. Lenin, kafaların devrimde kalması ve devrime kazanılması için teorik, ideolojik, politik ve felsefi cephede yürütülen Marksist savaşı bir an olsun gevşetmedi.

1908-1914 yılları, Lenin ve yoldaşları için sürgünler, hapislikler, yoksulluk ve acımasız takipler altında geçen ısrarlı bir mücadele dönemi oldu. En zor koşullarda yüzlerce işçiyi sosyal kahramanlık ruhu ve yüksek bir entelektüellikle eğittiler.

1910 itibarıyla çok yavaş bir toplumsal gelişmeden bahseden Lenin, yaklaşmakta olan 1. Emperyalist Dünya Savaşı'nın bulutlarını gördü. Dönemin savaşa giren ülkelerinden birinin politikacısı, Lenin'e olan hayranlığını anlatırken, Lenin'in daha kendileri bile bilmezken ülkelerinin savaşa gireceğinden bahsettiğini ve bundan kısa bir süre sonra da kendini de hayretler içinde bırakarak ülkesinin savaşa girdiğini anlatıyor. Lenin'in dostta, düşmanda oluşan büyük otoritesi, nesneliliği doğru kavrayıp, bu koşulların gidebileceği yerleri isabetle tahlil becerisiydi. Marksizmi pratiğe uygulama becerisiydi.

1914'te savaş patlak verdiğinde Duma'da bulunan Bolşevik vekiller, asıl düşmanın içeride olduğunu söyleyerek, savaş bütçelerine onay vermediler. Ve bu nedenle sürgüne yollandılar. Savaşın başlamasıyla 1914'ten 1917 Şubat'ına kadar her türlü legal çalışma olanağı ortadan kalkmış, Leninistler tamamen illegal çalışmaya çekilmiş oldu.

1. Emperyalist Dünya Savaşı'nın başlaması sosyalist cephede büyük bir dağılmaya neden oldu. 2. Enternasyonalin önderleri (Kautsky, Bauer vs.) anayurdu savunma adı altında burjuva sınıfın sömürücü savaşının bir parçası haline geldiler.

Lenin kendilerine Marksist diyen bu önder ve partilerin kendi burjuvaları ile birleşip diğer ülke halklarını boğazlamaya girişmelerini "sosyal şovenizm" olarak niteledi, o dönem yazdığı çeşitli eserlerinde devrimci Marksist tutumu ortaya koydu. Lenin proletaryanın ulusu olmadığını, dünya çapında ortak çıkarlar için görevin kendi burjuva sınıflarının yenilgisi için çalışmak olduğunu savundu. Bu Marksist yaklaşımın etkisi dünya çapında oldu. Sosyal şovenlerin maskesi bu savaş içinde düşerken, uluslararası proletarya Lenin'in takipçisi oldu.

1916 yılı önemli bir yıldır. Lenin savaşın ortasında Marksist teoriye önemli bir katkı olan "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" kitabını yazdı. Kapitalizmin artık son ve çöküş aşaması olan emperyalist aşamaya girmiş olduğu tespiti, Marksizmin çağı kavrayışının ürünü oldu. Yeni toplumsal ekonomik olgu, yeni politikaları şekillendirdi.

Emperyalist savaşın ve tüm şiddetle süren iç savaşın ortasında Lenin, pratik olarak önde duran proletaryanın devleti yıkması sorununda, proletaryanın devlet ile ilişkisi sorunları, bu devlet ile ne yapacağı ve proletarya devletinin niteliği sorunlarını inceledi. "Devlet Ve Devrim" de ele aldı. Marks'ın Paris Komünü üzerinden verdiği dersleri ilettiler ve kendisi de bizat pratik uygulamayı yönetti.

Ulusal sorunun Marksist çözümünü ortaya koydu.

1917 yılında Rusya'da 2. Burjuva Devrimi oldu. Çarlık tamamen yıkıldı. Monarşist burjuvazi liberal burjuvazi ve küçük burjuvazi ittifak halinde devlete egemen oldu. Sokağa egemen olan ise (ilk öncülere 1905'de kurulan) işçi-köylü-asker sovyetleriydi.

O güne kadar işçiler ve köylüler yaptıkları tüm devrimleri burjuvaziye kaptırmışlardı. (1848-1880'lerde Almanya ve Fransa'da olduğu gibi) Peki şimdi Rus proleterleri ve köylüleri ne yapacaklardı? Çarı devirdikten sonra, Burjuva Demokratik Devrimi yapmış olmanın rahatlığıyla iktidarı Burjuva sınıfın ellerine bırakıp bu sınıfın kapitalizmi geliştirmesini mi beklemeliydiler? Sonra da sıra onların iktidarına mı gelmeliydi?

1917 Şubat Devriminde yurt dışında olan Lenin hemen Rusya'ya döndü. Rusya'daki gerçek durumu ve proletaryanın iktidarı açısından gerçek olanakları inceledi.

Yönetim burjuva sınıfın eline geçmişti ama sokak işçi-köylü-asker sovyetlerinin elindeydi. İkili bir iktidar durumu vardı. İşçi-köylü-asker sovyetleri, devrimde ittifakları olan burjuva sınıfın savaşı derhal bitirerek, emekçilerin taleplerini yerine getireceğine inanıyordu. Bu yüzden iktidarı burjuvaziden alacak güçleri olmasına rağmen iktidarı alma yönünde bir eğilim göstermiyordu. Bolşevikler, sovyetlerin halihazırda burjuva hükümete duyduğu güven nedeniyle, her türlü zora dayalı eylemden uzak durarak, sovyetler içinde burjuva hükümetin niyetini açığa vuran yoğun bir propagandaya giriştiler. Burjuva hükümetin sovyetlerin taleplerini karşılamaya, savaşı bitirmeye niyeti olmadığını söyleyerek, sovyet iktidarı yanlısı bir çoğunluk oluşturmaya soyundular.

Devrim 1. aşamadan 2. aşamaya, burjuva iktidarından proletarya iktidarına geçmeliydi. Sovyetlerin taleplerinin tek güvencesi, ancak kendi iktidarı olabilirdi. Bu kritik aşamada Lenin'in demirden iradesi ve otoritesi sahadaydı. Ve devrimin komutanı ordusunu büyük bir dikkatle yönetiyordu.

Bolşeviklerin yürüttüğü politika, burjuva hükümet üzerindeki sovyet baskısını arttırınca, bu hükümet Temmuz ayında Bolşevik Parti'nin her türlü faaliyetini yasakladı. Sansür ve tutuklama furyası başladı. Sovyetler geçen süre boyunca (Şubat'tan Temmuz'a kadar) taleplerini yerine getirmeyen burjuva hükümete güvenini kaybetti. "Bütün İktidar Sovyetlere" şiarı yükseltildi ve tüm sovyetlerde çoğunluk Bolşeviklerin yanına geçtiği anda ise devrimin ikinci aşaması için ayaklanma hazırlığı başladı.

Burjuva sınıf Şubat Devrimi sonrası, Sovyet temsilcilerinin de içinde yer alacağı bir kurucu meclis toplamayı kabul etmemiş, oyalama taktiğine başvurmuştu. Zaman içinde sovyetlerin evlerine döneceklerini ummuştu, ama öyle olmadı. Sovyetlerin Bolşeviklerin etrafında kenetlenerek iktidara yöneldiğini gören burjuva sınıf, bu kez kurucu meclisin toplanacağı tarihi açıklayarak, devrimin önünü almaya çalıştı. Bu kurucu meclis, burjuva sınıfın dayanacağı meşru temel olacaktı. Eğer Sovyetler 96 milyonun katılacağı kurucu meclis seçimlerini kabul etmezse, demokrasiyi tanımamış olarak bertaraf edilecekti.

Bolşevikler neredeyse günü gününe değişen koşullar karşısında, günü güne politik hat çizdiler. Bir yandan Lenin'in "burjuva parlamento" dediği kurucu meclis için aday listeleri oluşturdular, diğer yandan da köylülüğün temsilcisi olan sosyalist devrimciler ile onların tarım programlarını tam olarak kabul edip, iktidarı almak için ittifak kurdular. İttifak halinde, burjuva sınıfın toplanma çağrısı yaptığı kurucu meclisin toplanmasından hemen önce ayaklanmayı başlattılar. "Dün erkendi, yarın geç" sözü, tam da bu koşulların ifadesidir. Sovyetler başarılı biçimde iktidarı aldı ve devrimin geniş kitleler

nezdinde kabul görmesi için kurucu meclisin toplanmasına izin verdi. 36 milyon insanın katıldığı bu seçimlerde oyların %25'ini bolşevikler, %13'ünü büyük toprak sahipleri ve çeşitli burjuva partiler, %62'sini ise küçük burjuva demokratik partiler ile sol sosyalist devrimciler-menşevikler aldı.

İktidarı elinde tutan işçi-köylü-asker sovyetleri, kurucu meclisin tüm yetkisini sovyetlere teslim etmesini istediğinde kurucu meclis buna direndi, bunun üzerine bu burjuva meclis 5 Ocak 1918'de Sovyetlerce dağıtıldı.

"Genel olarak tarih, özel olarak da devrimler tarihi, en ilerici sınıfların, en ilerici öncülerinin en iyi partililerinin düşünebildiklerinden, içeriği bakımından daima daha zengin daha çeşitli, daha canlı, daha ustacadır ve bu anlaşılır bir şeydir. Çünkü en iyi öncüler bile onbinlerce insanın bilincini, iradesini, tutkusunu, muhayyilesini ifade ederler, oysa büyük kabarma ve bütün insani yeteneklerin harekete geçtiği anlarda, devrim sınıf savaşımlarının en çetinine katılmak üzere bilenmiş onmilyonlarca insanın bilincinin, iradesinin, tutku ve muhayyilesinin ürünüdür.

Bundan iki büyük sonuç çıkar: Birincisi; devrimci sınıfın görevini yerine getirebilmesi için (Bazen büyük risklere ve tehlikelere göğüs gererek siyasal iktidarı elde ettikten sonra, iktidara geçmeden önce tamamlamamış olduğu şeyi tamamlamak üzere) toplumsal devrimin istisnasız bütün biçimlerine ve bütün yönlerine sahip çıkmasını bilmelidir. İkincisi; devrimci sınıfın gerektiğinde, bir biçim yerine bir başkasını koymaya hasır olmalıdır." Lenin

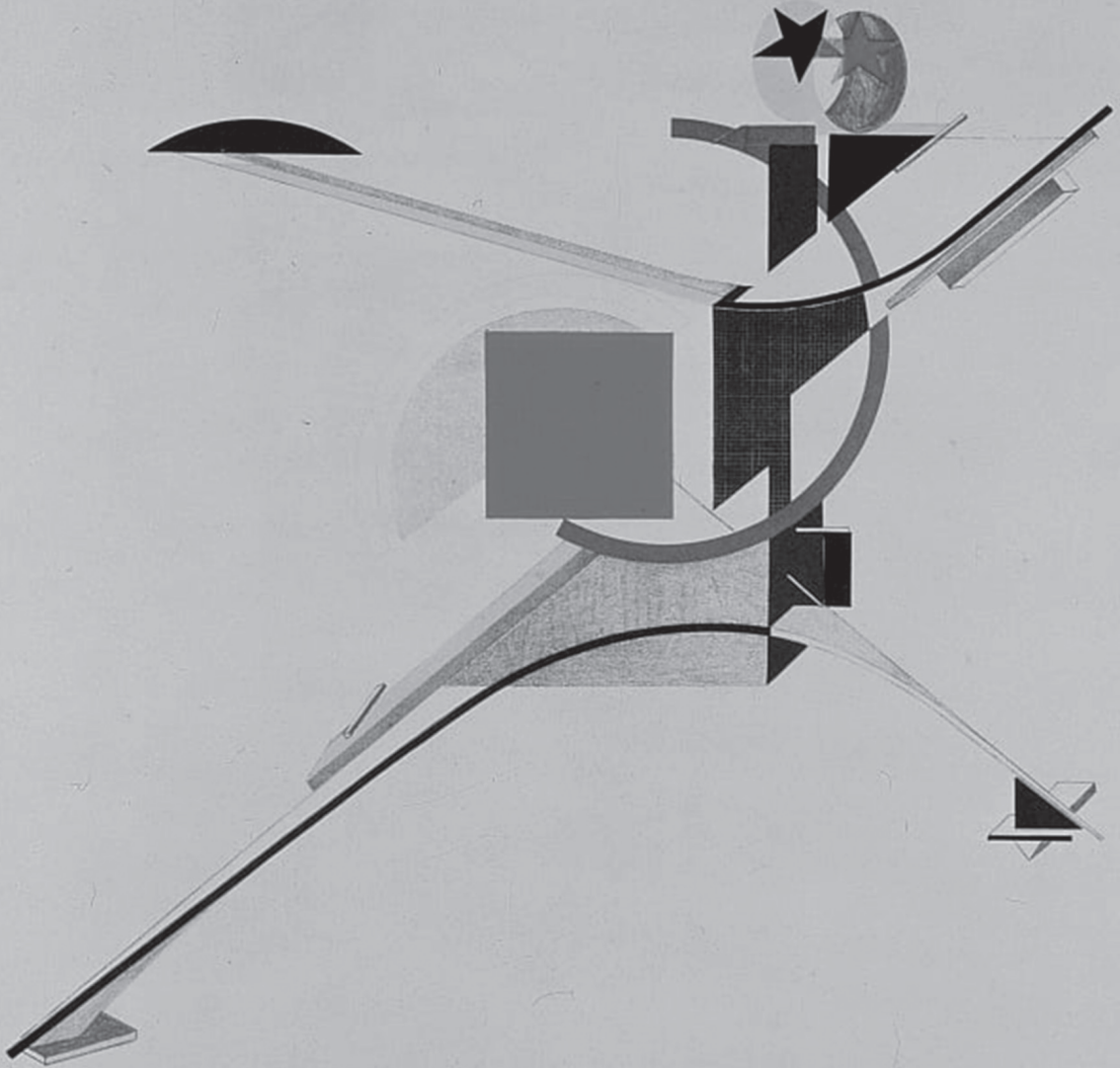
"Onun zihni (Lenin) hiç kemikleşmedi ve hayret verici bir çeviklik ile devrimci faaliyetten toplumsal inşaya döndü" Herbert G. Wells

Lenin'in belli bir tarihsel kesitte neredeyse anlık olarak gerçekleşen değişimleri kavrayan ve bu değişimler içinde proletaryayı uzaktaki bir ideale

değil, gün içinde devrime götürecektik politikaları bulup çıkararak kafası ve bu politikaların pratiğe dönüşmesi için demirden iradesi ve müthiş çabası olmasaydı, Rusya gibi büyük oranda köylü olan bir toplumda proletarya diktatörlüğü kurabilir, sosyalist bir sistem inşa edebilir miydi? 20. yüzyıl tarihini boydan boya etkisi altına alan SSCB kurulabilir miydi?

Rusya'da Lenin gibi usta bir Marksist devrimci olmasaydı, Bolşeviklerin Marksist teoriyi proletaryanın iktidarını kurmak için bir eylem kılavuz olarak kullanma becerisi olmasaydı, Rusya'da o tarihlerde sosyalist bir devletin her halükarda kurulabileceğini kimse söyleyemez. Elbette devrimler olurdu, ama Lenin ve yoldaşları olmasaydı, Bolşevik Parti olmasaydı, Leninist teori ve pratik olmasaydı, ikinci burjuva devriminden sonra iktidarın burjuvazinin elinde kalması, bu günden tarihe bakan kimi "Marksistler" için olduğu kadar o dönemin de pek çok "Marksisti" için proletarya iktidarının kurulmasından daha "gerçekçi" bulunurdu. Eğer devrimci özne Rusya'da tarihin dümenini eline almamış olsaydı, şimdi biz oldukça başka bir 20. yüzyıl tarihine bakıyor olabirdik pekala.

Ama bu tarih yaşandı. 17 Ekim Devrimi ile yepyeni bir çağın, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının perdesi açıldı. Kapitalizmden sosyalizme geçiş, bu çağ boyunca sürecek ve gelecek sınıfsız toplumun kurulması olacaktır. Devrimci Marksistlerin, devrimci öznenin bu geçiş çağındaki rolü ise bu geçiş süresini ortaya koyacakları teori, politika ve pratikleriyle olabildiğince kısaltmak, "gelecekte bir gün" değil, sosyalizmi "bugün" kurmak olacaktır. Bolşeviklerin yüzyıl önce başardığını, yüzyıllık deneyim ve birikimin ilerlettiği daha elverişli koşullarda başarmak olacaktır.

10

El Lissitzky
Yeni İnsan Güneşin Zaptı Operası

Sanatın Fethine Çıkmak

..... sena şat

“Tarihte ilk kez sanatın iktidarı sanatçıların elindedir. Ne var ki onlar bu iktidar sayesinde devraldıkları mirası parçalamak üzere örgütlenmişlerdir.”¹

Ekim Devrimi ile iktidara gelen Sovyetler, Paris Komününün 72 günlük iktidar deneyimini saymazsak, tarihin ilk işçi devletini kurdular. Komünden bir gün daha fazla yaşadığını gördüğünde karlar üzerinde sevinçten dans eden Lenin’in ve tabii Parti’nin ve Sovyetlerin başarısı 73 gün ile sınırlı kalmayacaktı. Çağın tavan arası odalardan, sürgün kütüphanelerinden alıp dünya tarihinin girdabına, hem de tam ortasına oturttuğu adam² Lenin, tarihin tüm seyrini değiştirecekti. Sadece işçiler için değil, ezilen tüm uluslar, kadınlar, gençler gibi sanatçılar ve sanat tarihi için de bir kırılmanın öncülüğünü yapacaktı.

Herkesin bildiği gibi Lenin’in kültür ve sanat alanında yazıp çizdikleri, tıpkı öncüleri Marx ve Engels’te olduğu gibi siyasal ve politik alanda yazdıklarının yanında sınırlı bir yer tutar. Lenin külliyatı çoğunlukla felsefi, siyasal ve politik konulardan oluşur. Ve bütün eksen proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenebilmesi ve geleceğini kazanması üzerinedir. Tarihin bu aşamasında değiştirme ve dönüştürme gücü ve görevi olan tek sınıf olarak koyduğu proletarya için atar kalbi. Ama bu tıpkı Marx ve Engels’te olduğu gibi Lenin’de de kültür ve sanat alanında bir derinlik oluşmasına engel olmamıştır. Hatta çağdaşları birçok sanatçıya ilham veren estetik görüşlerinin olduğunu görürsünüz. Örneğin Marx’ın Kapital’i ekonomide çığır açan bir kitap olma-

1 Ali Artun, Sanatın İktidarı, 1917 Devrimi, Avangart Sanat ve Müzecilik, İletişim Yayınları

2 Ivan Olbracht, Vladimir İlyiç Lenin’le İlgili Anılarım

sının yanında estetik kategorileri içeren, sanatsal birçok cevher barındıran bir kitaptı. Hatta yakın zamanda bu kitabı sadece sanatsal anlamda ele alan çalışmalar bile çıktı.

Lenin'de de durum benzerdi. Lenin'in dünyaya bakışını nasıl ki 'sınıf' olgusu şekillendirmişse, Lenin tarihi ve politikayı nasıl 'sınıf' süzgecinden geçirmişse o, kültür-sanat ve estetik konularını da benzer şekilde sınıftan okumayı bilmmişti. Hatta Lenin'in bu bakışı proletarya sanatının şekillenmesine belki de birçok sanatçının ya da estetikçinin çabalarından daha çok katkı sağlamıştı. Lenin'in sınıf perspektifinde süzdüğü sanat anlayışı, proletaryanın yanında olan sanatçılara tarihte ilk kez sanatın yönetimi tamamen teslim etmesine neden olacaktı.

Lenin'in yıkmak üzere yola çıktığı Çarlık Rusya aslında çok köklü bir mirasa sahiptir. Çarlığın sonunu getirecek proletaryanın doğduğu ve devrimcileştiği kent St. Petersburg 1703 yılında "Büyük Petro" olarak bilinen Çar I. Petro tarafından Çarlığının Avrupa'ya açılan kapısı olması amacıyla kurulmuştu. Çarlığa 200 yıl başkentlik yapacak bu işçi kenti aynı zamanda Çarlığın kültürel mirasının merkezi olacaktı.

Çar Petro'nun Avrupa seyahatlerinden görüp etkilendiği bazı koleksiyonları Çarlığa getirtmesiyle başlayan koleksiyon merakı, imparatorluk müzelerine giden yolu açacaktı. On binlerce tablodan, heykelden, kitaptan, hatta egzotik hayvanlardan oluşan 'canlı'lardan oluşan koleksiyonlar ilk önce Kunstkamara, daha sonra Ermitaj İmparatorluk müzelerinin kurulmasına giden yolu açar.

Toplanması yaklaşık yüz yıl kadar sürecek bu koleksiyonların olduğu imparatorluk müzeleri St.Petersburg'ta 1852'de halka açılacaktı. Artık müze imparatorluğun hazinesi değil, bütün insanlığın evrensel kültür hazinesi olacaktı. Müzenin halka açılmasını 1861'de Rusya'da serfliğin kaldırılması, endüstrileşme, kapitalizmin gelişmesi, aristokrasinin burjuvalaşması gibi toplumsal dönüşümler izler. Çernişevski'nin "Nasıl Yapmalı" kitabı tam da bu süreçte yazılır. Aydınlanma çağının izleri, bir toplumun özgürleşme hayallerini kurmaya başladığı köklü değişimleri Lenin'in başucu kitabı olan bu kitaba da yansır.

Çernisevski'nin Nasıl Yapmalı'sı 1863'te basıldığında Çarlık Rusya'da imparatorluğun klasik dönem sanat anlayışına akademilerden itirazlar da yükseliyordu. Aynı sene, imparatorluk himayesinde olan akademinin dayattığı estetiğe karşı çıkan on dört genç mezun sanatçı, akademileriyle ilişkilerini kesip kendi "akademi"lerini kurarlar: Petersburg Serbest Sanatçılar Arteli. Daha sonraları bu akım Geziciler ya da Gezinler adıyla anılacaktır, çünkü bu sanatçılar Rusya'yı gezerek kendi sergilerini açacaklardır. Ve bu sergileri siyasal protesto sergileri gibi düzenlerler. Bu sanatçıların eserleri bir tür yoksul halk realizmidir. Sıradan yoksul insanları gündelik hayatları içinde resmeder ve kahramanı olan halkı yüceltir. Sosyal realistlerin gözünde "Güzellik hayattır, gerçeklik sanattan yüz kere daha güzeldir." ve "Gerçek hayatı parazitlerden devrim temizleyecektir." Rusya'nın resmi imparatorluk sanatını yıkarak sanatta özerkliği getiren bu hareket

“On Dörtler Devrimi”dir. Bu devrim Çarlık Rusya’da sanatçı kolonilerini, kolektifleri ve cemiyetleri örgütler. Bu Artel’in, çarlığın diğer büyük kenti olan Moskova’daki ortağı Abramtsevo kolonisidir. Bu koloniler elli yıl kadar varlıklarını sürdürürler ve bu süre zarfında Rusya’da sanatçıların örgütlendiği zeminler olarak varlık sürdürürler. Temsil ettikleri realist akım Avangartçıların etkinlik kazanmasına kadar devam eder.

1890’ların başında yine Petersburg’ta bir başka sanatçı örgütlenmesi ortaya çıkar: Sanat Dünyası. Bu koloni realist sanatçılara karşı örgütlenme olarak var olur. Realist sanatçılarla felsefi bir tartışmaya girerler. Sanatla siyaset yapmayı değil, ama sanatın siyasete dönüşmesini savunur. Bütün sanatları birleştiren bir gesamtkunstwerk³ -bir topyekûn sanat eseri- hayal ederler. Geçerli olan anlamıyla sanatı ve bütün sanat kurumlarını reddederler. 1898 ile 1903 arasında bu koloninin Sanat Dünyası adında bir dergileri yayımlanır. Genellikle evlerde düzenlenen entelektüel salonlarda sanat ontolojisi, estetik tartışılır, tiyatro yapılır, şiir dinletileri düzenlenir, çağdaşların müzikleri dinlenir. Avangart sanat kolonileri bu derginin deneyimlerinden doğar. Devrim arifesinin Avangart sanatı da bu hücrelerde örgütlenir. Bu örgütlenmeler ve deneyimler sanatta Avrupa’nın etkisini kırar ve Rusya’ya özgü bir sanat anlayışının ve formlarının doğuşuna öncülük eder. Serpilip yayılan sanat kolonilerinin, Avrupa olanın tersine, sanatın ilerleyişinde Rusya toprak-

larında akımlardan daha etkin, daha belirleyici olduğunu görürüz. Sanatın örgütlendiği bu kolonileri kendi başlarına “akım” olarak tanımlamak zor olmakla birlikte bu koloniler tıpkı birer parti hücresi gibi devingen, değişen, değiştiren canlı yapılardır.

Fransızca askeri bir terim olan ‘avant-garde’ öncü birlik teriminden gelen Avangartlar, gerçekten hem Rusya’da hem dünya sanat tarihinde bir öncülük misyonu alırlar. Sanat tarihinde zaman zaman fütüristler olarak adlandırılırsalar da Rus Avangartının Marinetti fütürizmi aranamaz. İtalyan faşizminin destekçisi Marinetti ve fütürizmiyle, Bolşevikler tarafından ayrılmayan Rus Avangartının arasında tarihte kapanmayacak bir uçurum vardır. Avangart sanatçılar sosyalizm fikriyle yan yana yürürler ve ilerleyen yıllarda da hem Marksizm ile bağını korurlar hem de Bolşeviklerle organik bağ içine girerler. Ancak Avangart sanatın öncülleri felsefi anlamda metafizik taraftan kopmazlar. Bu 1900lerin başından devrimin ilk yıllarına kadar Lenin ve Bolşeviklerle tartışmalara yol açar. Avangart sanat anlayışının başını çeken en önemli kadrolar Lunaçarski, Bogdanov ve Mayakovski’dir. Maksim Gorki de onlarla sıkı ilişki içindedir. 1900lerin başında Lunaçarski ve Bogdanov Sosyal demokratlar arasında Otvovist adlı bir parti grubu kurarlar. Lenin’in 1909 yılında yayınladığı “Materyalizm ve Ampiryokritisizm” adlı eseri tam da bu grubun yoğun çalıştığı dönemde Bogdanov’u idealizm felsefesini savunmakla it-

3 Gesamtkunstwerk: İlk defa besteci Richard Wagner tarafından ortaya konulan kavram bütünlüklü sanat eseri anlamına gelir. Bu teori, müziğin, dramanın, şiirin ve sahnede bulunan her şeyin aynı düzlemde estetize edilmesiyle mükemmel ve tamamlanmış sanat eserine ulaşılacağını savunur.

ham ettiği bir tartışmadır. Avangart sanatın yürüttüğü felsefi tartışmaların idealizm cephesinden ayrılması tam anlamıyla mümkün olmaz. Onları ve sanatlarını devrimci kılan hayatı sanata ve sanatla dönüştürme çabaları olacaktır. Lenin ve Bolşevikler avangart sanatçılarla hem sürekli bir felsefi tartışma içindedirler hem de proletaryanın devrimci mücadelesinde birliktedirler. Bu organik ilişki Avangartçılar ile Bolşevikler ve dolayısıyla proletarya arasında kopmaz bir bağ yaratır. Devrim sırasında ve sonrasında Partiyle, Lenin'le ve sınıfla hep bir arada olacak olan Avangartçılar sanatın iktidarına bu bağ sayesinde gelirler.

Gezginlerin yerine yükselen Avangart sanatın örgütlendiği ve örgütlediği iki cephe St. Petersburg ve Moskova'dır. Rus Avangartı Batı'daki çağdaşları gibi realizmden sembolizme geçişle başlar. Sembolizmi Rusya'da tanıtanlar Sanat Dünyası çevresidir. İlk sembolist, Rus Avangartın öncüsü Vrubel'dir. Vrubel St.Petersburg'un "çizgi okulu"na, Avangart bir koloni olan Mavi Gül'den Kandinski ise Moskova'nın "renk okulu"na bağlıdır. Bu iki kampın estetik çatışmaları uzun yıllar devam eder. Sembolistlerin etkisi ilerleyen zamanda sembolizmin bağrından çıkan ama sembolizmin iktidarını da eline alan kübizmin Avrupa'daki yükselişiyle kırılır. Rus Avangartının iki temel akımı olan süprematizmin (Maleviç) ve konstrüktivizmin (Tatlin) ortaya çıkmasında sembolistlerin etkisinden çok kübizmin etkisi vardır. Picasso'nun atölyelerini gören ve

kübizminden etkilenen Maleviç ve Tatlin'in kurucu olduğu bu akımlar Avangartı proletarya diktatörlüğü ile birleştiren iki akım olarak tarihe geçer. Maleviç'in "saf pentür⁴ kültürü" kübizmle başlar. Tatlin'i etkileyen şey ise kübizmin geometrisinden ziyade kolajıdır. Pentürün güzellik doktrinini kolaj yoluyla yıkabilme fikri Tatlin'in sanat anlayışında bir devrim yaratır. Artık istediği her malzemeye, borular, peçeteler, kumaşlar, mumlar, kartpostallar vb ile resim yapmak mümkündür. Konstrüktivist estetiğin temellini oluşturan "rölyef pentürleri" böyle başlar.

Rus Avangartının süprematist dünyası metafizik ve konstrüktivist dünyası da maddecidir. Ama bu evrende dada ya da sürrealizmde olduğu gibi akıldışılığa, bilinçaltına, gerçeküstücülüğe, şansa, arzuya yer olması pek mümkün değildir. Metafizik yanının öncüsü Maleviç'in soyut resmin simgelerinden olan Siyah Kare'sinin bile altında toplumsal bir dönüşüm simgesi yatar. Avangart sanat kolonilerinden biri olan ve Maleviç'in de yer aldığı Eşek Kuyruğu'nun bir sergisinde gösterilen Güneşin Zaptı operası tarihteki ilk fütürist operadır. Maleviç'in "formun sıfır noktası dediği" Siyah kare, operada arka plan olarak tasarlanan üç perdeden biridir. Bu soyut Siyah-Beyaz kare, operada devrim yapan Siyah Kare'nin sahneye girişidir.

Devrimden sonra süprematist ütopyada en ileri giden kişi El Lissitzki olur. "Bizim için süprematizm zaten tamamlanmış bir evrensel sistemin bir parçası olan mutlak bir formun tanınma-

4 Pentür: Sanatsal boyama için kullanılan bir kavramdır.

sı demek değildir. Tam aksine, karşımızda ilk kez bütün saflığıyla, hiç yaşanmamış yeni bir dünyanın planı durmaktadır, amblemi durmaktadır. Kuruluşunun ilk aşamasında olan bu dünya bizim iç varlığımızdan fişkırmaktadır. Süprematizmin karesi bu nedenle bir fener sayılır." İktidarı fetheden proletarya gibi Lissitzki de sanatın fethine çıktıklarını ilan eder. Bu fetih girişimlerinin en ünlüsü Lissitzki'nin pentürle mimarlık arası bir durak olarak tanımladığı PROUN'udur. Propaganda ve ajitasyon için tasarladığı kuleler ile yeni insan PROUN'u bunun en bilinen örneklerindedir.

"Atölyelerimizde artık resim çizilmiyor, hayatın formları inşa ediliyor." Diyen Maleviç için süprematizm bir anlamıyla sanatın sonudur. "Yoldaşlar, ayağa kalkın, kendinizi nesnelere tiranlığından kurtarın." der Maleviç ve sanatın yerini hayat inşa etmek alacağını söyler. Sanatın üretildiği alanlar birer laboratuvarıdır artık.

Her ne kadar birbirine zıt gitmeler de, konstrüktivizmin kurucusu Tatlin de sanatı böyle algılayacaktır. Komünist Enternasyonal kulesi tasarımı ile tanınan Tatlin için de sanatın malzemeleri tuval ve boya değildir artık. Tatlin sanatı üretimden ayrı görmez. Sanat, proletarya için olduğu gibi, demir, çelik, camdır. Sanat eserleri birer makinedir. Maddenin formasyonu üzerine çalışır ve üretir. Maleviç'in kozmik armoni arayışı, Tatlin'de mekanik bir armoni arayışıdır. Birinin ideal formları idedir, diğerininki ise üretim araçları.

Devrimin hemen ertesinde Sovyet yönetimi saray, kilise koleksiyonları ile özel koleksiyonları kademeli olarak kamulaştırır. Tüm mirasın

korunması, araştırılması ve envanterinin çıkarılmasına girişilir. Asıl önemli iş artık halkın olan bu mirasın halka açılmasıdır. Bu girişim tarihte eşi benzeri görülmemiş bir müzeleşme atılımı başlatır. Yeni yasalar çıkarılır, komite, komisyon ve özel idareler kurulur, uygulamalar düzenlenir. Devrimin ilk yıllarındaki kaos, iç savaş, yokluk ve kıtlığın yanında mirasın ayaklanan kitlelerin şiddetinden korunması ön plandadır. Bu sayede Sovyetlerde Fransız Devriminde olduğu gibi bir yağma ve tahribata rastlanmaz.

Çarlık dönemi koleksiyonlarının derlenmesi ve sergilenmesi çalışmalarını devrimden sonra kurulan Halk Eğitim Komiserliği tarafından yürütülür. Diğer bir adı Narkompros olan bu komiserliğin başına Lunaçarski getirilir. Narkombros bünyesinde koruma ve müzecilik ile ilgili ayrı bir birim kurulur. 1918-1920 yılları arasında Müze Dairesi 550 eski malikane 1000 kadar özel sanat ve hazine koleksiyonuna sahiptir. Bu dairenin başında ressam ve sanat tarihçisi İgor Grabar vardır. Grabar 1934 yılına kadar Devlet Sanat Restorasyonu Atölyelerini yönetir. Devrimi izleyen dönemde "milli miras" bilincinin yerleşmesinde ve milli mirasın örgütlenerek müzeleştirilmesinde en yetkili otorite Grabar'dır. "Lunaçarski bana ve benim seçtiğim sanat işçilerine tam bir özgürlük tanıdı." Bu sözler hem Lunaçarski'nin hem devrimci iktidarın sanatçılara duyduğu güvenin bir yansımasıydı.

Yine aynı yıllarda devrim öncesi aristokrasiye ait, içinde 14. Yüzyıldan bu yana toplanan koleksiyonların olduğu malikaneler ka-

mulaştırıldı ve bunlar birer “proleter müzesi”ne çevrilerek halka açılır.

Lunaçarski ve komünistler devrimle kurdukları organik bağa güvenerek sanatın yönetimini Avangart sanatçılara teslim ederler. Narkompros’a bağlı Güzel Sanatlar Departmanı İZO’nun Moskova Konseyinin (kollegiya) başına konstrüktivizmin babası Tatlin geçirilir. Aynı zamanda Moskova Sovyet’i Sanat ve Eğitim Dairesini Yönetiyordu Maleviç’in en yetkin üyesi olduğu Petrograd Konseyinin başında Natan Altman vardır. Kollegiya adı verilen bu sanat birimleri neredeyse tamamıyla Avangart sanatçılardan oluşur. Müzeler ve Satın Alma Bürosunun başına Rodçenko getirilir. Yardımcıları Stepanova ve Kandinsky’dir. Kapatılan Çarlık Sanat Akademileri yerine Maleviç’in yönetimindeki Petrograd ve Tatlin’in yönetimindeki Moskova Sanatsal Kültür Enstitüleri açılır. Avangart mimarlığın başını çeken Vladimir Krinski ve Nikolay Ladovski Moskova Sanatsal Kültür Enstitüsü üyeleriydiler ve bu enstitüye bağlı Devlet Yüksek Sanat ve Teknik Atölyelerinde hocalık yaparlardı. Narkompros’un Tiyatro bölümünün başında Olga Kamaneva ile birlikte Meyerhold vardır.

Bütün bu görevlendirmelerin yanında avangardın öncülük ettiği asıl devrim Narkompros’un ötesinde yaşanır. Devrimle birlikte, o zamana kadar biriken tüm avangart potansiyel açığa çıkar. Onlarca sanat birliği, sergi, girişim, cemiyet, resmi-gayri resmi birliktelikler kurulur artarda. Açılan akademilerin bile daha özgür küçük alt atölyeleri kurulur. Bu birliktelikler ve atölyelerde estetik kavramlar, sanatın hayatla ilişkisi, form

tartışmaları sınırsızca tartışılır. Yeni bir çağın yeni sanatını ya da sanatsızlığını irdeler sanatçılar. Bunun olduğu en uç nokta, belki de bu tartışmaların en popülerleri, Proleter Kültür Organizasyonu, yani Proletkült’tür. Bir deneysel girişim olarak başlayan hareketin tarihi avangart sanatın teorik tartışmalarının tarihi kadar eski olmasına rağmen, uygulama özgürlüğünü devrimle birlikte elde eder. Başını çeken isim, Materyalizm ve Ampiryokritizm’in ithaf edildiği isim, Bogdanov’dur, aynı zamanda Lunaçarski ve Gorki de belli oranlarda bu hareketin içindedirler.

Aynı zamanda bilim kurgu yazarı olan Bogdanov’un akli hep bilim ve ütopya arasında gezinir. Sibernetik teoremin öncüsü olarak sayılan Bogdanovproleter eğitiminin tasarımını yapıyordu. İlgilendiği tüm alanlar onu geleceğin kentini tasavvur ve inşa etmesine yönlendiriyordu. Bogdanov işçilerin eğitiminin Partiden ve devletten bağımsız olması konusunda ısrar ediyor, geçmişin tüm mirasını -aristokrasinin mirası olarak- reddediyor, o mirasın yok edilip yerine proleter mirasın inşasını savunuyordu. Proletkült, eski tüm müze ve müzecilik anlayışlarından, sergileme yöntemlerine, üretim biçimlerine kadar sanata dair her şeyin ama her şeyin Maleviç’in siyah karesi misali sıfırdan başlatmak üzerine örgütleniyordu. Proletarya iktidarlığı öncesi tüm kültürel mirası yerle bir etmek için harekete geçmeyi öngörüyordu. Ama bu tartışmalara hem Lenin hem Partinin karşı çıkışı çok netti. Miras kültürel olduğu kadar tarihseldi de. Proletaryayı, köylülüğü, ezilen tüm halkları onların tarihsel mirasından

koparıp almanın hiçbir yanı Marksizm ile örtüşmüyordu. Lenin özellikle felsefi ve politik tartışma yürüttüğü Bogdanov'un deyim yerindeyse bu konuda hiç rahat bırakmadı. En sonunda, Bogdanov Proletkült hareketinden çekilme kararı aldı. Proletkült bir daha çıkmayacak şekilde son bulmuş oldu.

Proletkült hareketinin sonu aynı zamanda avangart hareketin de sonuna işaret ediyordu. Ama bu son ne sadece Lenin'le ne de sadece Partiyle alakalıydı. Avangart sanat devrimci yanını yitirmeye, avangart sanatın dili halkın dilinden uzaklaşmaya başlamıştı. 1927'de Narkombos'un başındaki Lunaçarski bu gerilemeyi şöyle ifade ediyordu:

"Sanatçıların arasındaki gerçekçiler, devrimden hemen sonra devrimin kazanımlarına karşı kayıtsız, hatta düşmanca bir tutum almışlardı... Buna karşılık 'solcu' sanatçılar, siyori deneylerin, empresyonizm sonrası deneylerin temsilcisi sanatçılar, devrimi hararetle desteklemişlerdi. Daha sonra iki olgu ortaya çıktı. Birincisi, devrimin eğittiği geniş halk, sanattan, her şeyden önce dikkate değer, kapsayıcı ve aynı zamanda net bir biçimde ifade edilen bir toplumsal içerik talep ediyordu; oysa 'solcu' sanatçılar öncelikle formalistlerdi. ... Gerçeklerin dilinden uzaklaşmışlar ve kitleler bakımından anlaşılabilir olmuştular. İkinci oldu: Realist sanatçıların arasında, devrim yönünde ... kapsamlı bir gruplaşmaya dönüşen bir değişim başlamıştı."

Gerçekten de avangart sanatın ve sanatçıların 1900'lü yıllardan başlayan ve karşısına çıkan her formu ve estetik anlayışı değiştiren dönüştüren yanı en yüksek noktasına ulaşmış olmasına karşın, formal tartışmaları

kendi sonunu getirmişti. Bunun yanında On Dörtler Arteli geleğinin devamcıları olarak da görebileceğimiz sosyalist gerçekçiler, devrimin üzerinden geçen yıllarda örgütlenmelerine yeni başlamış, avangartçıların deneyimleri üzerinden yeni bir deneyime doğru yelken açmışlardı. Ancak toplumcu gerçekçilerin, avangartçılardaki gibi bir deneysel form laboratuvarları yoktu. Bu yüzden burjuva sanat tarihçilerin gözünde hep sığ bir bağlamda tartışıldı. Formal laboratuvar girişimleri eksik olmasına rağmen tıpkı avangartçılar gibi onlar da proleter kültürün inşasını öncülüüyordu.

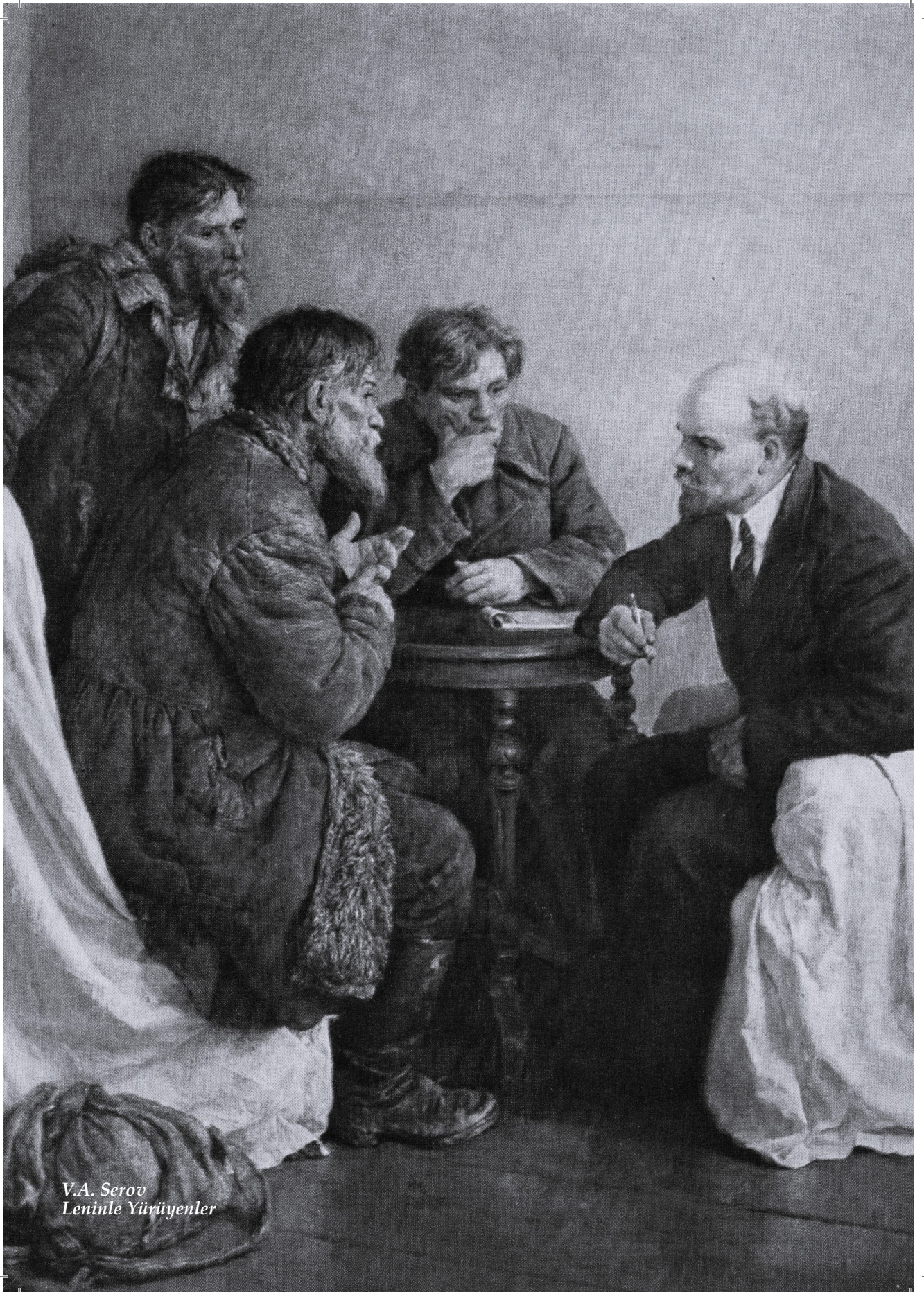
Neredeyse bir asır ayakta kalan ve dünya tarihini ters yüz eden proletarya iktidarının sanatı, tüm tartışmalara ve çatışmalara rağmen bugün hala sanat tarihinde bir dönüm noktası olma işlevini koruyor. Tüm dünyada halklar Kızıl kamalarla beyazları ezmeye, bir göğü fethetmeye hazırlanıyor. Sanatın da bu kamaların bir parçası olarak geleceğe yolculuğa билетini kesmesi umuduyla...

Kaynakça

Sanatın İktidarı, 1917 Devrimi, Avangart Sanat ve Müzecilik, Ali Artun, İletişim Yayınları

Sanat ve Edebiyat, Marx - Engels- Lenin, Evrensel Basım Yayın

Yazarların ve Sanatçıların Gözüyle Lenin, Hazırlayanlar Gregori Zlobin ve Evgeni Vitkovski, Yordam Yayınları

V.A. Serov
Leninle Yürüyenler

Editörden

ANTIEMPERYALİST MÜCADELEDE YENİ AŞAMA

İnsanlık uzun süren antiemperyalist mücadelede dünya çapında yeni bir aşamaya giriyor. Bu yeni aşamanın başlangıcını Rusya ile Ukrayna (daha doğru ve gerçek ifadesiyle Rusya ile NATO ve tüm emperyalist devletler) arasındaki savaşa indirgemek mümkün.

Rusya-Ukrayna savaşının bir dönüm, bir kırılma noktası olduğu bir gerçektir; bir olgudur. Bu savaş tüm ülkelerin ve toplumların tüm yaşamını etkiledi.

Savaşın etkileri bununla sınırlı kalmadı. Ülkeler ve toplumlarla birlikte hemen hemen tüm ülkelerdeki politik güçleri de etkisi altına aldı. Özellikle işçi sınıfının ve emekçi sınıfların politik güçlerinde, politik partilerinde bir ayrışmaya yol açtı.

İşçi sınıfının, emekçi sınıfların politik partilerinde uzun yıllar içinde oluşmuş olan çürümeyi, yozlaşmayı, burjuvaziyle yakınlaşmayı su yüzüne çıkardı, dipte yatan ne varsa açığa çıkardı. Politik güçler, partiler bölündü; herkes safını seçti. Düne kadar çok "sağlam" görünen partilerin burjuva sınıfla işbirliği siyaseti yüzünden içten içe çürüdüğü, yozlaştığı, gücünü ve etkisini kaybettiği anlaşıldı.

Örneğin, Belçika'lı komünistler, BKP içindeki NATO-AB uzlaşmacısı yönetimi, Parti Sekreteriyle birlikte görevden alarak kendi gerçek komünist kimliğine dönüş yaptı. Fransız Komünist Partisi liderliğinin NATO-ABD-AB işbirlikçisi politikasına başkaldıran komünistler partiden kopup yeni bir oluşum ortaya çıkarma yoluna gittiler. Yunanistan Komünist Partisi'nin (KKE) içten içe nasıl yozlaştığı, çürüdüğü bu dönemde ayyuka çıktı. Başını çektiği uluslararası oluşumla-

rı dağıtma biçimi, keza kendi yakın hemparlarıyla “yeni oluşumlar” yaratma biçimi, bununla ilintili olarak uluslararası oluşumlardaki derin bölünme yine bu dönemin ürünü olarak ortaya çıktı. Aynı süreç Ukrayna ve Rusya’daki partiler arasında da yaşandı. Liste böyle uzayıp gider.

Bu bölünme, parçalanma ve yeniden saflaşma/safını belirleme sürecinin dünya işçi sınıfı ve emekçi halklarında emperyalizme ve faşizme karşı dipten gelen dalğanın yüzeye vuruşu olduğunu vurgulamak gerek. Bu anlaşılmadan politik partilerdeki bölünme ve saflaşma bilimsel biçimde izah edilemez.

Filistin devrimcilerinin “Ortak Operasyon Odası”nın İsrail siyonizmine karşı 7 Ekim 2023’te başlattığı saldırı ve onu izleyen savaş, emperyalizme, faşizme ve siyonizme karşı karşı birikmiş öfkenin, mücadele isteğinin ne kadar güçlü, yaygın ve derinden gelen bir dip dalgası olduğunu ortaya çıkardı.

Dünya tarihinde ilk defa dünyanın her yerinde milyonlarca insan İsrail siyonizmine ve onun arkasındaki emperyalist devletlere, emperyalist hükümetlere karşı Filistin devrimine destek için sokaklara aktı. Dünya burjuvazinin, ama özellikle de Avrupa emperyalist hükümetlerinin açıktan tehditleri bile kitlelere geri adım attıramadı. Tersini söylemek mümkün: Emperyalist hükümetlerin her tehdidi, ateşe dökülmüş benzin etkisi yaptı, kitleleri ateşledi, evinden çıkmayanı evinden çıkardı; on binlerle yapılan gösterilerin milyonlara ulaşmasına yol açtı.

Siyonist İsrail’in ve onun arkasındaki emperyalistlerin zindana atma, sınır dışı etme tehditleri ters tepti. Emperyalist hükümetlere meydan okuyan milyonlar meydanları zaptederlerken tehdit savuranlar ya suspus olmak ya da İngiliz İşçileri Bakanı gibi istifa etmek zorunda kaldılar. Bölünen, parçalanan, bunalıma sürüklenen sadece oportünist, sosyal reformist partiler değildi; emperyalist hükümetler de bunalıma sürüklendiler.

Milyonlarca ve milyonlarca insan, İsrail siyonizminin vahşetini, katliamlarını protesto için şiddetli duygularla meydanlara akarken aynı zamanda NATO’yu, ABD’yi, diğer tüm emperyalistleri de protesto ediyorlar.

Filistin devriminin saldırısı -her ne kadar burjuva basın bütün dünyada bunu Hamas’a mal etmeye çalışsa da gerçekte söz konusu olan şey Filistin devriminden başkası değil- dipte saklı duran antiemperyalist potansiyeli saran kabuğu kırdı. Kabuğun kırılmasıyla, tarihte eşi görülmemiş bir antiemperyalist dalga ortaya çıktı.

Siyonizme karşı verilen mücadele emperyalizme ve faşizme karşı verilen mücadeleyle birleşti. Filistin devrimi karşısındaki güçlerin (NATO-ABD-AB ve geri kalan tüm emperyalist devlet ve hükümetler) Rusya-Ukrayna savaşında Ukrayna’nın arkasındaki güçlerle aynı olması saflaşmayı daha bir belirginleştirdi; sınır çizgilerini daha bir kalınlaştırdı. Bu durum, Rusya-Ukrayna savaşında doğrudan olsun, “tarafsızlık” maskesi arkasında dolaylı olsun NATO-ABD-

AB tarafında yer alan politik güçlerin sosyal şovenizmini; emperyalist hükümetlerin, devletlerin tarafında yer alan konumlarını açığa çıkardı.

Buna karşılık, devrimci komünist parti, örgüt ve çevreler, emperyalizme, faşizme, siyonizme karşı kararlı, devrimci enternasyonalist bir tutum takınarak emperyalist hükümet ve devletlere karşı cepheden bir duruş sergilediler.

14 Ekim 2022’de bir araya gelerek “Dünya Anti-Emperyalist Platformu”nu ilan eden komünist parti ve örgütler daha ilk adımlarında Ukrayna-Rusya savaşının “Rus saldırınlığı”nın değil, batılı emperyalist devletlerin savaş çıkarma isteklerinin bir sonucu olduğunu; savaşın gerçekte ABD ve müttefiklerinin 2014 yılında Kiev’de faşist bir darbeyi finanse etmesi, silahlandırması ve örgütlemesiyle başladığını ve Rus tarafının Donbass halklarıyla ittifak halinde emperyalist saldırıya karşı bir öz savunma ve ulusal kurtuluş savaşına giriştiğini.” tespit etmişlerdi.

Leninistlerin savaşın daha ilk gününde yaptıkları tespit ve ulaştıkları sonuçlara dünyanın farklı bölgelerindeki devrimci komünist güçler de ulaşmışlardı. Şüphesiz bu, devrimci komünist düşüncenin zaferiydi.

Bütün bunlar bir gerçeğe işaret ediyor: Emperyalizme, faşizme, siyonizme ve kapitalizme karşı mücadele her yönden yeni bir döneme, yeni ve daha ileri bir aşamaya giriyor. Nesnel temeller üzerinde yükselen ve gücünü bu temelden alan yeni bir aşama.

Kapitalizme ve emperyalizme karşı dünya çapında bir zafer bu güçlerle gelecek!

ROMA BARIŞ KONFERANSI: EMPERYALİZME VE FAŞİZME KARŞI GÜÇLÜ DURUŞ

Mücadele Birliği’nin etkin biçimde katıldığı Uluslararası Roma Barış Konferansı, emperyalizme ve sürmekte olan Rusya-Ukrayna savaşına karşı iki anlama gelmeyecek netlikte bir düşünce açıklığıyla sona erdi.

Akıntı güçlü olduğunda ona karşı koymak güçtür. Alır çoğunluğu, sürükler gittiği yere. Her büyük toplumsal altüst oluş döneminde çokça örneğini gördük, görüyoruz.

“Genel çoğunluk” arasında olmak, ana akımla birlikte hareket etmek, genel kabul gören şeyleri dile getirmek, caziptir. Bulunduğun yeri, konumu, düşüncelerini “açıklamak” kolaydır. Zaten herkesin bulunduğu yerdesindir. Herkesle benzer şeyler söylüyorsunuzdur.

Kritik dönemeçlerde böylesine “korunaklı” konumlarda olmak pek çok siyasi çevreye olağan gelebilir, kendilerini iyi hissettirebilir. Ama tam da bu türden “korunaklı konfor alanları”, kritik dönemeçlerde çoklarının mezarı olur. Hem de “toplulu mezarı”!

Geçen yüzyılın başlarında, dünya, tıpkı günümüzde olduğu gibi, dolu dizgin bir büyük savaşa, bir dünya savaşına doğru sürüklenmekteyken, sosyalist hareketin ana gövdesi yaklaşan savaşa karşı ana hatlarıyla doğru bir tutum alıyordu. (Bakınız 1912 Basel Bildirgesi). Ama savaş bir gerçeklik haline gelip, tekelin yarattığı o kamuoyu güçlü bir akıntı olarak her şeyi önüne katıp sürüklemeye başladığında, o koca sosyalist hareketin tamamına yakını bir

anda akıntıya teslim oldu. “Genel” içinde eridi. Hemen hepsi “kendi” hükümetlerinin saflarına geçip sosyal şoven bir konuma yuvarlandı. II. Enternasyonal’in “çoğunluk”u budur!

Buna karşılık, o koca II. Enternasyonal’den bir avuç enternasyonalist devrimci, uluslararası proleter hareketin yüz akları olarak akıntıya karşı durdular. Kimi Liebknecht ve Rosa gibi zindanları göğüsledi, Duma’daki bolşevik vekiller gibi sürgünü göze aldı. O kadar azınlıktaydılar ki, sesleri savaşın gümbürtüsü içinde çok az duyuluyordu. Akıntıya karşı dimdik durmayı bildiler. Zorlu mücadelelere atıldılar, doğrularda ısrar ettiler. Ve... sonunda kazandılar.

Aradan yüz yıldan fazla zaman geçti. Ukrayna savaşı patlak verdi. Daha doğru bir söylemle, 2022 başında, sürmekte olan savaşın yeni bir aşamasına geçildi. Emperyalist dünya, o devasa kitle iletişim araçlarıyla, kurumlarıyla, aklınıza gelebilecek her şeyle öyle güçlü bir akıntı yarattı ki, dünyanın dört bir yanında adında “komünist”, “işçi”, “sosyalist”, “devrimci” olan parti ve örgütler bu yoğun propagandasının etkisinde kalmaktan kendilerini kurtaramadılar. Ya doğrudan “Rusya’ya karşı”, hatta “Ukrayna’dan yana” tavır aldılar, ya da böylesine açıktan bir çıkışı göze alamayıp “emperyalistler arası savaş” vs. söylemlerle “tarafsız kalma politikası” belirlediler. Tıpkı yüzyıl önceki öncelleri gibi, burjuva sınıfla, onun toplumsal düzeni ile köprüleri atmaktan kaçındılar.

Savaşın ilk dönemlerinde emperyalist propagandanın yarattığı ortamda, “kendi haklılıkları”ndan başları dönüyordu bu kesimlerin. Televizyon televizyon gezip, Donbass’ın kahraman halkından, onun

komünizme olan eğiliminden, faşizme karşı savaşından tek kelimeyle söz etmeden, Rusya’nın saldırganlığını, emperyalistliğini, haksızlığını, işgalciliğini anlatıyor; onlar anlattıkça burjuvazi de tüm propaganda olanaklarını önlerine seriyordu.

Ama çok geçmedi. Savaş uzadıkça taşlar yerli yerine oturmaya başladı. Dünya halkları, işçi ve emekçi sınıflar, “içgüdüsel olarak” emperyalist blokun karşısında konumlandı. Donbass madencilerinin 9 yıl önce ateşledikleri o antifaşist savaş, bugün daha geniş cephede süren bir antiemperyalist ve antifaşist savaş olarak sürmekteydi. Emekçi sınıflar bunu sezdiler, gördüler. Durum öyle bir hal aldı ki, başlangıçta burjuva propaganda serasında sesleri güçlü çıkan bu çevreler, artık o görüşleri öyle açık yüreklilikle savunamaz oldular. Yaptıkları uluslararası toplantılarda bir ortak deklarasyon bile yayımlayamaz hale geldiler! “23. Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı” işte böyle bir toplantıydı. Her biri ayrı telden çalan bu partiler sonuçta, günümüzün en temel konusunda ortak bir bildiri bile yayımlayamadılar.

Emperyalistlerin yarattığı bu güçlü akıntıya meydan okuyan bir “azınlık” da vardı savaşın ta en başında. Türkiye’de Leninistler bunların başında geliyordu. O ortamda sesleri doğal olarak çok az duyuldu. Ama duyulduğu her yerde de bakışlar onlara döndü, ilgi ve merakla izlenir oldu. Onlar eşyayı adıyla tanımlamaktan geri durmadılar. Süregiden savaş emperyalist saldırganlar açısından haksız bir savaş iken, Donbass-Rusya cephesi açısından antifaşist ve antiemperyalist bir nitelik taşımaktadır ve bu sebeple desteklenmesi gerekmektedir dediler.

Kısa sürede, Leninistlerin dünyada yalnız olmadıkları; aynı görüş ve düşünceleri, savaşa ve faşizme karşı aynı sağlam duruşu gösteren başka parti ve örgütlerin olduğu görüldü.

Dediğimiz gibi bu ses başlangıçta zayıftı ve emperyalistlerin kopardığı yaygara içinde daha da duyulmaz haldeydi. Buna karşılık, arada derecede kalanların, Rusya'ya karşı tutum alanların sesleri, dünya burjuvazisinin dolaylı-doğrudan desteği ile alabildiğine gür çıkıyordu. Zaman, hakikatin kardeşidir. Herkesi layık olduğu yere oturtmasını bilir!

Kafası karışık olan ve bu nedenle bir ortak açıklama bile yayımlayamayan "Komünist ve İşçi Partileri"nin aksine, Donbass-Rusya birliklerinin antifaşist savaşını açıkça destekleyen, emperyalistlerin dünyayı sürüklemek istediği büyük yıkım savaşına karşı kararlı bir hat oluşturmayı amaçlayan parti ve çevreler, uluslararası arena da da birbirlerini buluyor, güçlerini ve seslerini birleştiriyor. 27-28 Ekim günü Roma'da "Uluslararası Barış Konferansı"nda olduğu gibi. "Akıntıya karşı" olan güçler, artık kendileri başlı başına bir "akıntı oluşturmak" doğrultusunda ilerliyor. Bu konferans bir "ilk adım" sayılmalı. Sonrasının çok daha güçlü ve ses getirici bir şekilde gelişeceğini söylemek için kahin olmaya gerek yok. Yayımlanan "Sonuç Bildirgesi" (<https://mucadelebirligi23.net/index.php/haber/10357-uluslararasi-baris-konferansinin-sonuc-bildirgesi>) böyle düşünmek için yeterlidir.

Bu bildirme, ABD-NATO-AB emperyalistlerini cepheden karşısına almakta hiç tereddüt göstermiyor. Emperyalist propagandanın çizmeye çalıştığı resmin baştan sona yalan olduğunu açıkça ve yüksek sesle dile getiriyor.

Ukrayna'daki savaş (NATO-Rusya savaşı) konusunda karından konuşanlara karşılık, "dünya halklarının ihtiyacı olan şeyler" ara başlığının ardından, "Ukrayna'da NATO'nun yenilgisi. Bu önkoşul olmaksızın sürdürülebilir bir barış mümkün değil. Rusya karşısında Batı'nın zaferi insanlık için yeni felaket olabilir. Bu, Balkanlarda, Ortadoğu'da ve Doğu Asya'da, özellikle de Güney Çin Denizi'nde ve Kore Yarımadası'nda uzatılmış bir üçüncü dünya savaşı demek olan yeni savaşların başlangıç noktası olabilir." diyerek net bir duruş sergiliyor.

Emperyalistlerin büyük yıkım savaşı çabalarının karşısına "Savaş sahasına silah, mühimmat, ekipman ve eleman sevkiyatını durdurmalıyız" görev tanımıyla çıkarken, kendini burada sınırlamıyor: "Asıl görevimiz ülkelerimizi NATO üyeliğinden, ABD kontrolünden ve askeri üslerinden kurtarmaktır. Dünya halklarının direnişiyle dayanışmamızın zirvesi bu olacaktır." Burada sıralanan görevlerin tümünden yerine getirilmesi, Lenin'in "bir dizi devrim olmaksızın gerçekleşemez" diye nitelediği "demokratik görevler" kapsamındadır.

Mücadele Birliği olarak etkin biçimde yer aldığımız Roma Konferansı, ki 40 ülkeden delegelerin (ve 25 ülkeden bireysel katılımcıların) yer aldığı bir konferans idi, "arada-dere" kalanların uluslararası etkinlikleriyle karşılaştırılmayacak denli niteliklidir. Kafası ve hedefleri nettir.

Yaşam bu görüşlerden yanadır, bu görüşün güçlenmesi kaçınılmazdır.

Şimdi Devrim Zamanı

“Stop WW3 Peace Initiative” (3. Dünya Savaşını Durdurun İnisiyatifi)nin 27-28 Ekim 2023 tarihinde Roma’da düzenlediği uluslararası konferansta Mücadele Birliği olarak yaptığımız sunumdur.

Kalıplarla düşünerek veya gerçekliği şablonlara göre değerlendirerek doğru sonuçlara ulaşamayız. Ukrayna’daki savaşı “emperyalistler arası paylaşım savaşı” olarak tanımlamak bunun somut bir örneğidir.

Gerçekte iktisadi bağlamda “gelişmiş bir çevre ülkesi” olarak sınıflandırılabilir Rusya’yı emperyalist bir güç olarak etiketlemek, Lenin’in “Emperyalizm...” kitabının karikatürize edilmesinden ve çarpıtılmasından başka bir şey değildir. Hele de emperyalist blokun tüm dünyayı kendine bağımlı bir şekilde biçimlendirdiği koşullarda!..

Tüm bağımlı ülkelerin emperyalist-kapitalizm tarafından yutulması şeklinde tanımlayabileceğimiz “tam ilhak” süreci, kimi ülkelerde savaş ve askeri araçlarla, kimilerinde iktisadi-mali araçlarla ve kimilerinde diplomatik araçlarla gerçekleşiyor.

Rusya (ve bir ölçüde Çin), sosyalist geçmişi ve bu geçmişin yarattığı kültürel ve ekonomik oluşum, devlet aygıtının durumu vb. açısından benzersizdir. Emperyalist-kapitalist efendiler açısından Rusya, ancak par-

çalanıp tamamen yok edilerek sisteme entegre edilebilecek bir ülkedir. Rusya’daki mevcut devlet aygıtı, kültürel-siyasi yapısı ve ülkedeki güçler dengesine bağlı olarak, emperyalist-kapitalistlerin Rusya’yı parçalama ve yutma eğiliminin bilinçli destekçileri ile buna ayak direyen, karşı çıkan güçler arasında bir savaş alınır. Rus devlet aygıtı ve siyasi iktidarı içinde bu parçalanma ve yıkım sürecine karşı çıkanlar, tüm arzularına ve emperyalistlerle uzlaşma hayallerine rağmen, onlarla birçok alanda çatışmaktan kaçınmıyorlar ve kaçınamayacaklardır.

Küresel ölçekteki kutuplaşmalar ve mücadeleler herhangi bir ülkedeki devrimi doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Bu açıdan emperyalist-kapitalist güçlerin Rusya ve Çin önderliğindeki güçlerle karşı karşıya gelmesi doğrudan küresel ölçekte sınıf mücadelesini tetikliyor. Burjuva dünyasının farklı muhaliflerinin karşı karşıya gelmesi ilerici, devrimci ve sosyalist güçler için mükemmel fırsatlar yaratmaktadır.

Aslında Rusya'nın burjuva hükümeti, ulusal çıkarlarının zorunlu bir sonucu olarak Küba, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Nikaragua'daki sosyalist hükümetlerin yanı sıra Venezüella ve bazı Afrika ülkelerindeki halk hükümetlerini desteklemiştir ve desteklemektedir.

Aynı bağlamda, Kiev'deki faşist kuklalara karşı harekete geçmek ve Donbass Halk Cumhuriyetlerini desteklemek zorunda kalmıştır. Rusya'nın hayatta kalmak istiyorsa bu savaşa girmek zorunda olduğu açıktır. Böylece 2014'ten beri devam eden savaşın yeni aşaması 2022'de başlamış oldu.

Savaşı kimin başlattığı sorusu önemsiz olsa bile, emperyalistlerin bunu Kiev'de faşist bir darbe yoluyla yaptığını vurgulamamız gerekir. Donbass halkı için bu, Ukrayna'daki faşizme ve onu destekleyen emperyalist güçlere karşı bir savaştır. Her şeyden önce bu, antifaşist devrimci bir savaştır. Tarafsız kalmak ya da başka bir deyişle "her iki tarafa" da karşı olmak, enternasyonalist devrimci sorumluluğu terk etmek anlamına gelir.

Devrimci proletarya, mevcut durumdaki tarihsel görevini "nükleer savaş olasılığı" sözleriyle gölgelemeli ve Donbass halkını her şekilde desteklemelidir. Biz bu antifaşist savaşa tarafız!

Savaş tüm dünyayı iki kampa bölmüştür: Bir tarafta ABD, İngiliz ve AB emperyalistleri ve onların kuklaları, diğer tarafta Küba, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Nikaragua sosyalist hükümetleri, Venezuela, Bolivya vb. Halkçı yönetimleri ve dünyanın dört bir yanındaki antifaşist güçler. Rusya, Çin ve Belarus sadece kendi ulusal çıkarları nedeniyle onlara katılmaktadır.

Her ülkedeki devrimci proletarya, uzayan savaş sırasında emperyalist kampın yanında yer alacağı kesin olan "kendi" kapitalist devletlerine karşı bir devrim başlatarak enternasyonalist dayanışma görevlerini yerine getirmelidir. Proletaryanın kurtuluşuna "tarafsızlık" yoluyla değil, emperyalist-kapitalist sistemi parçalayarak, emperyalist güçleri yenerek, bu güçleri temsil eden burjuva hegemonyasını yıkarak ve proletaryanın egemenliğini kurarak ulaşılır.

Çeyrek yüzyıldır dünya genelinde devrimci koşullar gelişmektedir. Emperyalist-kapitalist sistem derin bir kriz içindedir. Burjuva sınıflar için tek yönetme yöntemi baskı, şiddet, savaş ve yıkımdır.

İnsanlık yeni bir evreye, toplumsal devrimler yoluyla kapitalizmden komünizme geçme çağına girmiştir. Emperyalistler bu durumu değiştirmek için yüzyılın başında proletaryaya ve emekçi halklara karşı küresel bir iç savaş başlatmışlardı. Bugünlerde ise insanlığa karşı büyük bir savaş başlatmaya çalışıyorlar. Ukrayna bu çabanın savaş alanı ve Kiev'deki Nazi haydutları da "uygun araçlar"dır. Bu bağlamda devrimci proletarya siperlerde Donbasslı kardeşleriyle omuz omuzadır.

Kalıcı ve adil bir barış için kapitalist üretim tarzını tüm dünyada yok etmemiz gerekiyor. Kapitalist sisteme son vermedikçe kalıcı barışa ulaşma, insanlığı ve doğayı yaşatma şansımız yok.

Devrimci koşullar altında, devrimci proletaryanın birincil görevi siyasi iktidarın kontrolünü ele geçirmek, kapitalist devleti yıkmak ve burjuva hegemonyasına son vermektir.

Şimdi devrim zamanı!

*I.I. Brodsky
Lenin'in Mayıs 1917'de Potilov Fabrikası
İşçilerinin Bir Toplantısında Yaptığı Konuşma*

*M. G. Solokov
Lenin 1917'nin Ekim Günlerinde Smolny'de*